

YENİ ÇAĞ

- xx: Barış ve sosyalizm uğrunda
- T. Jivkov: Devrimci tecrübe işçi sınıfının silâhıdır
- xx: Çağdaş sosyalist toplumda işçi sınıfı ve bu sınıfın partisi
- xx: Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler

Özel sayfalar

- A. Saydan yoldaşın 10 Eylül 1973 günü Türkiye Komünist Partisinin 53. kuruluş yıldönümü dolayısıyla yaptığı konuşma
- Ayın olayları
- Ayın yorumları

9 (111)
Eylül
1973

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

Bariş ve sosyalizm uğrunda

Bundan 15 yıl önce, 1958 yılı Eylülünde, «Bariş ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin ilk sayısı çıktı. Derginin adı, yeryüzünün bütün ilerici insanları için değerli olan iki sözcükten, bariş ve sosyalizm sözcüklerinden meydana geliyordu. Günümüzün politik sözlüğünde, karşılıklı olarak böylesine birbirine bağılı, zamanımızla böylesine uyumlu, halkın en içten umutlarına böylesine uygun, komünistlerin devrimci ideallerini böylesine tam yansıtan başka iki kavram yoktur. Çağımız kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıdır. Barişin korunması ve sağlanması çağımızın en önemli problemidir.

Dünya komünist basınının şanlı bir tarihi, büyük devrimci gelenekleri vardır. Komünist basını, K. Marks ve F. Engels'in «Yeni Ren Gazetesi»nden başlayan, Leninci «Iskra» ve «Pravda»dan geçerek, Komünist Enternasyonalinin basın organlarına ve kardeş partilerin onlarca, yüzlerce savaş gazetesine kadar ulaşan tarihsel aşamalardan geçegelmiştir.

Zaman birçok şeyi değiştiriyor, devrimci mücadelenin her aşamasında komünist basını yeni ödevlerle karşı karşıya geliyor. Bu basını, her aşamada ve her ahvalde, daima işçi sınıfının ve bütün emekçilerin dâvasına sonuna kadar bağlılığıyla, proletarya enternasyonalizmi prensiplerine sadakatiyle kendini gösteriyor. Komünist basını halk arasına gerçeğin sesini ve sözünü yayıyor. Bu basını yığınların kolektif propagandacısı ve örgütçüsü, onların devrimci savaş silâhıdır. Komünist ve işçi partilerinin teori ve enformasyon yayını olan «Bariş ve Sosyalizm Problemleri» dergisi de, böylece, gerçeğin sözünü yaymayı, kolektif propagandacı ve örgütçü olmayı, yığınların devrimci savaş silâhı olmayı ödev bellemektedir.

Dergi uluslararası komünist hareketinin olgunlaşan ihtiyaçları sonucu olarak ortaya çıktı. 1958 Martında Prag'ta toplanan bazı komünist ve işçi partileri temsilcileri «Bariş ve Sosyalizm Problemleri» adlı bir dergi çıkarılmasını kararlaştırdılar.

Ve aynı toplantıda derginin temel ödevleri şöylece belirlendi:

– Marksizm-Leninizm teorisi problemlerinin daha ileri doğru işlenmesi ve propaganda edilmesi;

– Uluslararası işçi ve komünist hareketi sorunları üzerinde fikir değiş-tokuşu yapılması; barış ve sosyalizm için, emperyalizme ve burjuva ideolojisinin çeşitli belirtilerine karşı yürüttükleri mücadelede komünist ve işçi partilerinin eylem tecrübesinin aydınlatılması, kardeş partilerin strateji ve taktiğinin propaganda edilmesi;

– Çeşitli memleketlerin sosyalizme geçişlerine ilişkin teorik problemlerin, sosyalizm kuruluşu genel yasallıklarını ayrı ayrı ülkelerin ulusal özellikleriyle bağdaştırma tecrübesinin, sosyalist devletler arasında ekonomik, politik ve kültürel işbirliği sorunlarının aydınlatılması;

– Proletarya enternasyonalizminin güçlendirilmesi, bütün barışsever ve demokratik güçlerin sınıksız birleştirilmesi için mücadele yürütülmesi ...

Derginin yükümleri de şöylece belirlendi:

– Uluslararası işçi hareketi saflarında revizyonizm ve dogmatizm belirtilerini açığa vurmak;

– İşçi sınıfının eylembirliği için mücadele etmek, komünist ve sosyal-demokrat partileri arasında temas ve işbirliğinin geliştirilmesine yardım etmek;

– Anti-emperyalist ulusal kurtuluş hareketi sorunlarının, bağımlı ve sömürge ülkelerin sosyal ve politik gelişme perspektiflerinin işlenmesine katılmak ...

Sözü geçen toplantıda alınan kararda, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin, komünist ve işçi partileri ortak yayını sıfatıyla, bir direktif organı değil, kardeş partilerin uluslararası kürsüsü olması gerektiği belirtiliyordu.

O zamandan beri, komünist ve işçi partileri temsilcileri, derginin çalışmasını görüşmek üzere Prag'da üç defa toplandılar. Yazı kurulu bu toplantılarda alınan kararlara göre hareket etmektedir. Marksist-Leninist partilerin ortak eseri olan «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, dünya komünist hareketinin büyüme ve gelişmesine paralel olarak büyüdü ve gelişti. Dergi, uluslararası ve bölgesel danışma toplantılarının fikirlerini izliyerek ve kardeş partilerin program dokümanlarını gözönünde bulundurarak, eyleminde sağlam bir temele, yani Marksizm-Leninizme, proletarya enternasyonalizmine dayanmaktadır.

Dünya kadar olduğu gibi, bugün de, dergimizin komünist ve işçi partilerince belirlenen birincil ödevi, Marksist-Leninist teori sorunlarını, dünya devrim süreci gelişmesinin ortaya çıkardığı esas konuları işleyip aydınlatmak, komünistlerin eylem kılavuzu edindikleri öğretinin sürekli aktüelli-

ğini ve daima üstün gelen gücünü açıklayarak, Marksist felsefeyi, politik ekonomiyi, bilimsel komünizmi sistemli biçimde propaganda etmektir. Bu ödevin yerine getirilmesi, burjuva ideolojisine, reformist ve sözde devrimci doktrinlere karşı gerekçelere dayanan bilimsel eleştiriyi, anti-komünizmin ve anti-sovyetizmin, sağ ve «sol» oportünizmin açığa vurulmasıyla ayrılmaz biçimde birbirine bağlıdır.

Şimdi, uluslararası gerginliğin azalmasıyla, yeryüzünün politik havasında hissedilen genel ısınma ile ilgili birçok problemin aydınlatılması ve işlenmesi gerekiyor. Bu olumlu değişimlerin gerçekleşmesinde, Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist devletlerin barışçı girişimleri, barış içinde yan yana yaşamayı öngören Leninci prensipleri hiç sapmaksızın uygulamaları çözümleyici bir rol oynuyor. Kardeş partilerin yeni koşullarda gerekli strateji ve taktiği işleme tecrübesi, dünyada güçler oranının sosyalizm yararına değişmesinin ve uluslararası gerginliğin azalmasının yığınlar tarafından yürütülen devrimci savaşa verdiği üstünlüklerin ön plâna çıkmasını sağlıyor.

Dünya sosyalizminin gelişmesi, sosyalizm ve komünizm kuruluşuna ilişkin birçok yeni teorik ve pratik sorun ortaya çıkarıyor. Sosyalist ülkeler kardeş partilerinin kongre dokümanlarında ve aynı zamanda diğer program belgelerinde, toplumsal üretimin plân gereğince örgütlenmesini iyileştirme ve etkinliğini artırmanın, bilimsel-teknik devrimin başarılarını sosyalizmin üstünlükleriyle birleştirmenin, uluslararası işbölümüne katılma biçim ve metotlarını rasyonalleştirmenin, toplumsal ilişkileri etkinleştirmenin, kişiliğin etraflı gelişmesi için en elverişli koşulları yaratmanın yollarını bulma yönündeki araştırmalar yansıtılıyor. SSCB'de artık kurulmuş, öteki sosyalist ülkelerde de kurulmakta olan gelişmiş sosyalizm aşamasında, bununla ilgili olarak, sosyalist ekonomik bütünleşmeyi, politika ile ekonomi arasındaki karşılıklı ilişkileri, devlet örgütünü ve demokrasiyi geliştirmeyi daha ileri götürme gibi problemlerin geniş ölçüde aydınlatılması özellikle aktüel bir önem kazanıyor.

Çağımızın yüce sınıfsal çarpışmasının en önemli hatlarında, dünya sosyalizmi ile birlikte, kapitalist memleketler proletaryası da yer alıyor. Kardeş partilerin dokümanlarında belirtildiği üzere, emperyalizm tarihsel inisiyatifini kesinlikle yitirmiş bulunuyor. Varlığını sürdürme kaygısına düşen emperyalizm, olanca çabasıyla, iki sistem arasındaki mücadele koşullarına, bilimsel-teknik devrimin istemlerine kendini uydurmaya çalışıyor. Bugün emperyalizmin bazı yeni çizgileri vardır. Her şeyden önce, onun devlet-tekeli karakteri kuvvetlenmektedir. Ekonomiyi devletçe düzenleme süreçlerinin, uluslararası tekellerin kaydettikleri gelişmenin, devletlerarası kapitalist entegrasyonun ve çağdaş emperyalizmin diğer somut çizgilerinin ve giderek keskinleşen çelişkilerinin Marksist-Leninist görüşle tahlili, dünyayı devrim yoluyla yenilemeye ilişkin en önemli sorunların çözümü bakımın-

dan komünistler için çok gereklidir. Demokrasi mücadelesini sosyalizm mücadelesiyle birleştirmek, işçi sınıfının saflarında birliği güçlendirmek, bütün anti-monopolist, demokratik güçlerin birleşmesini sağlamak, kapitalizmin kalesi içinde eylemde bulunan kardeş partilerin strateji ve taktikle ilgili günlük problemleri arasındadır.

Asya, Afrika ve Lâtin Amerikadaki devrimci değişimler de, gitgide daha çok anti-kapitalist bir içerik kazanmakta olan ulusal kurtuluş hareketi de epeyce yeni sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Eski sömürge ve yarı-sömürge ülkelerden birçoğunun girmiş oldukları bu yeni aşamanın tahlili, yeni-sömürgeciliğin ve nice devletlerde alıp yürüyen baskı politikasının açığa vurulması, kapitalist olmanın yoldan gelişme pratiğinin aydınlatılması, komünist partilerinin ve devrimci-demokratik güçlerin tecrübelerinin genel-tenmesi büyük bir teorik ve pratik önem taşımaktadır.

İnsanlığın ortak düşmanı emperyalizme karşı yürütülen savaşın ortaya koyduğu sorunlar, dünya sosyalist sistemi ile uluslararası işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketi arasındaki işbirliğini artırmak için yeni olanaklar aranmasını, günümüzün en büyük üç devrimci gücünün anti-emperyalist ittifakının sağlanmasını objektif olarak gerekli kılmaktadır.

İnsanlığı candan ilgilendiren problemlerin çözümünde komünist ve işçi partilerinin hizmet payını artırmanın en önemli koşulu, her şeyden önce komünist hareketinin kendi birliğini sağlamasıdır. Son yıllarda, kardeş partiler, birlikte eylem gösterme bakımından yeni bir tecrübe edindiler. Bu tecrübenin derinlemesine tahlili, komünist hareketinin daha sıkı kenetli bir topluluk meydana getirmesine yardım etmektedir.

Onbeş yıl önce Prag'da toplanan komünist ve işçi partileri temsilcileri, dergimizi meydana getirme kararına, bir de, bu toplantıya katılmayan bütün kardeş partilere, dergiyi kuran partiler arasında eşit hakla katılma veya derginin çıkarılmasına ve eylemine kendileri için uygun olacak her hangi bir biçimde katkıda bulunma hakkını veren bir kayıt koydular. Zaman, bu çağrının dikkate alındığını gösterdi.

Derginin kurulmasına 20 parti katıldı. Halen yazı kurulumuza 45 partinin temsilcileri girmekte, ayrıca 30 kadar parti de dergiyle aktif olarak işbirliği yapmaktadırlar. Demek ki, dergimizin çalışmasına en az 70 parti katılmaktadır. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, yükümlendiği ödevleri, ancak bu partilerin merkez komitelerinin yardımı sayesinde yerine getirebilmektedir. Çekoslovak dostlarımızın sürekli yardım ve ilgisiyle Prag'da onbeş yıldan beri bir enternasyonal kolektif çalışmaktadır.

Dergimiz, çıkmaya başladığı zaman 19 dilde 22 ulusal baskı yapıyor ve 80 ülkede okunuyordu. Bugünse 26 dilde 39 ulusal yayını olan dergimiz 142 ülkede okunmaktadır. Toplam tirajı 450 bini bulmaktadır.

«Prag-6, Thakurova 3» adresi, dünyanın her köşesinde komünistlerce ve

onların dostları tarafından ezbere bilinmektedir. Kardeş komünist ve işçi partilerinin kongrelerinde ve merkez komiteleri plenumlarında, parti yöneticilerinin verdikleri demeçlerde, dergimiz yazı kurulunun kardeş partilerin temsilcileri için daimi bir buluşma yeri olduğu, hepsine geniş ölçüde fikir değiş tokuşunda bulunma, elbirliğiyle teorik ve ideolojik çalışmalar yapma olanağı verdiği defalarca belirtilmiştir.

Yazı kurulumuz tarafından düzara örgütlenen teorik konferanslar, fikir değiş tokuşu toplantıları, bilimsel araştırma-inceleme grupları, çeşitli görüşlerin yaratımlı tartışmalar içinde karşılaştığı, çarpıştığı, görüşülen problemlerin çözümü yönünde ortak yaşayışlarının bulunduğu birer kolektif Marksist düşünce forumu teşkil etmektedir. V. İ. Lenin «Görüşme, tartışma ve fikir mücadelesi olmadan, işçi hareketi de dahil, hiç bir hareket olanaklı değildir» (!) diyordu. Yazı kurulumuz Prag'da ve birçok başka ülkeler şehirlerinde bugüne dek 70 kadar toplu teorik inceleme düzenlemiş bulunmaktadır.

Değişik koşullar altında eylem göstermekte olan kardeş partiler, devrimci mücadelenin değişik aşamalarında bulunmakta, paha biçilmez bir teorik, politik ve örgütsel tecrübe biriktirmektedirler. Her partinin tecrübesi aynı zamanda bütün komünist hareketinin ortak edinimidir. Yazı kurulumuz, derginin sayfalarında bu tecrübe üzerindeki değiş tokuşu en geniş ölçüde ve çok yanlı biçimde gerçekleştirmeye, bu tecrübeyi en geniş kapsamlı olarak enternasyonalleştirmeye çalışmakla, bugünkü mücadeleden yarın başka yerde işe yarıyacak ibretler çıkarma gereği hakkındaki Leninci fikri canlı bir pratik haline getirmektedir.

Marksizm-Leninizm klâsiklerinin temel eserlerinin çağdaş anlam ve önemini belirlenmesi, uluslararası komünist hareketi tarihinin ve bu hareketin kahramanlık geleneklerindeki gelişmenin derine inilerek incelenmesi, kardeş partilerin teorik ve ideolojik eylemlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Yazı kurulumuz, Komintern'in 50. kuruluş yıldönümünü, Paris Komünü'nün 100. yıldönümünü, V. İ. Lenin'in 100. doğum yıldönümünü, K. Marks ve F. Engels'in 150. doğum yıldönümlerini, SSCB'nin 50. kuruluş yıldönümünü, birçok kardeş partinin yarım yüzyıllık jübilelerini geniş ölçüde yansıtarmıştır.

Dergimizin yazı kurulu ile görevliler kadrosunun eyleminin ayırıcı vasfı kolektif çalışmadır. Bütün sorunların çözümünde, proletarya enternasyonalizmi, kardeşçe dayanışma ve yardımlaşma prensipleri gözetilmektedir.

Dergimizde görevli kardeş partiler temsilcileri, parti kongre ve konferanslarının çalışmalarına, bilimsel sempozyumlara katılmakta, yazı hazırlığı yapmak ve okuyucularla karşılaşmak üzere çeşitli ülkeleri ziyaret et-

(!) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 24, s. 166.

mektedirler. Kardeş partiler yöneticileri de dergimizi sık sık ziyaret etmekte ve yazı kurulu oturumlarında konuşmalar yapmaktadırlar.

Dergimiz, kardeş partiler genel sekreterlerinin ve diğer yöneticilerinin tahlili yazılarına daima yer vermektedir. Komünist ve işçi hareketinin yaşlı emektarları, tanınmış toplum ve devlet adamları, bilginler ve gazeteciler de dergimizin yardımcıları arasındadırlar. Dergimiz yalnız komünistlerin yazılarını yayımlamakla kalmaz. Komünist partilerinin politik hattını yansıtmaya çalışarak, bütün anti-emperyalist güçleri sımsıkı birleştirme yönünde çaba gösterir, zamanımızın bütün devrimci birliklerine el uzatır ve onları birlikte eylemlere çağırır.

Onbeş yılda 180 sayı! Bu başarı, dünya komünist basınının geleneklerini sürdürmeye yetenekli bir yaşamsallığın tanığıdır. Dergimizin her sayısı, komünist ve işçi partilerinin ortak emek ve toplu çabalarının bir ürünüdür ve bu olay hareketimizde birliğin güçlendiğini gösteren birçok kanıttan biridir.

Dergimize, sınıf barikatlarının ötesinde bulunanların gösterdikleri «ilgi»nin artması da rastgele değildir. Yayımladığımız yazılar, gerici burjuva basınının çeşitli hücumlarıyla karşılaşmaktadır. Bugün dergimizi yayanların, okuyanların ve hattâ üzerlerinde bulunduranların tutuklandığı, hapislere atıldığı memleketler vardır.

Dergimizin yayım materyalleri doğrudan doğruya emperyalizme karşı savaş cephesinde, barış, ulusal kurtuluş, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi cephesinde meydana gelmektedir. Bu cephe bugün bütün kıtalardan geçiyor. Kardeş partilerin ortak dergisinin her sayısında, zamanımızın nabızı ve komünizm için çalışan tarihin adımları hissediliyor.

Dergimizin 15. kuruluş yıldönümünü kutlarken, yazı kurulumuz, görevliler kadromuz ve bütün enternasyonal kolektifimiz, Lenin'in şu vasiyetinin yerine getirilmesi için daha ne kadar çaba gösterilmesi gerektiğini iyice anlamaktadırlar: ... «çağımızın tarihini yazalım ve hem de bunu, bizim yaşam ve töre öykümüzle, tam eylemlerin olduğu yerdeki kahraman proleterler hareketine doğrudan doğruya katılanlar için gerekli yardıma bir şeyler katacak biçimde, hareketin genişlemesine, mücadele araç, yol ve yöntemlerinin bilinçle seçilmesine yardım edecek biçimde yazmaya gayret edelim.»⁽²⁾

⁽²⁾ V. İ. Lenin, *Bütün eserleri*, c. 9, s. 208.

Devrimci tecrübe işçi sınıfının silâhidir

*Bulgaristan Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri
ve BHC Devlet Konseyi Başkanı Todor Jivkov
«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi
yazı kurulunun sorularına cevap veriyor*

Soru: Siz, yönetici partinin önderi olarak, şüphesiz ki, vakit ve enerjinizi her şeyden önce Bulgaristanda sosyalizm kuruluşuna hasrediyorsunuz. Ne var ki, biz bu konuşmamızda, Siz'den, sosyalist devrim problemlerine dönmenizi rica etmek istiyoruz. Artık iktidarda bulunan parti, herhalde, kararlarının ve program dokümanlarının ne dereceye kadar doğru olduğunu, daha somut bir deyişle, iktidar mücadelesi döneminde, bu mücadelede kesin adımları atmaya üzere, emekçilerin zaferini sağlamlaştırmak ve yeni toplumu kurmak üzere hazırlığının ne kadar yeterli olduğunu daha tam değerlendirebilecek durumdadır. Şimdi, bu yargıyı çıkış noktası yaparak ve aynı zamanda Bulgaristanda vaktiyle bütün dünya komünistlerinin dikkatini çeken, verdiği ibret dersleri de BKP ve Komintern tarafından derinlemesine tahlil edilen 1923 Anti-faşist Eylül Ayaklanması'nın 50. yıldönümünü gözönünde bulundurarak, Siz'e birkaç soru sormak istiyoruz. Ve öyle sanıyoruz ki, cevaplarınız dergimiz okuyucularının dikkatini çekecektir, çünkü dünya komünist hareketinin her birliğinin devrimci savaş tecrübesi, bu hareketin ortak bir edimidir ve işçi sınıfının en güçlü silâhlarından biridir.

Cevap: Önce, bana bu konuşma olanağını verdiğinizden ötürü, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisine teşekkür ederim.

Ardıcıl enternasyonalist politika, her komünist partisinden, iki objektif eğilimi gözönünde bulundurmasını ister. Birincisi, günümüzde devrimci kurtuluş süreçlerinin süratle enternasyonalizasyonu; ikincisi ayrı ayrı memleketlerde yürütülen sınıf savaşının somut-tarihsel koşullarının daha büyük ölçüde ayrılaşması eğilimidir.

Bu eğilimler, Marksist-Leninist partilerin, ortak çabalarla devrimci teoriyi yaratıcı biçimde geliştirmelerini, geçmişte ve günümüzdeki devrimci tecrübelerini karşılıklı olarak paylaşmalarını, dünyada ve uluslararası komünist hareketinin hayatında görülen gelişmeleri ve en önemli olayları elbirligiyle değerlendirmelerini, komünist partilerinin ulusal ve enternasyonal tecrübesini çatıştırma yolundaki her türlü belirtiye karşı mücadele yürütmelerini gerektiriyor. Bir dönüm karakteri taşıyan, komünist partilerinin gelişmesinde, Marksist-Leninist olgunluklarının pekişmesinde ve sınıf savaşını biçim ve metotlarının zenginleşmesinde çözümleyici rolü olan tarihsel olaylar üzerinde tecrübe değiş tokuşunun söz götürmez bir önemi vardır.

İşte dünyada komünist partisinin örgütlediği ilk anti-faşist ayaklanma olan 1923 Eylülü İşçi ve Köylü Ayaklanması, BKP'nin tarihinde bu türden bir olaydır.

Soru: İlk sorumuz yeni tipten partiye ilişkin. Yirminci asrın başlangıcının, Rusyada 1903 yılında ortaya çıkan Leninci Bolşevik Örgütü'nden başlayarak, böyle partiler yaratılması dönemi olması rastgele değildir. Bu emperyalizm devrindeki sınıf savaşı koşullarında proletaryanın kaçınılmaz cevabıdır. G. Dimitrov, Eylül Ayaklanması'nın yenilgiye uğramasının nedenlerini tahlil ederken, her şeyden önce, o zaman BKP'nin henüz gerçekten yeni tipten bir parti olmayışı üzerinde duruyor. Siz, BKP'nin tecrübesine dayanarak, Eylül Ayaklanması konusunda partinizin hatalarının neler olduğunu, ayaklanma hazırlığı döneminde ve ayaklanma sırasında partinin belirlediği yeni uygulamanın hangi hususlarda kendini gösterdiğini anlatır mısınız?

Cevap: Tekelciliğe kadarki kapitalizmin emperyalizme yükselip geçmesi, uluslararası işçi hareketini, devrimci Marksist teorinin daha ileri doğru geliştirilmesini, mücadele taktiğinde, biçim ve metotlarında esaslı değişimler yapılmasını, yani hareketin gelişme ve eyleminde köklü bir dönüm sağlanmasını gerektiren ödevler ve problemlerle karşı karşıya getirdi. Dünya proletaryasının karşısına devrimci pratiğin çıkardığı yeni sorunlara ilk olarak ve yalnızca bolşevikler doğru cevap verebildiler ve yeni devrin buyruklarına uygun bir devrimci Marksist parti meydana getirdiler. Şimdi biz, yeni tipten, Leninci türden parti tarihinin de başlangıcı olan RSDİP II. Kongresi'nin 70. yıldönümünü kutluyoruz.

İkinci Enternasyonal'in faciası, yalnız yönetici partilerinin yeni sorunların gerektirdiği düzeye çıkma yeteneğinden yoksunluklarında değil, daha çok, bunların revizyonizmin etkisi altına düşmelerinde ve devrimci Marksizm mevzilerinden gerilemelerindedir. Bunun temel nedenlerinden biri, proletarya partisi içinde oportünizm belirtilerine katlanmayı örgütleyen merkezci görüştü, bu partinin saflarında proletaryanın kurtuluş dâvasına yabancı unsurları temizlemeye girişmekten duyulan korkuydu, sosyalist hareketin «birliği»ni koruma titizliğini fetişizme kadar vardırma, yani bu harekette değişik ve ayrı doğrultuların hepsini mutlaka birleştirme çabasıydı. Komintern'in meydana getirildiği ve genç komünist partilerinin kurulduğu yıllarda, yüce Lenin'in, oportünizmle tam ve kayıtsız şartsız ilişkisi kesmenin gerçek komünizm için birinci koşul olduğunu söylemesi rastgele değildi.

G. Dimitrov, Devrimci Sosyaldemokrat Partisini (Bulgaristan'da Dimitır Blagoev tarafından kurulan Dar Sosyalistler Partisi) Bolşevik Partisi ile yakın ve soydaş olarak nitelemekte tamamen haklıydı. Bu parti, İkinci Enternasyonal partilerinden, Marksizm fikir ve prensiplerine bağlılığıyla, işçi sınıfının menfaatlerine sadakati ve burjuvaziye amansız düşmanlığı

ile, proletarya enternasyonalizmi prensiplerinden kıl kadar şaşmaması, burjuva milliyetçiliği ve sosyal-şovinizmine karşı, oportünizm ve revizyonizme karşı ardıcıl bir mücadele yürütmesiyle ayrılıyordu. Memleketiçi ve uluslararası revizyonizmle kıyasıya çatışan bu parti, Marks'ın devrim teorisini ve bunun asıl özü olan proletarya diktatörlüğünü savunuyordu.

Bulgar devrimci Marksistlerinin partisi, kendi saflarında oportünizme karşı mücadeleyi mantiki sonucuna ulaştırdı. Daha 1903 yılında, saflarından, revizyonizmin temsilcilerini, yani Bulgar Bernştayncı'ları olan obşto-deltsileri çıkardı. İkinci Enternasyonal yöneticileriyle mücadelede, erkin bir devrimci-proletarya partisi olarak varlığını sürdürme hakkını söke söke kazandı ve saflarına oportünistlerin tekrar dönmelerine yol vermedi. 1906 ve 1908 yıllarında anarşist-liberallerin ve «progresistler»in oportünist gruplarından da arındı.

Dar Sosyalistler Partisi'nin devrimci nitelikleri, emperyalist Birinci Dünya Harbi döneminde olanca gücüyle belirdi. Dar sosyalistler, sınıfsal-proleter enternasyonalist mevzilerde kaldılar; bolşevikler ve uluslararası işçi hareketindeki sol akımlarla birlikte, sosyal-şovenezme karşı, yeni bir devrimci enternasyonal yaratılması için mücadele yürüttüler. Dar sosyalistler, Ekim Sosyalist Devrimi'ni coşkunlukla karşıladılar ve dünyada proletaryanın ilk vatanının ateşli savunucuları oldular.

Tabii ki, partimizin zayıf yanları da vardı ve bu yüzden de biz onun o zaman gerçekten yeni tipten bir parti olmadığını söylüyoruz. Bu zayıflıklar emperyalist Birinci Dünya Harbi sonunda ve harpten sonraki devrimci bunalım yıllarında, memleketimizde kapitalizmin ortadan kaldırılmasının pratik bir ödev olarak günün konusu haline geldiği yıllarda belirli biçimde hissediliyordu. Lenin'in emperyalizm ve sosyalist devrim hakkındaki teorisinden habersiz olan dar sosyalistler, proletarya devrimini hâlâ yalnız gelişmiş kapitalist memleketler işçi sınıfı için reel ve aktüel bir sorun saymağa devam ediyorlardı. Bu, onların kendi özyurtlarında mayalanmakta olan devrimin «yeraltı sarsıntıları»nı tam vaktinde hissetmelerine ve bunun başarıyla gerçekleştirilmesi için Bulgar işçi sınıfını hazırlamalarına engel olmuştur. Bu yüzden, parti, 1918 yılındaki Askeri İsyan'da pasif kalmıştır. Rusyadaki devrimci olayların ve dar sosyalistlerin propagandalarının etkisi altında kalarak, emperyalist harbini vatandaşa harbine çevirmeyi ve yönetimi elinde tutan burjuvazinin ve krallığın iktidarını devirmeyi deneyen asker yığınlarından yana çıkmamıştır.

Dar sosyalizmin en zayıf noktası köylü sorunuymdu. Ekim Devrimi'ne kadarki dönemde, bizim partimiz, bir tarım ülkesinde sosyalist devrimin üstün gelebilmesinde işçi-köylü ittifakının çözümleyici rolünü anlayamadı ve değerlendiremedi. Partinin bir başka önemli zayıflığı da, teori ve pratikte dogmatizm elemanlarına yer vermesiydi. Dar sosyalistler, bolşeviklere özgü ve başarılı bir devrimci mücadele için şart olan esnek taktikten yok-

sundular. Onlar devamlı olarak, amansız sınıf savaşı taktiğine bağlı kalmakta haklıydılar, fakat her türlü uzlaşmaya prensip itibarıyla muhalif olduklarını ilân etmekle hataya düşüyorlardı. Bütün bunlar, partinin, gericiliğe ve kapitalizme karşı savaşın başlıca gücü olmasını engelliyordu.

Oktobr Devrimi'nden sonra, Bulgar komünistleri, Leninci fikirlerin olağanüstü etkisi altında, Bulgar proletaryasının ve uluslararası proletaryanın yürüttükleri devrimci mücadelenin ateşi içinde, bu zayıflıklardan yavaş yavaş silkindiler.

1919 yılında Dar Sosyalistler Partisi ad değiştirerek Komünist Partisi oldu ve en önemli iş olarak da, Leninci yola koyulup güvenle ilerlemesine imkân veren yeni programını kabul etti. Harpten sonraki devrimci bunalım yılları, BKP için, yoğun çabalar harcıyarak, teori silâhiyle kendini donatma dönemi oldu. Parti, Lenin'in sosyalist devrim teorisini benimsedi ve bu teorinin istemlerine göre, bütün eylemlerine yeniden düzen vermeğe başladı. Partinin devrimci savaş yolunda, işçi-köylü birliği öğretisinin özel bir önemi vardı. Parti, Komintern tarafından ileri sürülen Leninci tekcephe taktiğini ve işçi-köylü hükümeti şiarını iyice kavnyarak isabetle değerlendirdi ve bunu yaratımlı biçimde uygulamayı denedi.

BKP'nin Leninizm fikirleriyle yeni baştan donatılması ve yeni tipten, Leninci türden bir parti haline getirilmesi, güç ve karmaşık bir süreçti. Tecrübe, Leninizmin benimsenmesinden başka, bu öğretiyi yaratıcı biçimde uygulama ve bundan Bulgaristan'ın somut koşullarında eylem kılavuzu olarak yararlanma yeteneğinin de gerekli olduğunu gösterdi. Şu var ki, BKP henüz böyle bir yetenek ve pratiğe yeterince sahip değildi. Bu yüzden de her zaman elverişli taktik şiarlar ileri sürmeyi beceremiyordu. Örneğin, partimiz, köy küçük burjuvazinin partisine, yani emekçi köylüler arasında büyük bir etkiye sahip ve darbeyi gerici burjuvaziye yöneltmek üzere kendisiyle elele verebilecek olan Bulgaristan Halk Çiftçi Birliği'ne (BHÇB) karşı doğru bir davranış belirlemeyi beceremedi. BKP bu partiyi köy burjuvazisinin âleti sayıyordu. İki parti arasında bundan ötürü beliren ayrılık gerici kuvvetlerin işini kolaylaştırdı. Ve bu kuvvetler, 9 Haziran 1923'te bir askeri-faşist darbe yaparak BHÇB hükümetini devirdiler. Dahası var. Memleketin birçok bölgesinde yığınların mücadeleye kalktıkları bu nazik anda, BKP Merkez Komitesi, şehir ve köy burjuvazisi arasındaki çatışmaya partinin karışmıyacağını açıkladı.

Ülkede faşist bir diktatörlüğün kurulması, partiyi olağanüstü güç koşullar içine düşürdü. Darbeyi yapan kuvvetler, faşist cibilliyetlerini gizlemeye çalışıyor, demokrasi maskesi altında eylem gösteriyor, köylülüğün taşkınlığına karşı kanun ve âsâyış adına mücadele eder görünüyorlardı. Faşizm işçilerle köylülerin ayrılığını, komünistlerle çiftçiler arasındaki ayrılığı sürdürmeye çalışıyordu. Halk güçlerini sistemli biçimde yenilgiye uğratma taktiğini uygulayan faşizm, darbeyi yaptığı günlerde, komünistleri

değil de BHÇB'ni kovuşturduğu izlenimini uyandırmak istiyordu. Ama çiftçi hareketinin yenilgiye uğratılmasından sonra Komünist Partisine karşı harekete geçmekte gecikmedi.

BKP Merkez Komitesi, Komintern'in yardımıyla, 9 Haziran hatasını anladı. Böylece, parti, faşizme karşı halk direnişinin örgütçüsü ve dünyada ilk anti-faşist ayaklanma olan 1923 Eylül Ayaklanması'nın yöneticisi haline geldi.

Bizde, Bulgaristanda, Eylül Ayaklanması, partinin bolşevikleşmesinde dönüm noktası olarak değerlendirilir. Peki, bunun böyle olduğunu söyleyen gözönünde bulundurduğumuz nedir? Her şeyden önce iki noktayı gözönünde bulunduruyoruz.

Birincisi, *Bulgaristan Komünist Partisi* artık proletarya örgütünün yüksek biçimi olarak, işçi sınıfının devrimci öncüsü olarak belirmiştir. Eylül epepsi, onun tarihinde ilk silâhli ayaklanma hazırlama ve yönetme olayıdır, Oktobr Devrimi'nden sonra benimsediği yeni Leninci fikir silâhını ve bolşevik tecrübesini devrimci eylemde ilk uygulama denemesidir.

İkincisi, *Bulgaristan Komünist Partisi* geniş halk yığınlarının, memleketin bütün demokratik, anti-faşist güçlerinin yöneticisi olarak belirmiş ve kendini kabul ettirmiştir. Objektif koşulları ve yığınların bilinçlenme düzeyini ve mücadeleye hazırlık derecesini hesaba katan BKP, devrim yoluyla iktidarın ele geçirilmesini ve bir demokratik işçi-köylü hükümetinin işbaşına getirilmesini günün dolaysız hedefi olarak ileri sürmüştür. Bu maksatla Çiftçi Birliği'ne, Sosyal Demokrat Partisi'ne ve emekçilerin diğer örgütlerine başvurmuş, gericiliğe karşı bir tekcephe meydana getirilmesini önermiştir. BHÇB, BKP'nin teklifini kabul etmiş ve onunla birlikte savaşmak üzere bir anlaşma yapmıştır. Bu suretle meydana gelen işçi köylü ittifakı, 1923 Eylülünün en büyük kazanımı olmuştur. Ortak savaşlarda doğan ve sağlamlaşan bu ittifak, işçilerin ve köylülerin birlikte dökükleri kanla çelikleştirilmiştir.

Eylül Ayaklanması partimizi gayet büyük ve paha biçilmez bir tecrübe sahibi etti. İşçi sınıfımızın bu ayaklanmadan çıkardığı en önemli ibret dersi şudur: Yeni, Leninci tipten bir partinin varlığı zafere ulaştırabilecek bir devrimci savaşın temel ve çözümleyici koşuludur. Bizim tecrübemiz, işçi sınıfı partisinin, ancak Marksist-Leninist teoriyle silâhli olduğu takdirde, ulusal özellikleri, gelenekleri ve işçi hareketi tecrübesini gözönünde bulundurarak, kendi memleketinin somut koşulları içinde Leninizmi geliştirmeyi ve yaratımlı biçimde uygulamayı becerebildiği takdirde, yığınların yöneticisi olabileceğini doğrulamıştır. Bu parti, safalarında sınıfın en bilinçli, en aktif, en sadık temsilcilerini birleştirdikçe, aynı fikri bayrak edinen komünistlerin yüksek mücadele mâneviyatına sahip, yekpare ve disiplinli birliği olabildikçe, savaş yeteneği gösterebilir.

Biz sınıfın öncüsünün tekbaşına zafere ulaşamayacağını iyi anladık ve o acı tecrübeden sonra bir daha da unutmadık. Zafer için yığınların kazanılması, bunların devrim zorunluğunu kavrayacak bir bilinç düzeyine çıkarılması, emekçilere yaklaşmanın bütün olanaklarından yararlanılması gereklidir. Komünist partisi, gizli ve açık, barışçı olan ve olmayan bütün sınıf savaşı biçimlerini kullanabilecek, değişik durumlara göre bunların birinden diğerine geçebilecek kabiliyette değilse, kaçınılmaz olarak olayların kuyruğunda kalır.

Koşulları alabildiğine çetin olan o kahramanlık günlerinde, Bulgar komünistleri, emekçilerin savaşında uluslararası dayanışmanın ne demek olduğunu hissettiler ve bunu daha büyük bir bilinçle kavradılar. Böylelikle, tarihimiz, zafere ulaşma bakımından, yeni tipten partinin V. İ. Lenin tarafından bilimsel olarak temellendirilen bu çizgilerinden her birinin teşkil ettiği yasallığın ve hattâ objektif zorunluğun önemini bir kez daha doğrulamış oldu.

Soru: Siz 1923 olaylarının daha çok olumlu yanına dikkati çektiniz. Bu olumlu yan yalnızca Eylül Ayaklanması'nın tarihte ilk anti-faşist halk ayaklanması olmasından ibaret değildir. Ayrıca, parti, olup bitenlerden ibret dersleri çıkarabilmiş, daha sonra büyük başarılarla ulaşabilmek üzere çalışmasına yeniden çeki düzen verebilmiştir. Gerçekten de, başarısızlıkların verdiği tecrübe, başarıların verdiği kadar az değerli değildir. Şu da var ki, yenilgi sinaması devrimci parti için en çetin sınamalardan biridir. Bu sinama proletaryanın mânevi güçlerini sarsabilir ve nice parti kadrolarını savaş saflarından çıkarabilir. Sizce, partinin, uğranılan yenilgi sonuçlarını giderme ve devrimci savaşa devam edebilme yeteneğini belirleyen etkenler nelerdir?

Cevap: Ağır kayıplara malolan, parti saflarının sarsılmasına ve nice değerli kadronun saflardan çıkmasına yol açan geçici bir yenilgiye uğranıldığında, komünist partisi için, gelecek eylemleri bakımından böyle bir durumdan ne gibi sonuçlar çıkaracağı sorunu büyük ve çözümleyici bir önem taşır. Yenilgiden, elbette, uygulanan strateji ve taktiğin zayıf yanlarının giderilmesine, komünist partisinin benimsemiş bulunduğu idealere sadakatinin korunmasına, kadroların mânen ayakta tutulmasına ve yeni sınıf çarpışmaları için kuvvet toplanmasına yardım edecek sonuçlar çıkarılabilir. Öte yandan, yenilgiden, partinin devrimci karakterini zedeleyecek, birliğini parçalayabilecek ve kurtuluş savaşına büyük zararlar verebilecek teslimiyetçi sonuçlar da çıkarılabilir.

Plehanov ile Lenin arasındaki tarihsel tartışma, Bolşevikler ile Menşeviklerin Rusya'da 1905 yılı Aralık ayı silâhli ayaklanmasını değerlendirme ayrımlarını yansıtan tartışma gayet iyi bilinmektedir. O zaman Plehanov'un Rus proletaryasının silâha sarılmamaları gerektiği yolundaki teslimiyetçi iddiasının tersine, V. İ. Lenin, bu daha kesin ve daha enerjik biçimde

olmalıydı diyerek, bunun gelecek savaşlar için değerli bir ibret dersi olduğunu belirtmiştir.

Oportünistlere karşı yürütülen çetin mücadelede, Vasil Kolarov ve Georgi Dimitrov'un şahsında BKP yönetimi de, V. İ. Lenin'in öğrettiği üzere, derine inen ve özleştirici karakteri taşıyan bir tahlil yaptı. Kolarov ve Dimitrov, komünist partisinin kendi devrimci karakterini, amaç ve ideallerini savunması, yenilgiden ötürü mâneviyatını kaybetmemesi, kadrolarını ve yığınlarla bağlantılarını korumaya çalışması ve gelecek zafere güvenini yitirmemesi temel görüşüne dayanıyorlardı. Her ikisinin, «Bulgaristan işçi ve köylülerine açık mektup»u (27 Ekim 1923), baştanbaca bu ruhla doluydu. «Başarı yukarı!» – diyorlardı bu mektupta –, «Yenilgi bize nasıl yeneceğimizi öğretecektir! Her şeye rağmen, Bulgaristanda işçi-köylü hükümeti egemen olacaktır.»

Komünist partisi, devrimci hareketin yükselişi sırasında yığınların taarruzunu örgütleyebilecek yetenekte olmalıdır. Bu parti, devrimci hareketin düşüşü sırasında geçici olarak yenilgiye uğrayan devrim güçlerinin gerilemesini de maharetle örgütlemek, Leninci örgütlü geri çekiliş taktiğini uygulamayı da becermek zorundadır.

Kapitalizmin geçici ve kısmi olarak sağlamlaşması koşullarında, BKP, kuvvetlerin derlenip toplanmasını, gizli ve açık çalışmanın, gizli ve açık mücadele biçimlerinin bağdaştırılmasını öngören Leninci politik hattı uygulamaya çalışıyordu. Partinin ve Komsomol'un gizlilik koşullarına geçmelerine paralel olarak, Bağımsız Sendikalar Birliği, İşçi Partisi ve İşçi Gençlik Birliği gibi açık sınıfsal yığın örgütleri meydana getirildi. Bir yandan, açık olarak çalışan ve yığınları kazanma, yığınlarla bağlantıları sağlamlaştırma mücadelesinde güçlü bir araç haline gelen parti basını örgütlendi. Emekçiler arasında devrimci propaganda ve ajitasyon için burjuva parlamentosu kürsüsünden de yararlanmaya çalışıldı. Kesinlikle söylenilebilir ki, BKP'nin devrimci tecrübesi, Lenin'in şu yönergelerini tamamiyle doğruladı: Derin gizlilik koşulları içinde çalışmak zorunda bırakılan komünist partisi, bütün açık olanaklardan maharet ve çeviklikle yararlanmasını, bütün yığın örgütlerinde ısrar ve sabırla çalışmasını bilmelidir.

BKP, sağcı oportünizmin, dogmatizmin ve sekterliğin iletkenleriyle amansızca mücadelede, Marksizm-Leninizme, proletaryanın menfaatlerine metanetle sadakat gösterdi. Verilen değerli kurbanlar başa gitmedi. 1923 Eylül Ayaklanması «Bulgaristan ortamında bir 1905 yılı» oldu; parti tarafından gerektiği gibi anlaşılıp değerlendirilen ve 9 Eylül 1944 tarihsel zafirinin kazanılmasına yardım eden olumlu ve olumsuz ibret dersleriyle zengin bir hazine oldu.

Soru: Şimdi devrimin temel stratejik problemlerinden biriyle ilgili bir sorumuz var. Bulgaristanda faşizme ve krallığa karşı mücadele, daha 1923

ylından başlayarak, her ahvalde geçerli Marksist-Leninist gerçeği, yani işçi sınıfının ancak ilerici güçler tekcephesi temeli üzerinde ve toplumun diğer emekçi sınıfları ve demokratik tabakalarıyla birlikte zafere ulaşabileceği gerçeğini daima doğrulamaktaydı. İşçi sınıfı ile köylülüğün ittifakını yaratma ve geliştirmede (bilindiği gibi, bu, ayaklanmadan çıkarılan ibret derslerine dayanılarak, G. Dimitrov tarafından verilen olağanüstü önemli bir ödevdi) BKP'nin sağladığı başarı, partinin iktidarı ele geçirme uğrunda mücadelesinde, bu arada Vatan Cephesi bayrağı altında geliştirilen partizan savaşında meyvalarını vermekte gecikmedi. Hem yalnız mücadele dönemine münhasır kalmıyan bu ittifakın önemi ve gerekliliği, partinin sosyalizm kuruculuğu dönemindeki çalışmalarıyla da doğrulandı. Bu cümleden olarak, SSCB'den sonra ilk defa Bulgaristanın köy ekonomisini kooperatifleştirmeyi başardığını belirtmek, ya da BKP ile BHÇB arasındaki bugünkü işbirliğine dikkati çekmek yeterlidir sanırız. Siz, BKP'nin bu tecrübesine dayanarak, işçilerin köylülerle ittifakının rolü hakkında, köylüler arasındaki çalışma hakkında, köylülerin devrimci mücadeleye çekilmesi ve daha sonra da sosyalist temeller üzerinde toplumun yeniden kurulması çabalarına katılmasının sağlanması hakkında bize neler söyleyebilirsiniz?

Cevap: BKP, Lenin'in işçi sınıfı ve emekçi köylüler ittifakı öğretisini Büyük Oktobr Sosyalist Devriminin örneği ve tecrübesinin etkisi altında benimsedi. Partimiz, temel dokümanlarında Bolşeviklerin devrimci stratejisini kılavuz edindi ve böylece köy konusundaki yeni politikasını işleyip belirledi. Eylül Ayaklanması, BKP'nin, işçi- köylü ittifakı sorununda prensip hükümlerden somut-yaratıcı durumlara geçmesinin, hiç de kolay olmıyan bu geçişin gerçekleştirilmesinde çözümleyici bir rol oynadı.

BKP'nin bu yaklaşımı, partinin BHÇB'ne karşı, onun demokratik programına, bağımsız BHÇB hükümeti tarafından uygulanan ve askeri-faşist darbeye sekteye uğratılan reformcu politikasına karşı yeni tutumunda da ifadesini buldu. Bulgar komünistleri, BKP ile BHÇB arasında yalnız taktik değil, aynı zamanda stratejik bir sürekli eylembirliği yapmayı kararlaştırdılar. 9 Haziran darbecilerinin askeri-faşist rejimine son verecek olan gelecek işçi-köylü hükümetinin plâformunu tespit ettiler.

G. Dimitrov'un defalarca belirttiği üzere, Eylül Ayaklanması, halkın anti-faşist birliğinin güçlenmesinde büyük bir rol oynadı. Ayaklanma, bu birliğin temeli olarak işçi-köylü savaş ittifakını sağlamaştırdı. Asıl bundan ötürü de, ayaklanmanın başarısızlığa uğraması memleketimizde faşizmin sürekli bir üstünlük sağlamasına yol açmadı.

Ayaklanmanın hezimete uğramasından sonra, BKP, parti politikasında, demokratik ve ilerici güçlerin sınıksız saf tutmalarını ve özellikle işçi-köylü ittifakının güçlendirilmesini öngören Eylül hattını savunma ve geliştirmeye yöneldi. Komintern VII. Kongresi'nin tarihsel kararlarından sonra parti tarafından işlenip belirlenen Halk Cephesi hattı, anti-faşist güçlerin geniş

ölçüde derlenip toparlanmasını öngören Eylül hattı politikasının daha ileri doğru geliştirilmiş ve yetkinleştirilmiş biçimiydi. 1930 yıllarının ulusal ve uluslararası yeni koşullarını gözönünde bulunduran BKP, demokratik programını, daha kapsamlı ve ayrıntılı demokratik istekler katarak yeniledi ve genişletti. Bu suretle, anti-faşist halk cephesi ittifakının sosyal temelini genişletilmesi için elverişli koşullar yaratılmış oldu. İkinci Dünya Harbi yıllarında BKP tekcephe ve halk cephesi taktiğini daha da geliştirdi. Hazırladığı Vatan Cephesi Programı, en geniş halk yığınlarının faşizme karşı birleştirmesinin güçlü bir etkeni haline geldi.

Savaşkan işçi köylü birliği Vatan Cephesi'nin omurgası ve kurtarıcı Sovyet Ordusunun kesin yardımıyla üstün gelen 1944 Dokuz Eylül Sosyalist Devrimi'nin başlıca sınıfsal gücüydü.

Geçilen yolu, partimizin strateji ve taktiğini değerlendirirken, onun köydeki çeşitli sosyal gruplara karşı sınıfsal yaklaşımını belirtmemiz gerekir. Parti, daha gizli çalışma döneminde köyümüzde derin kökler salmıştı, büyük bir etkisi vardı; bu ortamda yarattığı parti ve komsol örgütleri geniş bir örgü meydana getiriyordu. O artık yalnız işçi sınıfının değil, yoksul köylülerin de başlıca politik partisiydi. Komünizm fikirleri ve Sovyet kolhoz düzeninin çekici örneği, Bulgar emekçi köylülerinin bilincinde yer etmişti. Parti, köy burjuvazisine karşı mücadele ederek, yoksul köylüler arasındaki dayanağını durmadan genişletiyor, orta köylülerle de çeşitli ittifak biçimleri buluyordu. Örneğin, köylü yığınları arasında politik çalışmayı yaygınlaştırmak için, faşist devletin soyguncu iktisat politikasına karşı açık bir mücadele biçimi olarak çeşitli kooperatif birliklerinden yararlanıyordu. Köyde kooperatif birlikleri, okuma odaları ve diğer yığınsal örgütler, memleketimizde işçi-köylü birliğini geliştirme ve pekiştirmenin etkin biçimlerinden biriydi. Bu yolda Komünist Partisi'nin BHÇB içindeki sol güçlerle işbirliği yapması ve birlikte eylemlerde bulunması da büyük bir rol oynuyordu; zira sözkonusu sol güçler başlıbaşına köylü iktidarı fikrinin tutarsızlığını anlamışlardı, BKP'nin yönetimi altında geniş bir anti-faşist ve anti-kapitalist cephe yaratma hareketine ve işçi-köylü iktidarı uğrunda ortak savaşa çanla başla katılıyorlardı.

İşçi-köylü ittifakının büyük devrimci gücünü, son derece geri kalmış bir tarım ülkesi olan Bulgaristanın kısa süre içinde modern bir sanayi-tarım devleti haline getirildiği sosyalizm kuruluşu da yansıttı ve doğruladı.

Sosyalist toplumumuzun geçtiği başlıca aşamalar, bir bakıma da işçi sınıfı ile emekçi köylüler arasında birlik ve ittifakın gelişme ve güçlenmesi aşamalarıdır. Kapitalizmden sosyalizme geçiş devrinde, bu, ayrı tipten iki sınıf arasında ittifaktı. Amacı da, bütün halinde bir sosyal sistem olarak sosyalizmin kurulması, sömürücü sınıfların ortadan kaldırılması ve insanın insanı sömürmesine son verilmesi, kültür devriminin ve halkın yaşama düzeyinde yükselişin gerçekleştirilmesiydi. BKP, Çiftçi Birliği ile ya-

kindan etkileşerek gerçekleştirdiği tüm ekonomi politikasıyla, çeşitli örgütsel ve ideolojik eylemiyle köylüleri sosyalist işletme biçimlerine yöneltiliyor, bunların güçlenmesi ve gelişmesi için gerekli bütün tedbirleri alıyordu. Partinin, Kooperatif Tarım İşletmesi'nin kişiliğinde Bulgar köyünün kuruluşunu sosyalist temeller üzerinde – dolaysız millileştirmeye gitmeden ve emekçi köylülerin toprak mülkiyetini koruyarak – yenilemenin en elverişli biçimini bulmuş olması, köyde sosyalizmin üstün gelmesi bakımından özel bir önem taşıyordu.

BKP, kooperatifleşmeye ilişkin Leninci fikirlere teorik temel olarak dayanmak, küçük mal üretimi çerçevesindeki köy işletmeciliğini sosyalist işletmeciliğe çevirmede SSCB kolhoz kuruculuğu tecrübesini de klâsik örnek olarak almak suretiyle ve kendi tarihsel ve ulusal özelliklerimizle geleneklerimizi de gözönünde bulundurarak, kapitalizmden sosyalizme geçişin en karmaşık ve zor ödevini, köy ekonomisinin sosyalistçe yeniden kurulması sorununu başarıyla çözdü.

Toplumsal iri köy işletmeciliğine geçiş ve sosyalist endüstrileşmenin yaygınlaşması, eskiden köylü olan büyük yığınların işçi sınıfı saflarına geçmelerine, yeni bir kooperatifçi köylüler sınıfının yaratılmasına yol açtı. Köyde üstün gelen kooperatif düzeni işçi sınıfı ile kooperatifçi köylüler arasındaki ittifakı yeni temel üzerinde kuvvetlendirdi ve memleketin sosyalist gelişmesinin en önemli etkenlerinden biri haline getirdi. İşçilerle köylülerin ekonomik, sosyal ve politik menfaatlerinin birliği, iki dost sınıfın karşılıklı ilişkilerinde çözümleyici etken oldu.

Halkın sosyal-politik ve ideolojik birliğini güçlendirme problemleri, gelişmiş sosyalist toplumu kurma döneminde de komünist partisinin ve demokratik halk devletinin politika ve eyleminin ortagöbeğinde yer alması devam ediyor. Bu bakımdan, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki ayrımların giderilmesi, devlet mülkiyeti ile kooperatif sosyalist mülkiyetin, sanayi ve köy ekonomisi işletmelerinde emeği örgütleme ve ödemenin birbirine yaklaştırılması temeli üzerinde bu iki dost sınıfın yakınlaşmaları problemleri kesin bir önem kazanıyor.

Biz, köy ekonomisi alanında, hayatın durmaksızın ortaya koyduğu büyük, karmaşık ve çok yanlı nice problemler, doğrudan doğruya işçi-köylü ittifakının daha fazla geliştirilmesiyle bağlı problemler bulunduğunu gayet iyi biliyoruz.

Biz, kooperatif tarım işletmelerini irileştirmekte, tarım-sanayi kompleksleri meydana getirmekle, komple mekanizasyonu uygulayıp yerleştirmekle vb., artık sosyalist köy ekonomisinin gelişmesinde yeni aşamaya, köy ekonomisi emeğini tedricen sanayi emeğinin bir türü haline getirme aşamasına girmiş bulunuyoruz.

İşçi-köylü ittifakı politik bakımdan da gelişmeye devam ediyor. Bu itti-

fakta işçi sınıfının, Bulgaristan Komünist Partisinin yöneticilik rolü gitgide daha belirgin biçimde kökleşiyor. BHÇB'nin memleket yönetimine ve sosyalist demokrasinin geliştirilmesine katılmasının artması neticesinde işçi-köylü ittifakı politik bakımdan da güçleniyor.

Soru: Son sorumuz da şudur: Dünya devrim hareketi pratiği işçi sınıfı partisinin devrime hazır bulunuşu problemini defalarca gündem konusu haline getirmiştir. Bu bakımdan, Siz, BKP'nin tecrübesine ve Bulgaristanda sosyalist devrimin gerçekleştirilmesine katılan en aktif savaşçılardan biri sıfatıyla kendi kişisel tecrübenize dayanarak, partinin, devrimi ve işçi sınıfının egemenliğini, sosyalizme doğru kesin dönümü sağlamak üzere mücadeleye geçmeye hazır bulunuşunun ne demek olduğunu söyleyebilir misiniz? Bu hazır bulunuşun ölçütleri ve derecesi nelerdir? Ve böyle bir hazırlığa nasıl erişilir?

Cevap: Komünist partisinin teorik olgunluğu onun devrime hazır bulunuşunun birinci çözümleyici koşuludur. Bunu sayısız kanıtlarla gösterebiliriz. Örneğin, Lenin'in, emperyalizm devrinde burjuva-demokratik devrimi teorisi, Bolşevik Partisi'nin strateji ve taktiğinin, aynı zamanda partinin birinci (1905–07) ve ikinci (Şubat 1917) Rus Devrimi sırasındaki devrime hazır oluşunun temeliydi; Lenin'in sosyalist devrim teorisi ise, Rus işçilerinin ve köylülerinin devrimci hazırlığının temeli oldu ve 1917 Ekimi'nde onların zafer yoluna ışık tuttu.

Birçok devirlerin ve her şeyden önce proletarya devrimi çağının, dünya ölçüsünde kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının tarihsel devrimci tecrübesinin genellemesi olarak Marksist-Leninist teori, işçi sınıfı partisine, her karmaşık ahvalde isabetle yön alma, koşulların yıldırım hızıyla değiştiği her durumda devrimci eylem kararı alabilme olanağı vermektedir. Açık tarihsel perspektif, günlük ve uzak ödevlerin isabetle belirlenmesi, sınıfsal ve politik güçler oranının, devrim süreci etkenlerinin reel olarak değerlendirilmesi, proletaryanın devrimci öncüsünün eylemlerinin kesinlikle tespit edilmesi, devrimci teoriyi eylem kılavuzuna çevirmenin, bunun yığınlar tarafından benimsenmesinin ve bir maddi güç haline getirilmesinin çözümleyici koşullarıdır.

Bulgaristan Komünist Partisi, açık ve gizli olarak çalışmış, ayaklanmalar ve parlâmenter aksiyonlar örgütlemiş, maksimum programlar ve demokratik plântformlar hazırlamış, yıkıma uğramış, tekrar davranıp doğrulmuştur. Partinin nice kadroları kurşuna dizilmiş ve asılmış, fakat bunların yerine daima yenileri yetişmiş ve savaş saflarına girmişlerdir. Bulgar komünistleri, burjuva demokrasisi koşullarında da, faşizm koşullarında da eylem göstermişler, gerek devrimci yükselişin varlığı, gerekse devrimci hareketin gerilemesi durumlarında doğrudan doğruya eylem kararları alabilmişlerdir. Bütün bunların sonucu olarak, Bulgaristan işçi sınıfının

partisi yavaş yavaş tecrübe biriktirmiş ve her ahvalde devrimci eyleme geçmeye hazır bulunmayı öğrenelmıştır.

Partimiz, tarihi boyunca, hem devrimci olaylardan geride kalma, hem de devrimci olayları aşır geride bırakma sonucu olan yenilgiler görmüştür.

Bu cümleden olarak, BKP, 1918 yılı Eylülünde asker yığınlarının giriştiği ayaklanmaya baş olmayı beceremedi, emperyalist harbi vatandaş harbine çevirme fırsatını kullanamadı; faşist darbenin çiftçi hükümetini alacağı ettiği, memleketin birçok bölgesinde BKP ve BHÇB sıra üyelerinin birlikte hareket ettikleri ayaklanmaların başgösterdiği 9 Haziran 1923'te, Merkez Komitesi, olaylara karışmama, tarafsız kalma taktiğini kabul etti. Öte yandan, 1929-33 yılları ekonomik bunalım döneminde, BKP Merkez Komitesi, küçük burjuvaziye özgü devrimci sabırsızlığın etkisi altında, dünya devriminde yeni tur bekliyor ve proletarya diktatörlüğü için savaşa kalkmayı doğrudan doğruya ödev olarak ortaya koyuyordu. Parti, 19 Mayıs 1934'te yapılan askerî darbe sırasında da politik bakımdan tecrit durumuna düştü; yığınlar, devrimci eylem çağrularına rağmen, hareketsiz kaldılar. Bu dönem içinde, parti, Leninizmin teorik, stratejik ve taktik araçlarını benimsiyordu; fakat onun yeni tipten, Leninci türden partiye dönüşümü süreci henüz tamamlanmış değildi.

Şu veya bu eylemin kararlaştırılması, şu veya bu mücadele biçiminden yararlanılması, çoğu hallerde, yalnız iç ekonomik, sosyal ve politik koşullara değil, aynı zamanda dünya devrimci sürecinin gelişimine bağlıdır. Hitler Almanyasının 22 Haziran 1941'de Sovyetler Birliğine kahpece saldırmasından hemen sonra, bizde henüz devrimsel denilebilecek bir durum yoktu. Üstelik, memleketteki kralcı-faşist iktidar Almanya ile ittifak halindeydi ve tüm devlet makinesini, bütün zorkullanım organlarını elinde bulunduruyordu. Buna rağmen, BKP derhal bir silahlı savaş hattı çizdi ve savaşa geçilmesini kararlaştırdı. Oysa, parti, bu koşullarda birçok kurban vermenin kaçınılmaz olacağını biliyordu; fakat dünyanın ilk sosyalist devletini savunmak üzere üstlendiği enternasyonalist yükümler adına ve devrimin gelecek zaferine tam bir güvenle, Bulgar komünistleri, memleket içinde güçlü bir anti-faşist silahlı direniş örgütlediler. Ve daha çok bunun sonucu olarak, Bulgar faşist hükümetleri, Doğu Cephesi'ne askerî birlikler göndermeye cesaret edemediler.

BKP, diğer politik güçlerin siyasal strateji ve taktiğini, pratik eylemlerini dikkatle değerlendiriyordu. 9 Haziran 1923 faşist darbesine kadar, parti ile BHÇB arasında dürüstlükten uzak ve hattâ çoğu kere düşmanca ilişkiler bulunduğu bir sır değildir. Ama, darbeden sonra, Eylül ayaklanmasının hazırlanması sırasında, parti, Çiftçi Birliği'nin sol güçleriyle işbirliğine hazır olduğunu hissettirdi ve bu güçlerle bir tekcephe meydana getirdi. Bunun gibi, 1930 yıllarında, Halk Cephesi'nin kurulması müca-

delesinde, partinin, vaktiyle 19 Mayıs 1934 darbesine katılmış olan, fakat daha sonra krallığa karşı aktif mücadeleye yönelmiş bulunan «Zvenar»lar çevresiyle işbirliğine girişmeye hazır olduğunu hissettirdiği de sır değildir. Partinin bu adımları, BHÇB ve «Zveno»nun ideolojik-politik evrimi üzerinde büyük bir etki yapmıştır.

1942 yılında, Komünist Enternasyonalî'nin talimatı gereğince, etrafında bütün demokratik güçlerin toplanmaları gereken Vatan Cephesi'nin programı hazırlandı. G. Dimitrov'un kaleme aldığı bu program demokratik bir karakter taşıyordu. Burjuva muhalefetinin bir kısmı da, ardıcıl olmasa bile, Vatan Cephesi bayrağı altına geçti. 1943-44 yılları döneminde devrimci sürecin gelişmesi öyle bir atılım gücü kazandı ve SSCB'nin askerî başarılarının etkisiyle güçler dengesi öyle değişti ki, 9 Eylül 1944 Ayaklanmasının zaferi için yeni olanaklar açtı. Komünist Partisi, politik hattını derhal değiştirerek, yeni demokratik ve sosyal ödevleri çözüm plânına sürmekle, devrime hazır bulunduğunu gösterdi. Bunun yanı sıra, memlekette sırf komünist egemenliği kurulmasını öngören bazı solcu taşkınlık belirtilerini de direnişle karşıladı. Böylelikle, proletarya diktatörlüğünün yeni, halk demokrasisi biçimi ortaya çıktı; işçi sınıfı ile diğer sosyal gruplar arasında, komünist partisi ile diğer politik güçler arasında yeni ilişkiler yaratıldı.

Devrimci hazırlık, komünist partisi için sosyalizm kuruluşu döneminde de gerekli bir niteliktir. Yönetimi elde tutan komünist partisi, kapitalist toplumun sosyalist topluma dönüştürülmesinde, sosyalizmin maddî-tekniğin temelini, sosyal yapısının ve mânevi kültürünün yaratılmasında esas rolü oynamaktadır. Bundan ötürü, bürokratism, tutuculuk, kaba pratizm, serüvencilik, tek sözle Leninci eylem ve yönetim prensip ve metotlarının ihlâli, komünist partisinin devrimci eylemini felce uğratabilir, onu yığınlardan koparabilir, bütün toplumun gelişmesine de ket vurabilir. BKP bütün yapıcı eyleminde, sosyalist toplum kuruluşunun temel yasallıklarını titizlikle uygulamıştır. Partinin sosyalist toplumu kurmada en elverişli biçim, yöntem, araç ve tempoları bulup gerçekleştirme azim ve hüneri bütün program dokümanlarının hazırlanmasında önemli bir rol oynamıştır.

İşçi sınıfı partisinin devrimci hazırlığı, onun teorik olgunluğunu, ideolojik hazırlığını, devrimci savaş biçim, araç ve yöntemlerini süratle değiştirebilme yeteneğini yansıtır. İşçi sınıfı partisinin devrimci hazırlığı, bizzat işçi sınıfının niteliklerini, erdemlerini, maddî ve mânevi güçlerini, bu sınıfın devrimsel eylemleri başarma yeteneğini yansıtır. İşçi sınıfı partisinin devrimci hazırlığı, tecrübesiyle sabit olduğu üzere, onun her kararının, her programının hayata geçirilmesi bakımından belirleyici bir önem taşır. Bu hazırlık, partinin, komünizm devrimci teorisi ile devrimci pratiği arasında organik bağlantıyı gerçekleştirme kabiliyetinin aynasıdır.

Çağdaş sosyalist toplumda işçi sınıfı ve bu sınıfın partisi

Varşovada bu konu üstüne bir uluslararası teorik konferans yapıldı. Bu konferansı «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi yazı kurulu, PBİP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Yüksek Okulu ve PBİP MK'nin teorik organı «Nove Drogi» dergisi redaksiyonu ile elbirliği yaparak örgütledi. Konferansa Bulgaristan, Alman Demokratik Cumhuriyeti, Moğolistan, Polonya, Romanya, SSCB, Macaristan ve Çekoslovakya kardeş partileri delegeleri, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» ve «Nove Drogi» dergileri, PBİP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Yüksek Okulu ve Polonyanın diğer bilimsel kurumlarının temsilcileri katıldılar.

PBİP MK Politbüro üyesi ve sekreteri *F. Şlahçits* konferansı açış konuşmasında şunları söyledi: Proletaryanın tarihsel kurtarıcılık ödevi hakkındaki Marksist-Leninist öğretisi, bugün işçi sınıfının dünya devrimci sürecinde oynadığı yöneticilik rolüyle doğrulanmaktadır. Sosyalizm ve komünizm yolundaki harekette işçi sınıfının örgütleyici ve yöneticisi komünist ve işçi partileridir. Bu yıl hepimiz RSDİP'nin yeni tipten ilk partiyi oluşturan tarihsel II. Kongresinin 70. yıldönümünü kutlamaktayız. Bu parti işçi sınıfının devrimci bilinç iletkeni olan öncü bölümüdür. İşçi sınıfının öncülük durumunun, partinin yöneticilik rolünün güçlendirilmesi, sosyalizmi kurma ve daha ileri doğru geliştirmenin koşulu, revizyonizmle, anti-komünizmin çeşitli biçimleriyle, şovinist ve milliyetçi eğilimlerle mücadelenin esas etkenidir.

Dünyanın çehresini değiştirme tarihsel sürecinin çözümleyici gücü, sosyalist ülkeler topluluğu ve bu topluluğun ana gücü olan Sovyetler Birliği'dir. Biz, sosyalist ülkeler komünistleri, bir yenilikçilik davasını gerçekleştiriyor ve bununla halklarımıza, uluslararası işçi sınıfına hizmet ediyoruz. Bundan ötürü bilhassa büyük bir sorumluluk taşıyoruz. Biz, birliğimizi ve her alanda kardeşçe işbirliğimizi daha da güçlendirip geliştirerek, ödevimizi elden geldiği kadar daha iyi yapmağa çalışıyoruz. PBİP kardeş partilerle, özellikle sosyalizm ve komünizm kuruculuğunda en zengin tecrübeye sahip bulunan Lenin'in partisiyle birlik olmaya büyük bir önem veriyor.

PBİP VI. Kongresinde işçi sınıfımızın ve bütün Polonya halkının ihtiyaçlarına cevap veren bir program, daha ileri sosyalist gelişmeyi öngören bir program kabul edilmiş bulunuyor. Bu, yığınların yararına olan ve yığınlar tarafından gerçekleştirilen bir programdır. Kardeş ülkeler partileri

arasındaki tecrübe değiş tokuşu Polonyada sosyalizmi güçlendirme ve daha da geliştirme yolunda bize de yardımcı olacaktır.

Komünist hareketi şimdi yeni ve büyük dâvaları gerçekleştirme dönemine giriyor. Sovyetler Birliğinin girişimi ve bütün kardeş partilerin katılımıyla, barış taarruzu genişliyor. Sosyalizm dünyasının toplumsal, ekonomik, bilimsel-teknik ve kültürel gelişmesi hızlanıyor. Kapitalist memleketlerde ve gelişmekte olan ülkelerde komünist partilerinin rolü artıyor. Hareketimiz yeni dünya uğrunda devrimci mücadeleye önderlik ediyor. Bu dönemde devrimci teorimizi geliştirme ve zenginleştirmenin bilhassa büyük bir önemi vardır.

YENİ ÇAĞIN İŞÇİSİ

Toplumda işçi sınıfının tarihsel rolünün nasıl ve niçin yükseldiğini anlayabilmek için, bu sınıfın kendisinin nasıl değişime uğradığının dikkatle incelenmesi gerekir.

Sayıcı en kalabalık ve en ilerici sınıf:

SBKP MK Sekreteri *K. F. Katuşev* şunları belirtti: Sosyal yapıdaki köklü değişimler, bütün sınıfların ve sosyal grupların birbirlerine yaklaşmaları, Sovyet insanların istek ve çaba birliği, bizde işçi sınıfının yöneticilik rolünün zayıflamasına değil, daha da güçlenmesine yol açıyor. Bugün aileleriyle birlikte memleket nüfusunun % 60'ını teşkil eden Sovyet işçi sınıfı toplumun sayıcı en büyük sınıfıdır. Beş yıllık plân dönemleri boyunca SSCB'de işçilerin sayısı hemen hemen 9 kat artarak 68 milyonu bulmuştur. Sosyalizm kuruluşunun ilk aşamalarında işçi sınıfı daha çok ağır sanayi gelişmesiyle ilgili olarak artarken, bugün büyük işçi yığınları pratik olarak halk ekonomisinin bütün sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. Köy ekonomisinde çalışanlar toplamının üçte birinden fazlası, ticaretle, toplumsal beslenmede, hizmetlerde görev alanların da % 70'inden çoğu işçidirler.

Katuşev yoldaş, işçi sınıfının toplumda başlıca üretici güç olduğunu ve olmakta devam ettiğini hatırlatarak şunları ekledi: Sosyalizmin üstünlüklerini bilimsel-teknik devrim başarılarıyla birleştirme ödevinin, zamanımızın bu en önemli ödevinin çözümüne bütün toplum katılmaktadır. Bunda bilimsel-teknik aydınların çok büyük bir payı vardır. Fakat, öyle görülüyor ki, dâvanın başarısı, büyük ölçüde işçilerin emeğine ve kabiliyetine, kalifikasyonuna, ilerici bilimsel fikirleri pratik hayatta uygulama, yeni teknik ve teknolojiyi üretim alanında uygulayıp yerleştirme yeteneğine ve bu uğurdaki aktif çabalarına bağlıdır. Bizim işçi sınıfımız bu sorumlu ödevlerin üstesinden gelebilecek derecede hazırlıktır. 1939 yılında işçilerimi-

zin ancak % 8,4'ü tam ve eksik orta öğrenimliyken, 1972'de bunun % 64'e çıkmış olması, işçi sınıfımızın bu hazırlık derecesini kanıtlamaya yeterlidir sanırız. Bilimsel-teknik devrim işçilerin kalifikasyonu bakımından mütamadıyen yeni istemler ortaya koymakta, bazı mesleklerin ölüp gitmesine ve bunların yerine diğerlerinin belirmesine yol açmaktadır. Öte yandan, parti, şimdilik işçi sınıfının hâlâ önemli bir kısmının az verimli beden emeği alanında meşgul olduğunu da gözden kaçırmamaktadır. Bu problem, komple mekanizasyon ve otomasyon yoluyla plân temeli üzerinde çözülmektedir.

Bugün, Sovyet işçileri yalnız devrime kadarki proletaryadan değil, ilk beşyılıklardaki işçilerden de daha başkadırlar. Günümüzün öncü işçisi, derin bilgiye sahip, kültürel ufku geniş olan ve emeği bilinçli ve yaratımlı biçimde anlıyan insandır. O kendisini üretim sahibi ve toplumda olup biten her şeyin sorumlusu hissetmektedir. Bu işçi politik bakımdan aktiftir. Gevşeklik ve sorumsuzluğa, aynı zamanda üretimin örgütlenmesinde yetersizliklere tahammülsüzdür. Her türlü esnaflığın, insanların bilincinde ve davranışında geçmiş göreneklerin her türlü kalıntılarının uzlaşmaz düşmanıdır. Partinin idealleri, komünizm idealleri onun dünya görüşünün özü olmuştur; artık onun her adımını, insanlara karşı davranışını, tüm hayat yolunu bu idealler belirlemektedir.

Bütün sınıfların ve sosyal grupların yakınlaşmaları ve aralarındaki sınıfsal ayrımların giderilmesi süreci, bu yoğun süreç, olgunlaşmış sosyalist toplumun olağanüstü önemli özelliğidir. Bu sürecin esas politik içeriği, bütün Sovyet halkının çabalarını, gelişmiş sosyalizmi yetkinleştirme ve komünizmin maddi-teknik temelini yaratma dâvası üzerinde birleştirmektedir. Bunu gerçekleştirme biçimlerinden biri de, işçi sınıfı ile kolhozcu köylülerin birbirine yaklaştırılmasıdır. Bu yaklaşmanın esası da, köy ekonomisinin maddi-teknik temelini daha fazla genişletmek, köylülerin emeğinde endüstriyel unsurları çağaltmak, toplumsal mülkiyetin iki biçimini birbirine yaklaştırmak, köy emekçilerinin öğrenim ve kültürünü yükseltmek ve yaşam tarzlarını iyileştirmektir.

Gelişmiş sosyalizm koşullarında bilimsel-teknik devrim, aynı zamanda bütün aydınların, özellikle bilimsel-teknik aydınların işçi sınıfıyla, kolhozcu köylülerle yoğun biçimde yakınlaşmalarına yol açmaktadır. Bunu, önemli ölçüde, bu aydınların üretimsel ve teknik eylemi, daha büyük kısmının geçmişteki sosyal mensubiyetleri, bu sınıflarla ideolojik-politik beraberliği belirlemektedir. Bugün 7 milyon kadar uzman – bütün uzmanların % 40'ından çoğu –, doğrudan doğruya maddi üretim alanında görevlidirler. Bilimsel ve üretimsel işkollarının artık aralarında sadece komşu olarak kalmayıp, birbirine bağlı bir bütün teşkil ettikleri büyük bilimsel-endüstriyel kompleksler meydana getirilmesi bu yakınlaşmayı daha da hızlandırmaktadır.

SSCB'de sosyalist toplumun şimdiki gelişme aşamasının karakteristik çizgisi, teknik okul, hattâ yüksek okul hacminde bilgi gerektiren karmaşık tekniği kullanabilecek yetenekte bir işçi-aydınlar tabakasının meydana çıkmakta ve hızla artmakta olmasıdır. SSCB sanayii işyerlerinde mühendis ve teknisyen diplomalı uzmanların sayısı 700 bini bulmakta ve bu tabaka hızla büyümektedir. Öyle ki, 1990 yılına doğru bu tabakanın birkaç milyonu bulacağı sanılmaktadır. Böylelikle, gitgide daha büyük sayıda işçi, yüksek vasıflı beden emeğini karmaşık akıl emeği fonksiyonlarıyla bağdaştıracaklardır.

PBİP MK Sekreterliği üyelerinden A. Verblan, konferansa sunduğu raporunda, Polonya toplumunun yapısında köklü sosyal-ekonomik dönüşümler ve sosyalist endüstrileşme sonucu olarak meydana gelen değişimi gözden geçirdi. Ülkede işçi sınıfının ve aydınların önemli bir artış kaydettiklerini söyleyen Verblan şu kanıtları ileri sürdü: Harpten önceki son nüfus sayımına göre (1931), Polonyada 3,5 milyon kadar işçi (işsizler de dahil) vardı; bir başka deyişle çalışabilir nüfusun % 25'i işçiydi. 1970 yılındaysa, halk ekonomisinin toplumsallaştırılmış sektöründe işçi sayısı 7 milyonu, yani bu sektörde çalışanlar toplamının üçte ikisini bulmuştu. Burjuva Polonyasında büyük sanayi proletaryası işçilerin daha küçük kısmını teşkil ediyordu. 1971 yılındaysa, sanayi işçilerinin % 82'si, 500'ün üstünde işçi çalıştıran ve dolayısıyla hızla modernleşen çağdaş sanayi işletmelerinde bulunuyordu.

Son on yıl içinde, sekiz yıllık ve orta meslekî öğrenimli işçilerin sayısı iki kat artmıştır. Sekiz yıllık öğrenimi olmayan işçilerin payı % 38'den % 20'ye düşmüştür. Hemen hemen bütün genç işçiler sekiz yıllık öğrenim görmüş ve meslek okulu bitirmişlerdir.

İşçi sınıfının uygarlığının yükselmesi sosyalizmin en karakteristik çizgilerinden biridir. Bu yükselişin ölçüsü yalnız kalifikasyon ve öğrenim düzeyi değildir. Yaşam ve konut koşullarının temelli biçimde iyileştirilmesi ve kültür nimetlerinden yararlanma olanaklarının genişlemesi de en az bunun kadar önemlidir. İşçi sınıfının durumunda diğer sosyal tabakaların durumuna kıyasla epeyce daha süratle ve daha temelli biçimde iyileşme sağlanmaktadır. Bu genel sürece paralel olarak, maddi ve kültürel alanda, âdetlerde ve prestijde toplumsal ayrımlaşma kesinlikle azaltılmaktadır. Emekçi sınıfların sosyal tecridine ve sosyal yapıda katılışmaya son verilmiştir. Öyle ki, işçilerin bir kısmı teknik aydınlar saflarına, parti ve devlet cihazında yöneticilik katlarına geçmektedirler.

İşçi sınıfı ile sayıca en hızlı biçimde artan sosyal gruplardan biri olan aydınlar arasındaki ittifak günden güne artan bir rol oynamaktadır. Bütün aydınlar toplumsallaştırılmış sektörde ve halk devleti müessesese ve kurumlarında çalışmaktadırlar. Bu bakımdan, aydınların sosyal durumunun işçi sınıfının durumundan farkı yoktur. Halkçı Polonyada öğrenim

görmüş ve meslek edinmiş olan şimdiki aydınlar, çoğunlukla işçi ve köylü ortamından çıkıp yetişmişlerdir. Bilinçlerinde köklü değişimlerin olduğu bu aydınlar, parti ve işçi sınıfı ile sınıksız bağlı olup, sosyalizm ideallerini kabul etmekte, sosyalizm kuruluşuna aktif olarak katılmaktadırlar.

Aydınlar ile işçi sınıfı arasında elbette sosyal dünya görüşü ayrımları vardır. Bu ayrımlar, daha ziyade, aydınların üretim ve maddi nimetlerle dolaysız ilişkilerinin daha az olmasıyla açıklanabilir. Aydınlar kendi fonksiyonlarını daha bireysel biçimde yerine getirerek, toplu menfaatlerin ve merkezçek eğilimlerin etkilerine daha kolayca yatkınlık göstermektedirler. Fakat sosyal değişimler ve partinin ideolojik-egitim çalışmaları aydınlarda sosyalist bilincin sağlanmasına yol açmaktadır.

İşçi sınıfı, yeni, geleceğe yönelik, çelişkilerden azat ve sosyalist devrimle kopmaz biçimde bağlı bir bilimsel-teknik devrim modelinin yaratıcısıdır. Bilimsel-teknik devrim üretimsel potansiyelin hızla büyümesine yol açmakta, insanlığın eline muazzam yaratıcı güçler vermekte, fakat aynı zamanda sosyal ve kültürel problemler de dahil olmak üzere yeni ve ciddi problemler ortaya çıkarmaktadır. Bu problemlerin çözüm yolu, «insancıl» amaçlar ve değerler adına hareket eder görünerek bilimsel-teknik ilerlemeye karşı «solcu» bir muhalefetten değil, maddi ilerlemenin sosyalizmin insancıl amaçlarına tabi kılınmasından geçmektedir.

ASBP MK üyesi ve «K. Marks» Yüksek Parti Okulu Rektörü Prof. H. Volf şunları belirtti: Bizim işçilerimiz, sosyalist düzenin üstünlüklerinin bilimsel-teknik devrimin başarılarıyla birleştirildiği takdirde, emeklerinin kendileri için de en etkin ve verimli olacağını günden güne daha iyi anlıyorlar. Bu anlayış, özellikle, işçilerin teknik ve politik bilgilerini artırma yönündeki büyük çabalarında kendini gösteriyor. İşçi sınıfının mânevi ve kültürel gelişmesi, teknik aydınların ve üretim yöneticilerinin çoğu kısmının bu sınıf saflarından çıkmasına önemli derecede yardım ediyor.

İşçi sınıfının öğrenim düzeyinin bilinçli ve plânlı bir biçimde yükseltilmiş olması, bu sınıfın aydınlarla ittifakının daha fazla geliştirilmesi için elverişli koşullar yaratıyor. Buna, bilimsel-teknik sorunların çözümü ve rasyonelasyon tedbirlerinin uygulanması için işçilerin aydın temsilcileriyle birleştikleri emek ve araştırma grupları sayısının artması da tanıklık ediyor.

Ağır beden emeği günden güne daha büyük ölçüde ortadan kaldırıyor. Netekim, 1961–71 yıllarında ADC sosyalist sanayiinde çeşitli makine ve mekanizmler kullanan işçiler bölümü % 44,1'den % 53,2'ye çıkmıştır. Üretimde denetleme ve gözetleme görevlerini yerine getiren işçiler bölümü % 6,5; kafa emeği ile meşgul olan, makine ve donatımları idare eden işçiler bölümü de % 12,3'tür.

Sosyalist toplum koşullarında işçi sınıfının mânevi çehresi değişmekte,

devrimci çizgileri gelişmektedir. Bir yandan, enternasyonalist özlüğü gitgide daha güçlü biçimde belirlemektedir. ADC'de işçi sınıfının enternasyonalizmini oluşturma ve geliştirmede, Sovyetler Birliği işçi sınıfı ve SBKP bizim de örneğimizdir.

MSIP MK üyesi ve şube yönetmeni Ş. Yakab, çoğu araştırma ve incelemelerde daha ziyade işçi sınıfının yapısından ve tekniğin yetkinleştirilmesinden ileri gelen değişimlere ağırlık verildiğini söyleyerek, şöyle devam etti: Bu da doğru bir davranıştır, çünkü üretim güçlerinin coşkun gelişmesi, bilimsel-teknik ilerleme ve bu ilerlemenin sosyal bünye üzerindeki etkisi tüm dünya ölçüsünde gerçekleştiriliyor. Fakat sosyalist ülkelerin toplumsal yapısındaki köklü değişimler, sosyalist devrim ve mülkiyet anlayış ve uygulamasındaki dönüşümler sonucu olarak başlanmış bulunuyor. Şimdi ekonomik gelişme kaynakları değişmekte, entansif etkenlerin rolü güçlenmektedir. Artık halk ekonomisinin teknik donatımı ön plâna çıkmakta, dinamik gelişimli yeni sanayi kolları yaratılmakta, işçilerin kalifikasyonu artırılmakta, hizmetler alanı genişletilmektedir. Bütün bunlar yeni işbölümüne yol açmaktadır. Bu olguların reel olarak gözönünde bulundurulması gereklidir. Fakat, biz, işçi sınıfının yapısındaki değişimlere bakarak, çoğu defa, onun her türlü değişimde ve belki tam da bu değişimler dolayısıyla süregelen karakteristik çizgilerini gereken tarzda dikate almamaktayız.

İşçilerin ezici çoğunluğu, toplumsal sektörün en gelişkin bölümü olan büyük sanayi üretiminde çalışmaktadır. Bunun için işçi sınıfının eylemi tüm toplumun gelişmesinde ağır basıyor. Bu sınıf her şeyden önce işçilerin egemenliğinin savunulmasını ve sağlamlaştırılmasını düşünür. Toplumsal durumu, örgütlülük, disiplin ve yığılımı sayesinde, bu sınıf, gerek iç ve dış düşmanlara karşı mücadelede, gerekse sosyalist düzeni daha ileri doğru güçlendirip geliştirmede temel politik güç olarak belirir. İşçi sınıfının emeğe göre dağıtım sosyalist prensipinin ardıcıl biçimde gerçekleştirilmesinde, çalışmadan kazanılan kazançlara yol verilmemesinde objektif olarak menfaati vardır. Sosyalizm ve kolektivizm fikir ve moral normlarının iletkeni her şeyden önce işçi sınıfıdır. Küçük burjuva fikirlerinin ve moralinin kalıntıları işçi ortamında en az yer bulabilir. Parti tam bu ortamda kendi prensiplerine ve politikasına taraftarlar kazanmaktadır.

Son yıllarda tartışmalar çoğu defa şu sorularda düğümleniyor: İşçi sınıfının sınırları nelerdir ve bu sınıfa ne gibi yeni gruplar katılmaktadır? Oysa, her şeyden önce, en önemli politik sorunun, yani işçi sınıfının hangi bölümünün onun çekirdeğini teşkil ettiği, yaşam koşullarını, bilinç düzeyini, politik aktifliğini belirlediği ve tüm sınıfın gerçek menfaatlerini en dolgun biçimde yansıttığı ve politikada öncelikle onun hangi tabakalarına yönelmemiz gerektiği sorununun sözkonusu edilmesi yerinde olurdu.

Eğer Macaristan'ın en büyük 50 işletmesini ele alacak olursak, işçilerin % 43'ünün, genel üretimin de % 55'inin buralarda biriktiğini, tüm ihracatımızın hemen üçte ikisini bu işletmelerin verdiğini görürüz. Sosyalizm kuruluşunun somut ödevleri, büyük sanayi işçilerinin yaşama koşulları ve menfaatleriyle en sıkı biçimde bağlıdır. İşçiler örneğin uluslararası işbölümüyle, sosyalist ekonomik bütünleşmeyle, aynı zamanda işletmenin gelişmesini hızlandıran diğer etkenlerle doğrudan doğruya ilgilidirler. Zira işçinin yaşama düzeyinin yükselmesini, yaratıcı olanaklarının artmasını bu gelişme sağlamaktadır.

Büyük sanayideki işçiler, sosyalist bilinçlilik ve politik aktiflikleriyle kendilerini gösterirler. Bu işçiler, toplumun gelişmesi için gerekli eleştirel bir ruha sahiptirler. Bunu belirtmenin önemi vardır, çünkü son 15–20 yıl içinde işçi sınıfı sayıca olağanüstü artış göstermiş; bu artışın yarısından çoğu diğer sınıf ve tabakalardan gelmiştir. Bu yeni bölümün kadro işçileriyle mümkün olduğu kadar çabuk katışıp kaynaşması ve yeni sınıfsal menfaatlerinin bilincine iyice varabilmesi için zaman gereklidir.

Genç kuşak – problemleri ve perspektifleri

Bulgaristan Komünist Partisi MK Politbüro aday üyesi ve Meslek Birlikleri Merkez Şurası Başkanı K. Gaurov, Bulgaristanda işçilerin yalnız % 26,4'nün işçi kökenli olduğunu söyledi ve partinin ideolojik-egitim çalışmalarına bunun ne gibi özellikler getirdiği sorusuna cevap olarak şunları belirtti: Tezgâh veya makine başına geçen genç adam (eski köylü veya esnaf), hemen sözün tam anlamıyla işçi oluvermez. Onda henüz gereken sınıfsal bilinç, alışkanlıklar, psikoloji, kolektivizm duygusu ve kendisini sınıfın bir parçası olarak hissedebileceği derecede emek disiplini yoktur. Memleketimizde sosyalizm kuruluşu yıllarında, köy, sanayie 2 milyondan fazla işçi verdi. İkinci, işgücü kaynağımız da öncelikle köken bakımından proleter olmayan şehir genç kuşağıydı. Bizde sosyalist devrimin zaferi arifesinde işçi sınıfı 360 bin kişi kadardı; şimdiyse 1 milyon 800 bini aşmaktadır. Biz işçi sınıfına sosyalist ve komünist bilinci iletmeye çalışıyoruz. Yeni bilinç, yüksek emek disiplini, kolektif alışkanlıklar ancak işçi kolektiflerinin yardımıyla yaratılabilir.

Biz bütün işçilerin üretimden ayrılmadan öğrenim yapabilecekleri koşullar yaratıyoruz, işçi sınıfının ve genç kuşağın mânen teşviki için tedbirler alıyoruz. Yığınların sosyalist bilincinin, komünist bilincinin yükseltilmesinde sosyalist yarışlarının rolü durmadan artıyor. En yakın gelecekte, memleketimizde emek kolektiflerinin hak ve ödevlerini formüle eden yeni Emek Kodeksi (İş Kanunu) onaylanıp yürürlüğe girecektir.

PBİP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Yüksek Okulu doçentlerinden

A. Oveçko, birçok memlekette işçi sınıfının hâlâ yakın geçmişin tarihsel damgasını taşıdığı konusuna değindi ve şunları belirtti: Bu sınıfta bir iç ayrılaşmanın varlığını gözmezlikten gelemeyiz. Öyle ki, işçi gelenekleri bakımından, kendini proletaryanın tarihsel ödevlerinin gerçekleştirilmesi dâvasına hasretme, sınıfsal menfaatlerin bilincine varma derecesi bakımından, teknik kültür, politik aktiflik düzeyi ve sosyal-üretimsel görüş ve tutum bakımından şüphesiz ki bütün sınıf bir değildir. Bu iç ayrılaşmanın incelenmesi toplumsal-politik pratik bakımından çözümleyici bir önem taşımaktadır. 1969 yılı verilerine göre, Polonya'da işçilerin yalnız % 11 kadarı mesleklerinde İkinci Dünya Harbi öncesinden stajları olan kimselerdir, sanayi işçilerinin % 50'si ve yapı işçilerinin % 60'ı 14 yaşlarına kadar köyde büyüyüp yetişmişlerdir, % 25'i de bugüne kadar köyde oturmakta ve birkaç dekar topraktan ibaret bir küçük çiftçi ocağına sahip bulunmaktadırlar. Prencip itibariyle, işçi sınıfının yeni kadrosu, partinin yoğun bir politik-egitimsel çalışma yürütmesini gerektirmektedir.

Slovakya Komünist Partisi MK üyesi ve ÇKP MK'nin Yüksek Siyasal Okulu'nda fakülte dekanı İ. Gerzkova özetle şunları söyledi: Sosyalizm kuruculuğu işçi sınıfının sosyal-politik yönetici durumunu güçlendirdi. Fakat partinin ideolojik-egitimsel çalışmasında Slovakya işçi sınıfının bazı özelliklerinin dikkate alınması gereklidir. Bu henüz genç bir sınıftır. Önemlice bir kısmı kapitalizme karşı sınıf savaşı tecrübesinden yoksundur. Ama belirli bir üstünlüğü de vardır: Genç işçiler, yeni, sosyalist koşullar içinde yetişmişlerdir. Şu da var ki, işçilerin safları daha çok köy ortamından gelenlerle takviye edilmiştir. Bu yeni genç güçler, tıpkı küçük esnaf gibi, küçük burjuva görüşlerinden ve moralinden birdenbire kurtarılamazlar.

İşçi sınıfının kesintisiz ve sürekli genel artışı boyunca, politik bakımdan gelişmiş ve daha sosyalist devrimin zaferinden önce sanayi üretimi alanında çalışmış bulunan işçilerin bir kısmı, politik, devletsel, ekonomik, toplumsal organ ve kurumlara geçmişlerdir.

Moğolistan Halk Cumhuriyeti Bilimler Akademisi bilim işçilerinden tarih bilimleri doktoru B. Tudev şunları belirtti: Sosyalizmin maddi-teknik temelini kurma işini tamamlama ödevini yerine getirmek üzere Moğolistanın bütün güçlerini seferber ettiği 1960 yılları başından itibaren, memleketin gelişmesinde yeni bir aşamaya girilmiştir. Bu aşamada sanayi hızla gelişiyor, sanayi yapıları temelli biçimde değişiyor, işçi sınıfı sayıca hissedilir derecede artıyor. 1965 yılında işçiler, hizmetliler ve bunların aile kişileri toplamı memleket nüfusunun ancak % 25,9'u kadarken, 1970 yılında bu oran % 59,6'ya çıkmış bulunuyor. İşçi sınıfının kadrosunda aratılıktan (!) gelenlerin sayısı azalıyor. Bir yandan 7–10 yıllık genel öğrenim okulu, mes-

(!) Arat: Hayvancılıkla uğraşan emekçi köylü.

lek-teknik okulu, fabrika-işletme kursları, teknikum ve yüksek okul bitiren işçilerin sayısı çoğalıyor. Vasıfsız işçilerin ve kol emeğiyle çalışanların sayısında bir düşüş görülüyor. Yüksek vasıflı işçiler artık bütün işçilerin % 30'unu, orta vasıflı işçiler ise % 50'sini teşkil ediyor. 1966-70 yıllarında orta öğrenimlerini tamamlayan 20 binden fazla genç üretim alanına girdiler. Bundan başka, işçi gençlik, mevsimlik, gece (vardiya) okullarında, ayrıca Sovyetler Birliği, Bulgaristan, ADC, Polonya ve diğer sosyalist ülkeler işletmelerinde ve okullarında öğrenim görmektedir. Tekniğin düzeyi ile emekçilerin kalifikasyon derecesi arasındaki geçmişe özgü tutarsızlık tedricen ve durmaksızın giderilmektedir.

Romanya Komünist Partisi MK üyesi, RKP MK'ne bağlı Toplumsal-Siyasal Bilgiler Akademisi Başkan Yardımcısı ve «Era Socialista» dergisi başyazarı Ş. Voyku şunları söyledi: Romanya Komünist Partisi X. Kongresi, gelişmekte olan bir memleket sıfatıyla Romanyanın çağdaş toplumsal-tarihsel durumunun tahlilini çıkış noktası yaparak ve artık belirginleşen perspektifleri gözönünde bulundurarak, her yönüyle gelişmiş sosyalist toplumun kurulmasını objektif bakımdan en başta gelen ödev olarak tespit etti. Bu herhalde 4-5 beşyılığın kaplıyacak olan komple bir süreçtir.

Olağanüstü süratli ve geniş kapsamlı değişimler Romanya'da sınıfsal yapılışın ayırıcı vasfıdır. Bu değişimlerin başında işçi sınıfının nicel ve nitel artışı yer almaktadır. 1950 yılında sanayi alanındaki işçi bölümü bütün çalışanların % 12'si kadarken, 1971'de bu oran % 24,7'ye yükselmiştir. İşçi sınıfının safları 1950 yılında 1.223 binden, 1971'de 4.081 bine çıkmıştır. Bazı hesaplara göre, 1975 yılında işçiler bütün çalışanların yaklaşık olarak yarısını, 1990 yılındaysa üçte ikisini teşkil edecektir.

İşçilerin safları diğer sınıf ve zümrelerden gelenlerle dolmaktadır ve daha bir süre de bu böyle devam edecektir. Öyle ki, her yıl işçi sınıfına 100 bin kadar köylü katılmaktadır. Bunun, toplum yapılışının yenilenmesi bakımından tarihsel bir önemi vardır, fakat kendi ardından bazı artış güçlükleri ve uzlaşmaz olmıyan çelişkiler getirdiği de bir gerçektir.

Sözcüye şu soru yöneltildi: Gelişmekte olan sosyalist ülkenin ne gibi karakteristik çizgileri vardır? Ş. Voyku cevap olarak şunları belirtti: Romanya bir sosyalist ülkedir. Sahip olduğu en ilerici toplumsal düzen kapitalizme her alanda üstündür. Sosyalist düzeni kurma yılları boyunca büyük başarılarla ulaştıkça da, biz bununla yetinemeyiz, Romanya ekonomik bakımdan hâlâ gelişmiş memleketlerden geri durumdadır. İnsan başına ulusal gelir - yılda ortalama 600-700 dolar - öteki sosyalist ülkelerdekinden çok daha düşüktür. Bundan ötürü biz ekonomik bakımdan henüz gelişmekte olan bir memleketiz ve bunun açıkça itiraf edilmesi gerekmektedir.

Moğolistan Devrimci Halk Partisi MK'nin aday üyesi ve «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisindeki temsilcisi felsefe bilimleri doktoru

S. Namsaray, Voyku yoldaşın bu cevabının, bizim gelişmiş sosyalist toplum anlayışımızı, gelişme halindeki memleketlere özgü ve hepimizce bilinen çizgileri değiştirmediklerini söyledi ve şöyle devam etti: Sosyalist ülkelerin toplumsal düzeni en ilerici toplumsal düzendir. Eğer memleket gelişmiş sosyalist toplumu kurmayı düşünürse, artık gelişme halindeki ülke kavramına uygun düşen aşamayı geçmiş demektir. Bu memleket, sosyalist sanayileşme ve köyde kooperatifleşme sonucu olarak, ekonomik bakımdan da, gelişmekte olan çoğu ülkelerin üstündedir. Kaldı ki, kavramın yalnız ekonomik yanı değil, toplumsal-politik yanı da vardır. Bu karakteristik çizgilerin ayrı tutulması doğru olmasa gerektir.

Ş. Voyku: Besbelli ki, bu sorunla ilgili görüşlerimiz arasında ayrımlar vardır. Zaman bunların hangisinin gerçeğe daha yakın olduğunu gösterecektir.

Aktif nüfusun esas yığınının köy ekonomisinden sanayi, yapıcılık ve ulaştırma alanına geçişinin daha önce gerçekleştirildiği ülkelerde, dededen babadan işçiler artık sınıfları içinde çoğunluğu teşkil ediyorlar. ASBP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Enstitüsü'nde kürsü yönetmeni prof. R. Vaydig bu hususta şunları söyledi: ADC'de işçi sınıfının köylüler tarafından, toplumsal üretimde meşgul olmıyan kadınlar vb. tarafından beslenerek sayıca artması olanakları giderek sınırlanıyor. ASBP'nin yönetim eyleminde, işçi sınıfının merkezsel nitel gelişme süreçleri gitgide daha açık bir hal alıyor. Üretim güçlerinin gelişmesi sayesinde, kol ve kafa emeğinde bir iç senteze ulaşma eğilimi, bunları ayırma tarihsel eğilimine, yani bu ayırmanın keskin bir uzlaşmaz zıtlığı dile getirdiği kapitalist topluma özgü olan eğilime üstün geliyor. Doğal olarak, bu eğilimin reel belirme derecesinin de incelenmesi gereklidir. Şimdilik işçilerin önemli bir bölümünün çalışmasında kol emeğinin hâlâ nispeten büyük bir payı vardır. Öte yandan, sadece emek fonksiyonlarının incelenmesiyle yetinmemiz de doğru olmaz. Çünkü işçilerin yönetime ve plânlamaya katılımları genişlemektedir. Sovyetler Birliği ve ADC sosyologlarının yaptıkları incelemeler, emekçilerin doğrudan doğruya üretimdeki eyleminin karakteri ile toplumsal aktiflikleri arasında sıkı bir bağ bulunduğunu göstermektedir.

Emeğin entelektüel elemanlarla zenginleştirilmesi, emek ve işletme konusunda doğru bir tutum alınmasına, yaratıcı aktiflik ve daha fazla öğrenim gereğinin belirmesine ve hissedilmesine yardım etmektedir. Bu konuya değinen ASBP MK üyesi ve «K. Marks» Yüksek Parti Okulu profesörlerinden M. Lange şunları söyledi: Bu olumlu sosyal ve ideolojik gelişme kendiliğinden gelme bir olgu değildir. Bilim ve teknik, üretimde, yüksek ekonomik etkinlik ölçüsünün yanısıra işçilerin ihtiyaçlarının da gözönüne alınacağı, emek kültürünü genişletmenin de sağlanabileceği biçimde uygulanmalıdır. ADC'de işçi sınıfı genel kültür ve öğrenim alanının

da büyük başarılar ulaştı. 1972'de meslek-teknik okullarına girenlerin % 82'si on yıllık öğrenimlerini tamamlamışlardı. Halk ekonomisinde çalışanlar toplamı içinde meslek-teknik öğrenimini tamamlamış olan işçilerin nispi payı 1955 yılında % 25,6'den, 1970 yılında % 50'ye çıktı. Halk ekonomisinde çalışanlar arasında her dört kişiden biri, şu veya bu biçimde kalifikasyonunu artırmaktadır.

Emekçi sınıfların yakınlaşması:

K. Gaurov şunları söyledi:

– Sosyalist sanayileşmenin ilk başarıları, işçi sınıfının sayıca bir hayli artmasına, aktif nüfus içindeki nispi payının büyümesine yol açtı. Sosyalist toplumu kurma aşamasının tamamlanması, maddi-teknik temeli geliştirme yönünde BKP X. Kongresince formüle edilen yeni ödevler ortaya koyuyor. Bu ödevlerin yerine getirilmesi toplumun sosyal-sınıfsal yapısını geliştirmede yeni süreçler de doğuruyor. Sınıflar-ıçi ve sınıflar-arası ayrımları tedricen giderme koşulları olgunlaşıyor. İşçi sınıfındaki değişme, kooperatifçi köylülerle aydınlar sınıfı içinde görülen değişmeler, onların daha sıkı işbirliği ve ortak hareketleriyle, sınıfsız toplumun kurulmasını sağlama görevini yükümlenmiş bulunan işçi sınıfının tarihsel amaçları temeli üzerinde durmaksızın yakınlaşmalarıyla ayrılmaz biçimde bağlıdır.

Burada karşılıklı olarak birbirine bağlı iki süreç söz konusudur: Bir yandan, sosyal ve sınıfsal sınırların tedricen ortadan kaldırılması ve toplumun komünizmde ulaşılacak olan sosyal türdeşliğin eşliğine doğru yaklaşması süreci; öte yandan da sosyalizmde mevcut sınıfların, sosyal grupların ideolojik ve moral-politik birliğinin güçlenmesi süreci. Bu süreçler içinde bütün sınıflar ve sosyal gruplar işçi sınıfının karakteristik çizgilerini benimsemektedirler.

Sınıfların yakınlaşması üretim araçlarının daha ileri doğru toplumsallaştırılması temeli üzerinde oluşmaktadır. Bulgaristanda, her şeyden önce, devlet mülkiyeti mutlak ve nispi olarak büyümekte, bununla bağlı emekçilerin sayısı artmaktadır. Sınıfı oluşturan başlıca belirti sıfatıyla üretim araçlarıyla ilişki durumu açısından, sınıfsal türdeşlikte güçlenme görülmektedir. Üretimde ihtisaslaşma ve yoğunlaşma, büyük işletme birimlerinin, yani Devlet İşletme Birlikleri'nin meydana getirilmesine yol açmıştır. İşçi sınıfı, günden güne daha büyük ölçüde, kendini toplumun yekpâre ve en etkili gücü olarak hissetmekte ve böylece belirlemektedir.

Üretimin daha ileri doğru toplumsallaştırılması temeli üzerinde kooperatif mülkiyeti de gelişiyor. Köy ekonomisinde Tarım-Sanayi Kompleksleri meydana getiriliyor. Bunlar hem kooperatif, hem de devletsel köy ekonomisi işletmelerini kapsamına alıyorlar. Bu komplekslerin meydana getiril-

mesi ve geliştirilmesi, halk ekonomisinin yönetiminde ve plânlamada esaslı değişimlere yol açıyor.

BKP X. Kongresinin belirttiği üzere, «devlet ve kooperatif mülkiyeti, üretimi toplumsallaştırma derecesini yükseltme, işbölümünü derinleştirme ve yetkinleştirme temeli üzerinde tedricen yakınlaşacaklardır.»⁽²⁾ Bu da yekpâre ve bütün halinde bir halk ekonomisi organizmi olarak ulusal ekonominin gelişmesine yol açacaktır.

Emeğin karakterindeki ayrımların belirlediği sosyal sınırlar yavaş yavaş ortadan kalkıyor. Kol ve kafa emeği arasındaki esaslı ayrımlar azalıyor. Bu sürecin en önemli yönü, bütün emekçilerin üretimsel eyleminde kafa emeği elemanlarının artmakta olmasıdır. Makine ve mekanizmaları yöneten ve kontrol eden otomatikleştirilmiş araç ve sistemler kullanan işçilerin sayısı artıyor. Bu işçilerin eyleminde vasıflı kafa emeğinin payı % 50'ye ve bazı yerlerde % 80–85'e kadar çıkıyor. Fakat işçilerin emeğinin otomasyonu ve mekanizasyonu derecesi hâlâ epeyce düşüktür ve bundan ötürü üretimin komple mekanizasyon ve otomasyonu işi partinin ekonomi politikasının ortagöbeğinde yer alıyor. Orta ve özel orta öğrenimli işçilerin sayısı durmadan artıyor. Parti ve devlet, emeğin yetkinleştirilmesi için öngörülen dizi tedbirleri gerçekleştirmeye çalışıyorlar.

Sınıfları ve sosyal grupları yakınlaştırma işi, yaşama düzeyinin ve kültürel gelişmesinin eşitlenmesinde de kendini gösteriyor. 1971 yılında bir işçi ailesinin ortalama yıllık geliri 3.360 leva, hizmetli ve memur ailesinin 3.568 leva ve kooperatifçi köylünün de 3.458 leva olarak tespit edilmiştir. Harcamaların mahiyeti de, toplumsal grupların yaşama tarzı bakımından birbirlerine yaklaştıklarına tanıklık etmektedir.

Ş. Voyku şunları söyledi: Bilimsel-teknik devrim koşullarında, diğer sosyalist ülkelerde olduğu gibi, Romanyada da, sosyal yapıda, artık klâsik işçi kavramının yeniden ele alınmasını gerektiren önemli değişimler oluyor. Üretimle doğrudan doğruya bağlı ve sosyal durumları bakımından sanayi işçilerine gitgide daha çok karışan teknik aydınlar kategorilerinin de artık işçi sınıfından sayılmaları gerekiyor. Makinistlik, yapıcılık vb. gibi özgül işçi mesleklerinde çalışan köylülerin sayısı hızla artıyor; bunların çoğu işçi kategorisine de katılabilirler. Demek oluyor ki, sosyalist toplumun gelişmesi, işçi sınıfı kadrosunun genişlemesi sonucuna götürüyor. Bu genişleme, kol ve kafa emeği arasında, köy ekonomisi ve sanayi emeği arasındaki esaslı ayrımları giderme genel tarihsel sürecinin bir parçasıdır. Tabii, bu süreçler devamlı olduğu için, şimdi kesin sınırlamalar yapmak zordur.

SSCB Bilimler Akademisi muhabir üyesi ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü Direktörü *M. N. Rutkeviç* özetle şu konuşmayı yaptı: Gelişmiş sos-

⁽²⁾ BKP Programı. Sofya, 1971. Partizdat, s. 58.

yalist toplumda sosyal yapılış değişimlerinin özü, sınıfların ve sosyal grupların gitgide hızlanan yakınlaşmalarında, sosyal ayrımların tedricen giderilmesini gerektiren bu süreçte en tam ifadesini bulur. Katışma ve bütünleşme, bu ayrımların giderilmesi sürecinin nihai sonucudur ve buna «sınıfların yok edilmesi» sürecinin sona ereceği komünist toplumda ulaşılabacaktır.

Üretim araçlarıyla ilişki durumu sınıf oluşmasının biricik belirtisi değildir. Lenin iki belirti daha gösteriyor: Emeğin toplumsal örgütünde oynanan rol bakımından ayrımlar ve toplumsal servetten sınıfların hakettikleri kısmın ölçüleri ve elde edilmesi tarzı bakımından ayrımlar. (3) Bu belirtilerin bağınıntısına tarihsel açıdan yaklaşım gereklidir. Sınıfsal uzlaşmaz zıtlığın varlığı koşullarında, üretim araçları üzerinde mülkiyetle ilişki durumu elbette en başta gelir ve diğer sosyal ayrımları belirler. Sosyalizm koşullarındaysa, bu belirti, artık emekleri genel halk mülkiyeti temeline dayanan işçiler, hizmetliler ve aydınlar arasındaki ayrımların nitelenmesinde başlıca etken sayılamaz. Burada artık emeğin karakteri bakımından, bu grupların toplumsal işbölümündeki yerleri bakımından ayrımlar en başta yer alır. Bu türden ayrımlara öyle yalın mesleki-teknik ayrımlar gözüyle bakılamaz; bunlar belirli bir süre sosyal karakterlerini korurlar. Nihayet, sınıf oluşmasının üçüncü belirtisi ilk ikisi tarafından belirlenir. Öyle ki, işçiler, hizmetliler, aydınlar arasındaki emek ücreti ayrımları her şeyden önce onların emeğin toplumsal örgütünde oynadıkları rollerin ayrımlı olmasından ileri gelir. Bundan ötürü, yalnız kol emeği ile çalışanları işçi saymak doğru olmadığı gibi, aydınların önemli bir bölümünü işçi sınıfına katmak da doğru olmaz.

MSİP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Enstitüsü müdür yardımcısı T. Halai, sınıf oluşmasının belirtileri hakkındaki görüşünü şöyle açıkladı: Mülkiyet durumu ölçütü sosyalist toplumda da hareket noktası olarak kalıyor. Fakat işçi sınıfının sınırları sorusuna ancak ölçütlerin toplamına dayanılarak tam cevap verilebilir. Lenin'in bildiğimiz sınıf tanımlaması da böyle bir komple yaklaşımın gereğini hissettiriyor. Sorunu bence şöyle ortaya koymalıyız: Leninci ölçütler bilimsel-teknik devrim çağında sosyalist toplum için geçerli midir? Bizce, geçerlidir ve toplum yapısının reel tablosu ancak bu ölçütlere dayanılarak çizilebilir.

PBİP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Yüksek Okulu sosyoloji bölümü yönetmeni prof. S. Viderşpil şunları söyledi: Kol ve kafa emeği arasındaki esaslı ayrımların tedricen giderilmesi ve kişinin tam gelişmesinin sağlanması, ancak bilimsel-teknik ilerlemenin sosyalist dönüşümlerle bağdaştırılması suretiyle başarılabılır. İşçinin durumundaki objektif çelişkileri gidermenin yolu yalnız tekniğin yetkinleştirilmesi değil, aynı zamanda

(3) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 39, s. 15.

işçinin teknik süreçler karşısındaki davranışını, üretimdeki rolünü değiştiren örgütsel-teknik dönüşümlerdir; işletmede çeşitli özerkyönetim biçimlerinin geliştirilmesidir. Bunun gibi, emeğin ödenmesinde ve gelir dağılımında görülen aşırı ayrımların ortadan kaldırılması, toplumun ayrı ayrı grupları arasındaki mesafelerin azaltılması da büyük bir rol oynamaktadır.

İşçi sınıfı ile aydınların bütünleşmesi süreci iki yanlıdır. Bu süreç sonucunda, partinin yönetimi altında, işçi sınıfının ve aydınların en iyi nitelik ve çizgilerini – işçi sınıfının nitelikleri ağır basmak üzere – benimsiyen grupların, kolektiflerin meydana getirilmesi gerekmektedir.

PBİP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Yüksek Okulu bilim işçilerinden tarih bilimleri doktoru E. Çepelevski, konuşmasında, sosyalist ülkelerde işçi sınıfının bazı genel nitelikleri üzerinde durarak şunları belirtti: Bu sınıf yeğin bir sanayileşme süreci içinde oluşmuştur. 1960 yılından sonra genellikle üretimde meşgul olanların, özellikle de işçilerin sayısının artmasında – sosyal-ekonomik gelişmenin hızlandırılması sonucu olan bir duraklama başlamıştır. Bu böyle olsa da, 1960–70 yıllarında Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (EYK) ülkelerinde – Küba hariç – işçilerin ve hizmetlilerin sayısı 88 milyondan 127 milyona, sadece sanayide 37 milyondan 46,6 milyona çıkmıştır. Bu muazzam emek ordusu, yalnız maddi üretimi değil, her şeyden önce sosyalist ülkelerin sosyal-politik çehresini de belirlemektedir.

EYK ülkelerinde, işçi sınıfının oluşması aşaması, sosyal ve mesleksele yapılış genel dönüşümleri aşaması prensip itibarıyla sona ermiştir. Şimdi bu oluşma ve dönüşümler, ayrı ayrı sınıf ve tabakaların genel ve kültürel düzeyinin eşitlenmesi eğilimiyle aynı zamanda yürüyen bir sağlamlaşma süreci içinde bulunmaktadır. Sosyalist toplumun çeşitli sosyal grupları arasındaki ilişkiler güçlenmekte, yeni toplumsal ilişkilerin oluşmasında, toplumsal-ekonomik gelişmede kendi rolünün bilincine varmada boyuna mesafe alınmaktadır. Yüksek vasıflara sahip bilinçli işçi, sosyal-ekonomik gelişmenin vazgeçilmez ve değişmez unsurudur.

SOSYALİST DÖNÜŞÜMLERDE BAŞLICA GÜÇ

Konferansa katılanlar, günümüzde, sosyalist toplum içinde işçi sınıfının yönetici durumuna hizmet eden objektif etkenlerin tahlili, yeni toplumun gelişmesine bu sınıfın etkisini artırma yol ve araçlarının gözden geçirilmesi üzerinde büyük bir dikkatle durdular.

Zamanımızın objektif yasallığı:

A. Verblan şunları söyledi:

– İşçi sınıfının yöneticilik rolü, her şeyden önce sosyalist kuruluştaki uluslararası alanda günümüz koşulları içinde yürütülmekte olan sınıf mü-

cadelesinin yasallıklarıyla bağlıdır. Ekonomide kapitalizme özgü eskimiş göreneklerin silinip gitmesi, sınıf çelişkilerinin de kaybolması demek değildir. Özel mülkiyetçi düşünme tarzı, burjuva ahlak normları ve âdetlerinin etkisi bunların temeli olarak kalır. Bu temel üzerinde, kendiliğinden gelme olarak, sosyalist toplu yaşam prensipleriyle çelişen görüşlerin, devlet işlerine ve işbölümü normlarına bencillikle yaklaşımın oluştuğu görülür. Böyle görüşler ve bencil yaklaşım da, belirli koşullarda emperyalist merkezler tarafından devamlı olarak körüklenen anti-sosyalist eyleme elverişli bir ortam olabilir.

Toplumsal bilinçte karakter bakımından burjuvaca fikir ve görüşlerin yeniden doğuşuna elverişli ortam bulunduğunda, işçi sınıfının ve bu sınıfın Marksist-Leninist öncüsünün en önemli ödevi sınıfsal ilkeselliği korumaktır. Bu istem, sosyal durumu ve sınıf mücadelesinin gelenekleri gereği olarak, diğer emekçi tabakaları üzerinde olumlu etkiler yapmak suretiyle anti-sosyalist ideolojiye en büyük direnişi gösteren işçi sınıfının yöneticilik rolünü güçlendirmenin bir başka dayanağıdır.

Bilimsel-teknik devrimle ilgili olarak burjuva bilim çevrelerinde işçi sınıfının rolünün zayıflamakta olduğuna dair revizyonist teoriler belirdi ve bunlara dört elle sarılanlar oldu. Hattâ revizyonizmin bazı «teorisyenler»i, yeni durumda işçi sınıfının tutucu bir kuvvet haline geldiği ve artık – R. Garodi'nin hesap ettiği gibi – toplumsal ilerlemenin öncülüğüne menajerler'in, teknokratların ve entelektüellerin yönetimindeki «yeni tarihsel blok»un geçmesi gerektiği tezini de ileri sürdüler.

Bu teorilerin yanlışlığı apaçık ortadadır. Zira, bilimsel-teknik devrim sonucunda işçi sınıfının rolünün zayıflamadığı, daha da güçlenmekte olduğu daha ilk bakışta anlaşılmaktadır.

PBİP, işçi sınıfının sayıca artmasında, mesleksel kalifikasyon, öğrenim ve kültür düzeyinin, politik bilincinin yükselmesinde her adımın, işçilerin toplumsal ve politik hayata katılımının genişletilmesini gerektirdiği görüşünden hareket etmektedir.

Partimizin temel dayanağı büyük sanayi merkezleri işçileridir. Bu işçiler en zengin sınıf mücadelesi geleneklerine, en yüksek politik ve üretimsel kültüre sahiptirler. Geçmişte işçi sınıfının büyük sanayi merkezlerinin önemi her zaman gerektiği gibi değerlendirilmiş değildir. Bundan ötürü, PBİP VI. Kongresi, öncü işletmelerin ve işçi merkezlerinin sosyalizm için, Polonyanın ekonomik kudreti için ana dayanak haline, parti ve toplum kadroları ocağı haline getirilmesi ödevini ortaya koymuştur.

K. F. Katuşev şunları belirtti:

– İşçi sınıfı, bütün devrimci dönüşüm aşamalarında evrensel-tarihi ödevini yerine getirmektedir ve komünizmin kuruluşuna kadar da buna devam edecektir. Sosyalizmin birtek memleket çerçevesinden çıkması, bir

dünya sistemi haline getirilmesi, gelişmiş sosyalist toplum kuruluşu koşullarında çözümlenen ödevlerin önemi ve ölçütleri gibi hususların hepsi, başta kendi Marksist-Leninist partisi olmak üzere işçi sınıfının yönetici durumunun durmaksızın güçlendirilmesi objektif koşullarını genişletmektedir. İşçi sınıfının yapıcı, dönüştürücü rolünün artması, yeni toplumsal-ekonomik kuruluşun oluşma ve sağlamlaşmasının yasallığıdır. Bu ilkesel yargı, SBKP XXIV. Kongresinin yeni aşamaya giren Sovyet toplumunda işçi sınıfının ve partinin yeri sorununa ilişkin hükümlerine temel olmuştur.

Sınıf savaşı ve devrimci dönüşümler pratiği, işçi sınıfının yönetici toplumsal durumunu küçümseyen veya inkâr eden anti-marksist teorilerin tutarsızlığını amansızca açığa vurmaktadır. Zamanımızın, sosyal devrimler, dünya sosyalist sisteminin oluşması, sömürgecilik sisteminin çökmesi ve kurtuluşlarına kavuşan çağın ülkelerin ilerici gelişme yoluna koyulmaları, kapitalist devletlerde halk yığınlarının önemli derecede sola eğilim göstermeleri gibi bütün büyük ve önemli süreçleri, uluslararası işçi sınıfının belirleyici etkisi olmadan gerçekleştiremezdi.

Günümüzde hiç bir politik akım, eğer proletaryanın güçlü omuzlarına şu veya bu biçimde dayanmıyorsa, sürekli bir başarıya belbağlıyamaz. 1969 yılında yapılan Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı'nda, L. İ. Brejnev yoldaş şunları belirtti: «Diğer hiç bir sınıf, toplumun diğer hiç bir sosyal tabakası böylesine örgütlü ve güçlü değildir. İşçi sınıfının safları sayıca muazzam ölçülere varıyor. Devrimci tecrübesi alabildiğine zengindir. İdeolojik, kültürel ve tinsel düzeyi yıldan yıla yükselmektedir. Toplumda sahip olduğu politik ve moral itibar ölçülemeyecek kadar artmış bulunmaktadır.»⁽⁴⁾

Ne var ki, toplumsal gelişmenin çeşitli aşamalarında işçi sınıfının yönetici durumu hep aynı biçimde belirmez. Bunun için, SBKP, her yeni tarihsel aşamada, proletaryanın tarihsel ödevi öğretisini, bunun özlüğünün somut objektif koşullara ve olanaklara uygun olarak ve yığınların yapıcı eylem tecrübesiyle Marksist-Leninist teoriyi zenginleştirerek tekrar ön plâna çıkarmaktadır.

Sovyetler Birliğinde gelişmiş sosyalist toplumun kurulmasıyla, proletarya diktatörlüğü tüm halkın devleti haline gelmiştir. Toplumun sosyal-politik birliğinin güçlenmesi, memleketimiz uluslarının ve halk gruplarının kardeşçe dostluk ve her yönlü işbirliğinin gelişmesi yeni bir tarihsel insan topluluğunun, yani Sovyet halkının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Ne var ki, sosyal yapıdaki köklü değişimler, Sovyet insanların düşünce ve istek birliği işçi sınıfının yöneticilik durumunu zerrece zayıflatmıyor. Tersine, toplumsal gelişme diyalektiği gereğince, sınıfsal ayrımların gide-

(4) Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı, Moskova, 1969, s. 187–188.

rilmesi süreci, işçi sınıfının toplumsal hayatın her yanı üzerinde etkisinin artması koşulları içinde gerçekleştiriliyor.

Gelişmiş sosyalist toplumda işçi sınıfının rolünün artmasını belirleyen üç etken vardır: Birincisi, sınıfın sayıca artması; ikincisi onun toplumsal üretim sistemi içindeki yeri (bu sınıf dün olduğu gibi bugün de toplumun başlıca üretici gücüdür); üçüncüsü de politik olgunluğu, örgütlülüğü ve kolektivizmidir. Bütün bunlar, işçi sınıfını Sovyet halkının sosyal çekirdeği haline getirmektedir. Bu sınıfın moral nitelikleri, çalışma ve yaşama biçimleri, kültürü ve davranışı tek sovyet yaşam tarzının oluşma temelidir.

ÇKP Merkez Kontrol-Teftiş Komisyonu üyesi, ÇKP MK'ne bağlı Siyasal Bilgiler Yüksek Okulu rektörü prof. V. Kveş şunları belirtti: Endüstriyel potansiyel ile işçilerin sınıfsal bilinç düzeyi ve toplumda yönetici politik durum alma yetenekleri arasında dolaysız bir bağımlılık yoktur. Bunun için, işçi sınıfı amaca yönelik bir hazırlık içinde olmalıdır, zira gelişmiş sosyalizmin yaratılması yalnız Marksist-Leninist partilerin yöneticilik rolünün yükselmesiyle değil, aynı zamanda toplumsal yönetim sistemi içinde işçilerin daha geniş ölçüde etkili olmasıyla bağlıdır.

H. Volf dedi ki:

– Yeni toplumun yaratıcısı sıfatıyla işçi sınıfı sorunu, diğer emekçi sınıf ve tabakalarının sosyalizm kuruculuğundaki rolünü zerrece küçümsemekten diyebiliriz ki, bütün insanlığın geleceği sorunudur. Ve hemen belirtmeliyiz ki, işçi sınıfının yönetici rolünün güçlenmesini her şeyden önce toplumsal ilerlemenin ana doğrultusu belirlemektedir. Bunun için, bilimsel-teknik devrimle, sosyal yapıdaki değişimlerle vb. bağlı objektif koşullar çoğalmaktadır. İşçi sınıfının etkisinin artması aynı zamanda sosyalist demokrasi mekanizminin yetkinleştirilmesine, emekçilerin ve öncelikle işçi temsilcilerinin toplum yönetimine gitgide daha geniş ölçüde celbedilmelerine bağlıdır.

Sözcüye şu soruları yönelttiler: İşçi sınıfının yönetici rolünün gerçekleştirilmesinde sosyalist aydınların yeri nedir ve yakın perspektifte bunların rolü nasıl değişecektir? H. Volf cevabında şunları belirtti: ASBP VIII. Kongresinin gelişmiş sosyalist toplumda işçi sınıfına düşen rolü özellikle belirtmiş olması, herhalde bir ayırım veya aydınların rolünü küçümseme anlamına gelmez. Halkımızın tarihinde aydınlar hiç bir zaman sosyalizmde olduğu kadar şerefli bir yer almamışlardır ve gelişmiş sosyalist toplumda aydınların rolü daha da artacaktır.

Bütün sosyalist ülkelerde olduğu gibi, memleketimizde de, aydınlar daha çok işçi sınıfı ve köylüler arasından yetişmektedir. Bütün fabrika ve işletmelerde, işçiler, rasyonelasyon ve üretim hızını artırma problemlerini teknik aydınlarla birlikte çözmektedirler. İşçi sınıfı teknik uzmanlara elbette bazı isteklerle yönelmekte, onların bilimsel-teknik devrim sonucu

eide edilen başarıları, üretime daha çabuk uygulayıp maletmelerini beklemektedir. İşçi sınıfı ve bu sınıfın partisi, aydınların önüne, kendilerine güven besledikleri ve sahip oldukları yaratıcı potansiyeli yüksek düzeyde değerlendirdikleri için birbirinden bileşik ödevler koymaktadırlar.

«İşçi Sınıfı ve Çağdaş Dünya» dergisi başyazarı, felsefe bilimleri doktoru A. İ. Sobolev (Moskova) şunları söyledi: Teknokrat revizyonizm, tekniğin rolünü mutlak sayarak ve onu sosyal ilerlemenin çözümleyici etkeni haline getirerek, çağdaş toplumda yöneticilik rolünü aydınlara vermektedir. Gerçi aydınlar bilimin, tekniğin, öğrenimin ve kültürün gelişmesinde muazzam ve giderek artan bir rol oynamaktadırlar. Fakat bu, işçi sınıfının toplumda yönetici durumunu kaybettiği anlamına gelmez. Sosyalizmin maddi-teknik temelini çekirdeği büyük makine üretimidir ve bu üretim işçi tarafından sağlanmaktadır. Gelişmiş sosyalist toplumda sosyal değişimlerin genel eğilimi, işçi sınıfının nicel ve nitel bakımdan daha da büyümesine ve bütün toplum üzerindeki etkisinin durmadan güçlenmesine yöneliktir. Tecrübe, aydınların yaratıcı olanaklarının, işçi sınıfıyla birlik ve beraber olmalarında en iyi biçimde gerçekleştiğini göstermektedir.

MDHP MK üyesi, «Parti Hayatı» dergisi başyazarı G. Çimid ve MDHP MK üyesi, MDHP MK'ne bağlı Yüksek Parti Okulu rektörü B. Hurmetbek şunları belirttiler: Moğolistan işçi sınıfı daha oluşmasının ilk günlerinden itibaren, Sovyet ülkesi işçi sınıfıyla yakın bağlar kurmuş, onun zengin tecrübesinden yararlanmış, disiplin ve örgütlülük ruhunda eğitilmiş, çağdaş fabrika ve işletmeleri çalıştırma teknik ve teknolojisini benimsemiş ve kendi ülkesinin erkin bir sınıfı olarak kesinlikle oluşmuştur.

Moğolistan işçi sınıfı, üretim araçlarına sahip olan, kapitalist sömürünün ne olduğunu bilmiyen bir sınıf olarak meydana geldi. Genç Moğol işçi sınıfının, memleket hayatındaki rolünün ve kendi sınıf menfaatlerinin bilincine varmasında, kişiliğinde emekçilere öncülük niteliklerinin oluşmasında, partinin ideolojik ve politik-eğitimsel çalışmaları birinci derecede rol oynadı.

Yeni sosyal yapı oluşuncaya kadar, işçi sınıfının yöneticilik rolü enternasyonal etkenler hesabına gerçekleştiriliyordu. O zamanki Moğolistanın özgül koşullarında, işçi sınıfının yönetici durumunu öngören, gelişmelerinde gecikmiş memleketler için de önemi olan Marksist-Leninist tez ancak bu biçimde hayata geçirilebilirdi. Bu tecrübe, ilkesel proleter politik hattının köylü memleketinde de uygulanabileceğini gösterdi.

– Bu yargının, dedi G. Çimid, önemle belirtilmesinde fayda vardır, zira çağdaş sağ ve «sol» oportünistler, sözügeçen tezi tartışmaya kalkışmakta, küçük burjuvazinin ve köylülüğün devrimciliğini işçi sınıfına karşı koymaya çalışmaktadırlar. «Sol» oportünistler, özellikle Maoistler, sosyalist

ülkelerde işçi sınıfının burjuvalaştığı ve bunun bu ülkelerin devrimci yönelimlerini yitirmesinden ileri geldiği yalanını yayma çabasındadırlar. «Sol» oportünistler, devrimin başlıca gücü olma rolünün ulusal-kurtuluş hareketine geçtiğini ve köylü ülkesi Çin'in bu harekette egemen bir durum alması gerektiğini iddia ediyorlar. Çağdaş devrimci sürecin diyalektik özlüğünü inkâr eden, emek ile sermaye arasında, kapitalist ve sosyalist dünya sistemleri arasındaki çelişkinin yerine, «zengin» ve «yoksul» devletler, «dünya şehri» ve «dünya köyü» gibi sahteci bir bölümlenmeyi getirmeye çabalayan Maoistler, Marksizm-Leninizmle büsbütün ilişkisi kesiyor, büyük devlet şovinizmi mevzilerine, uluslararası işçi ve komünist harekete karşı mücadele mevzilerine kayıyorlar.

Konferansta, sosyalist ekonomik bütünleşmenin yaygınlaştırıldığı bu günkü aşamada, sosyalist ülkelerde işçi sınıfının gelişmesinde enternasyonal etkenlerin güçlenmekte olduğu belirtildi. K. Gâurov şöyle dedi: Sosyalist ekonomik bütünleşme cümlesinden olarak, üretimde ihtisaslaşma ve kooperatifleşme, meydana getirilen ortak işletmecilik örgütleri, bu memleketlerde işçi sınıfının yönetici durumunun güçlenmesine, işçi sınıfının menfaat ve hedefleri temeli üzerinde bu memleketler halklarının yakınlaşmalarına yardım etmektedir. Sosyalist mülkiyet artık tedricen sosyalist ülkeler ulusal sınırlarının dışına çıkmaktadır. Böylece, kardeşçe işbirliğinin gelişmesinde yeni bir olgu olan uluslararası sosyalist mülkiyet elemanları belirlemektedir. Bu yeni olguların merkezinde yer alan işçi sınıfı uluslararası güç olarak daha belirli biçimde kendini gösterecektir.

Sosyalist devletlerin birliğini daha fazla güçlendirme yolunda ilerleme, emekçilerin proletarya enternasyonalizmi ruhunda eğitilmelerine, tüm kardeşçe işbirliği sisteminin perçinleyici etkeni olarak işçi sınıfının aktifleştirilmesinde elde edilecek başarılarla doğrudan doğruya bağlıdır. Konferansa katılanların, şimdiki aşamada, birçok memlekette girilen gelişmiş sosyalizm kuruluşu aşamasında bu işde, sosyalist ülkelerin bütünleşip yakınlaşmaları içinde ne gibi yeni ödevler ortaya konulduğu sorusuna cevap veren K. E. Katuşev şunları söyledi: Yeni ödevler diye bir ayırım yapmanın doğru olabileceğini sanmıyorum. Bununla beraber, dikkatimizi aşağıdaki durumlar üzerinde yoğunlaştırmamızın gerekli olduğu kanısındayım:

Birincisi, dikkatimizi, kardeş ülkelerin maddi ve mânevi alandaki çok yanlı işbirliğini geliştirmenin büyük önemini adamakıllı anlama ve halkların dostluğunu güçlendirme gereği üzerinde yoğunlaştırmalıyız. Uluslararası alanda güçler oranını sosyalizm yararına, halkların ulusal kurtuluş ve anti-emperyalist hareketi yararına daha ileri doğru değiştirme mücadelesinin ödevleri, kardeş ülkelerde sosyalizm ve komünizm kuruculuğu için, bu ülkelerin başarılarının dünya halkları üzerindeki devrimcileştirici etkisini artırmak için en elverişli koşulları yaratan her şey, birlik olma, sımsıkı kenetlenme gereğini dikte etmektedir.

İkincisi, dikkatimizi, sosyalist ülkelerin birlik ve kenetli olmalarının, politik pratikte ulusal ve enternasyonal menfaatlerin bağdaştırılmasını, tüm topluluğun selâmeti adına ulusal sınırlılık, ulusal bencillik belirtilerinin bertaraf edimesini istediğini doğru biçimde anlama sorunu üzerinde yoğunlaştırmalıyız.

Üçüncüsü, dikkatimizi, işletme eylemini enternasyonalleştirmenin, sosyalist ekonomik bütünleşmenin, uluslararası işbölümünün, toplumsal üretimde etkinliğin yükseltilmesine yardım eden gerekli objektif süreçler olduğu gerçeğini açıkça kavrama sorunu üzerinde yoğunlaştırmalıyız. Bu kavrayış, emekçilerin refahını yükseltme sorununu hep birlikte başarıyla çözmenin garantisidir.

Dördüncüsü, dikkatimizi, yeni insanı proletarya enternasyonalizmi ruhunda eğitime sorunu üzerinde yoğunlaştırmalıyız. Mânen zengin, enternasyonal tecrübeyi, diğer halkların ve ulusların sosyalist kültür alanındaki başarılarını benimsiyecek ve bunlardan yararlanabilecek kabiliyette kişiliği oluşturmak bizim olağanüstü önemli ödevimizdir.

Bütünleşmenin (entegrasyon) başarısı, sosyalist halklar arasında karşılıklı güven duygusunu, temel menfaatlerde ve amaçlarda ortaklığın iyice anlaşılmasına, yükümlenilen ödevlerin yerine getirilmesinde sorumluluk hissini varlığına bağlıdır.

Çelişkilerin giderilmesinde sınıfsal yaklaşım:

Bugün sosyalist gelişmede görülen çelişkilerin giderilmesinde çözümlenici rol işçi sınıfına ve bu sınıfın Marksist-Leninist partisine düşüyor. Çelişkileri giderme işi, ancak sınıfsal yaklaşım ile başarılı olabilir.

Ş. Voyku şunları belirtti: Gelişmiş sosyalist toplumun kurulması ve komünizme doğru geçilmesiyle, çeşitli kategorilerden emekçilerin yakınlaşmaları ve yeni tipten insanın oluşması da hız kazanmaktadır. Tabii, burada henüz başlamış bulunan devamlı bir süreç söz konusudur. Sosyalist toplumun çeşitli sosyal tabakalarının hâlâ belirli özge menfaatleri vardır ve bunların politikada gözönüne alınması gereklidir. Bu objektif gerçekliğe önem vermemek büyük zarara yol açabilir. RKP Genel Sekreteri N. Çauşesku şunları söylemiştir: «Hayat, sosyalizm koşullarında bazı çelişkilerin mevcut olduğunu ve geliştiğini, zamanında meydana çıkarılmadığı, zamanında anlaşılmadığı ve giderilmeleri için bilinçli tedbirler alınmadığı takdirde, bunların uzlaşmaz zıtlıklara dönüşebileceğini ve hattâ çatışmalara yol açabileceğini defalarca göstermiştir.»

Sözcüye, sosyalizmde uzlaşmaz olmiyan çelişkilerin uzlaşmaz zıtlıklara dönüşebileceği objektif bir temel olup olmadığı soruldu. Ş. Voyku bu

soruyu şöyle cevapladı: Böyle bir temel yoktur, zira sosyalist düzen koşullarında aralarında uzlaşmaz zıtlıklar bulunan sınıflar mevcut değildir. Gerçi propaganda literatüründe bazan sosyalizmde çelişkilerin varlığını inkâr veya önemsmezlik eğiliminin görüldüğü vardır. Fakat çelişkilerin varlığı doğa ve toplum gelişmesinin üniversal yasallığıdır. Şimdiki sosyalizm kuruluşu aşamasında da, sosyal ilerlemenin devinim gücü olan çelişkiler bulunduğu gibi, partinin ve devletin eyleminde bazı hataların sonucu olarak ortaya çıkan çelişkiler de vardır. Eğer parti, toplum gelişmesinin objektif kanunlarını hesaba katmazsa, ortaya çıkan çelişkileri, özellikle kişisel ve toplumsal menfaatler arasındaki çelişkileri çözüp gidermezse, bu durum uzlaşmaz zıtlıklara ve hattâ acı çatışmalara yol açabilir.

PBİP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Yüksek Okulu'nda şube yönetmeni A. Dobişevski özetle şu konuşmayı yaptı: Bütün emekçi sınıf, tabaka ve zümrelerinin temel menfaatlerinin ilkesel uygunluğu sosyalizmde toplumsal ilişkilerin ayırıcı vasfıdır. Fakat toplumun sosyal bakımdan hâlâ türdeş olmayışı, insanların, sınıfların, sosyal tabaka ve zümrelerin davranışında devinim gücü olarak beliren bazı özgül menfaatlerin kaynağıdır. Tecrübe, yeni toplumun entegrasyonu derecesinin haddinden fazla büyütülmesi kadar, küçümsenmesinin de sosyalizm kuruculuğuna fren olabileceğini göstermektedir. Birliğin idealize edilmesi, sosyalist toplumda reel veya gizli olarak mevcut tutucu, milliyetçi, revizyonist kuvvetlerin canlanmaları olanağı gizler. Bu kuvvetler, iki toplumsal sistem, yani çağdaş dünyanın yapısal çatışmasını, uzlaşmaz zıtlıklardan doğan çatışmasını belirleyen kapitalizm ve sosyalizm mevcut oldukça, sosyalizm için tehlike teşkil ederler. Öte yandan, durmaksızın gelişen entegrasyon süreçlerinin önemsenmemesi toplumsal hayatın olgunlaşan ihtiyaçlarının giderilmesini yavaşlatabilir, yani yurttaşların inisiyatif ve aktivitesini geliştirme reel olanakları tamamiyle değerlendirilmemiş, fikri-moral etkenlerin eylemi sınırlanmış, sosyalizmde doğallıkla gelişen süreç, sosyalist demokrasi çeşitli kurumlarının kişiliğinde yeni toplumsal ilişki biçimleri ve yeni toplumsal hayat regülâtörleri yaratma süreci gecikmiş olur.

Şu var ki, iletkenleri, sosyalizmdeki çelişkileri bayağılaştırma ve büyütme, şişirme ve kadercilik açısından gösterme çabasına düşen, sosyalist toplumun durmaksızın derinleşen ilkesel ve objektif birliğini inkâr eden revizyonist, milliyetçi, liberal-burjuva görüşlerine kesinlikle karşı konulması gerekmektedir.

M. N. Rutkeviç şöyle dedi: İşçi sınıfının yöneticilik rolünün gerçekleştirilmesinde, ekonominin, toplum hayatının temeli olmakla beraber, her şeyin tümü demek olmadığı unutulmamalıdır. Toplumun sosyal yapısı, esas itibarıyla ekonomik olup, politikada ve ideolojide yansır ve devam eder. Sınıfsal uzlaşmaz zıtlıkların giderildiği, fakat emekçi sınıf ve zümreleri

arasındaki ayrımların yerli yerinde kaldığı sosyalist toplumda, bu sınıf ve sosyal zümrelerin birliği, onların ekonomik menfaatlerinin birliği olarak, politik ve ideolojik birlik olarak belirir. Ve yerli yerinde kalan sosyal ayrımların ve bir yandan da bunları giderme sürecinin, «nüfuz eden», hayatın her alanına işleyip sinen bir oluşum sayılması gereklidir.

A. İ. Sobolev şunları belirtti: İşçi sınıfının giderek artan toplumsal-politik potansiyelinin gerçekleştirilmesi, kendiliğinden gelmek ve sübjektivizm alanını daraltır. Sosyalist toplumda en az üç tip çelişki vardır: Sosyalizmin normal sosyal-tarihsel gelişme sürecinin kaynağı olan çelişkiler; eski ilişkilerden, sosyal gelişmemişlik ve ekonomik olgunlaşmamışlıktan kalma çelişkiler; objektif ve sübjektif diyalektiğinin ihlâlinden doğan, ağırlı ve ihtilâflı bir karakter alabilen çelişkiler.

Sosyalizm tabiatı itibarıyla uzlaşmaz zıtlıklar doğuramaz. Keskin ihtilâflı çelişkiler, hatalar yüzünden, toplumsal gelişme kanunlarının ileri sürdüğü istemlerin önemsenmemesi ve özellikle politik yönetim Marksizm-Leninizmden, proletarya enternasyonalizmi prensiplerinden uzaklaşması yüzünden, oportünizm ve milliyetçilik mevzilerine kayma yüzünden ortaya çıkabilir. Memleketin yönetici politik güçleri hatalı görüş ve tutumlarında ileri gidecek olurlarsa, çelişkiler uzlaşmaz zıtlıklara dönüşebilir ve dönüşmektedir. Bu da artık sosyalizmin bozulması, yozlaşması, onun temel yasallıklarından uzaklaşılması anlamına gelir. İç gericilik kapitalizm kuvvetleriyle şu veya bu biçimde blokladığı zaman da durum alabildiğine kötüleşir. Bu takdirde, çelişkiler açık uzlaşmaz zıtlık karakteri kazanır.

Olgunlaşmış sosyalizm koşullarında, hayatın hem işçi sınıfına, hem de bu sınıfın partilerine yönelik istemleri artar; gerek iç, gerekse dış politikada her adımın bilimsel olarak temellendirilmesi, ortaya çıkan güçlüklerin ve çelişkilerin tam zamanında çözülmesi problemi daha da keskinleşir.

Toplum yönetiminin çözümleyici gücü:

Sosyalist toplumda işçi sınıfının yönetici durumu, yalnız toplumsal üretimde ve sınıfsal ilişkiler sistemindeki yerinden ileri gelmiyor, devlet ve ekonomi yönetiminde çözümleyici güç olması da bu durumu kuvvetlendiriyor.

K. F. Katuşev şunları belirtti: SBKP her tarihsel aşamada işçi sınıfının toplumsal öncülük fonksiyonlarını gerçekleştirmede yararlandığı mekanizmi etraflı biçimde geliştirme ve yetkinleştirmeye birincil bir önem veriyor. Sosyalist demokrasi hazinesinde, memleketin toplumsal-politik hayatına işçi sınıfının katılması bakımından denenmiş biçimler vardır. 1970'de seçilen SSCB Yüksek Sovyeti kadrosunda 1.517 milletvekilinin 481'i, yani hemen hemen üçte biri işçidirler. Birlik Cumhuriyetleri Yüksek Sovyet-

leri'ne 1971'de 1.742 işçi seçilmiştir ve bu miktar bütün milletvekillerinin % 30'u kadardır. Yersel Sovyetler'de delegelerin % 36,5'i işçilerdir.

Emekçilerin üretim yönetimine katılımı sosyalist demokrasinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bugün yalnız memleket sanayiinde 15 milyondan fazla işçi, fabrika-işletme sendika komitelerinin çeşitli komisyonlarında görev almakta, 6 milyon işçi de daimi eylem gösteren üretim toplantıları danışmanları arasına girmektedirler.

İşçilerin ve doğallıkla köylülerin de toplumsal-politik eylemi, kişinin yeteneklerini uygulaması ve geliştirmesi için, her Sovyet insanına gerekli toplum adamı niteliklerinin oluşması için yeni bir ortam olmaktadır. Dokuzuncu beşyillik plânı ve bunun çözümleyici önem taşıyan üçüncü yılının ödevlerini başarıyla yerine getirmek üzere bütün halkça girilen sosyalist yarışlarına işçi sınıfının öncülük etmesi, Leninci Cumartesi imecelerine önyak olması ve emeği komünistçe anlama hareketine aktif olarak katılması yasaî bir olaydır.

A. Verblan şu verileri ortaya koydu: PBİP, VI. Kongresinin kararları gereğince, kadro işçilerinin aktifliğini artırmak, parti hayatına ve parti organlarının eylemine katılmalarını genişletmek üzere birçok tedbirler belirlemiştir ve bunları ardıcıl olarak gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Dördüncü Kongrede seçilen (1964) Devlet Komitesi üyeleri ve aday üyeleri arasında üretimde meşgul 9 işçi vardı. Beşinci Kongreden (1968) sonra bunların sayısı 31'e çıktı. Altıncı Kongrede (1972) PBİP MK'ne, çoğu büyük endüstri merkezlerinden olan 63 işçi seçildi. Son yıllarda il, şehir ve bölge parti komitelerinde de işçi kesimi artırılmıştır; bu komitelerde işçiler halen % 36 oranındadır.

İşçi sınıfının politik aktifliği artmakta ve bu sınıf memleketin efendisi olmanın bilincine gitgide daha çok varmaktadır. Sanayi işletmelerinin eylemi üzerinde işçi kolektiflerinin etkisi genişlemektedir. Sendika birlikleri ve işçi özerk yönetim organları birer sosyalist işletmecilik okulu olarak durumlarını güçlendirmektedirler.

Sosyalist devlet, toplumda işçi sınıfının öncülük ve komünist partisinin yöneticilik rolünün gerçekleştirilmesine yarayan en önemli araçtır. Polonya halk devleti, proletarya diktatörlüğünün fonksiyonlarını yerine getirmektedir. Sosyalist devletin örgütsel-ekonomik ve ideolojik eğitimsel fonksiyonlarının giderek daha büyük bir önem kazanması bu devletin evriminin yasallığıdır. PBİP VI. Kongresi, devlet egemenliği örgütünün yetkinleştirilmesini, devlet makinesinin etkinliğinin ve bu mekanizm içinde çalışanların vasıflarının yükseltilmesini, hukuk sisteminin iyileştirilmesini ve devlet disiplininin güçlendirilmesini öngören bir program kabul etmiştir. Bu program, sosyalist demokrasi prensiplerinin ardıcıl biçimde gerçekleştirilmesi ve toplumsal kontrolün genişletilmesi ödevini ortaya koymaktadır.

Her sosyal-ekonomik düzen kendi tabiatına uygun politik ve devletsel biçimler yaratır. İşçi sınıfı, partinin yönetimi altında, sosyalizme özgü politik hayat mekanizmleri ve demokrasi biçimleri yaratıyor. Sosyalist demokrasinin özgül çizgisi, toplumu ayırmak değil de birleştirmekte olması, toplumsal enerjiyi kısır mücadele ve tartışmalar içinde harcamayıp, gelişme ödevleri üzerinde yoğunlaştırmasıdır. Burjuva partileri arasındaki görüşme ve toplu tartışmalarda, daha isabetli kararlar alma çabası nadiren görülür; bunların amacı çokçası daha elverişli mevziler ele geçirmektir. Sosyalist demokrasi çerçevesindeki görüşme ve toplu tartışmalar ise, gerek partide ve parti organlarında, gerekse tüm halk çapındaki müzakerelelerde, toplumsal bakımdan en mâkul kararların alınmasını ve bu temel üzerinde görüş birliğine varılmasını hedef tutar. Böyle tartışmalar özlüğü bakımından bilimde gerçeğe varma mekanizmini andırır. Düzenimizin bu özgül çizgileri – burjuvazinin çizgilerinden ayrı ve onların karşıtı olan çizgiler –, en çok değer verilmeye ve güçlendirilmeye layıktır.

Ş. Yakab şunları söyledi: Emekçilerin diğer tabakalarının işçi sınıfı öncü birliklerinin bilinç düzeyine çıkabilmesi, bu sınıf tarafından yöneticilik rolünün bir dereceye kadar eylemsel olarak gerçekleştirilmesi demektir. Yasama ve yürütme politik organlarındaki işçilerin eylemi bu rolün gerçekleştirilmesine yardım etmektedir. Partinin işçi sınıfıyla ilişkilerini güçlendirme alanındaki tecrübemiz, işçilerin seçim organlarına, çeşitli işletmelerin yönetimine katılımının her araçla teşviki, işçilerin sorumlu görev katlarına yükseltilmeleri gerektiğini göstermektedir.

İşçilerin toplumsal yapıda almış oldukları yerden doğan, devletsel bir anlam ve ciddiyet taşıyan, politik bakımdan aktif ve dolaysız denetim rolü, yönetimin sosyalist karakterinin sağlanması ve alınan kararların reelliği için mutlaka gereklidir. Şu veya bu politik organ tarafından işçi görüşleri üzere sürekli eylem yürütülmesi onun sosyal yapısına doğrudan doğruya bağlı olmasa da, burada genellikle hiç bir bağlantı olmadığı söylenemez. Kadrosunda işçi sınıfı temsilcilerinin sayıca az olduğu yönetici politik organlarda kararların tek yanlı olması ve grup menfaatlerini yanıtması tehlikesi vardır.

Partinin işçi sınıfıyla ilişkisini güçlendirmede sendikalar önemli bir oynar. Bu meslek örgütleri, işçi sınıfının politik egemenliğini, halkın genel menfaatlerini ve aynı zamanda ayrı ayrı emekçilerin maddi, sosyal ve kültürel menfaatlerini savunurlar.

İşçi sınıfının yönetici durumunun sağlanmasında, işyeri içinde uygulanan demokrasinin büyük bir önemi vardır. İşletme ve fabrika, yalnız birer üretim birimi değil, aynı zamanda içinde insanların kaderlerinin, karşılıklı ilişki ve görüşlerinin olduğu birer sosyal-politik çekirdek teşkil ederler. MSİP, emekçilerde, kendilerini çalıştıkları işletmenin

efendisi sayma duygusunu geliştirmek, onların üretim yönetimine katılmalarında canlılık yaratmak için büyük çabalar harcamaktadır.

K. Gáurov, sendikaların sosyalist işletmecilik ve yönetim okulu sıfatıyla büyük önem taşıdıklarına değinen bir konuşma yaparak şöyle dedi: Sendika birliklerinin haklarının genişletilmesi ve sosyal yönetim içindeki rollerinin artırılması, Bulgaristan Komünist Partisinin politik aktifliğinin ve yöneticilik rolünün güçlendirilmesi üzerinde büyük bir etki yapmaktadır. Emekçilerin dolaysız olarak yönetime katılmalarını, genel toplantılar, üretimle ilgili toplantılar, işletme komiteleri, ustaların görüşmeleri, toplu sözleşmeler vb. yoluyla sendikalar örgütlemektedir. Sendikaların emekçilerin hak ve menfaatlerini savunma fonksiyonları genişlemektedir. Geçtiğimiz yıl içinde Bulgaristanda emeğin korunmasını kontrol etme görevi tamamen sendikalara bırakılmıştır. Emekçilerin sosyal yardımlardan yararlanma ve dinlenme sorunları da sendikaların yetkisine bağlanmıştır. Geniş tüketim malları fiyatlarının belirlenmesinde sendikaların kontrol hakkı vardır. Sosyalist yarışlarının örgütlenmesi giderek daha da yetkinleştirilmektedir.

A. Oveçko şunları söyledi: İşçi demokrasisi, üretim araçlarının kamulaştırılmasıyla hemen gelişivermez. Bu demokrasi, işçi sınıfının Marksist-Leninist öncüsünün bilinçli eyleminin sonucudur ve çağdaş Polonyada işçi özerk yönetim organlarının eyleminde ifadesini bulmaktadır.

Politik alanda işçi demokrasisi gerekli kararların alınmasına işçilerin etkisinin demokratik santralizm temeli üzerinde genişletilmesine yardım eder; ekonomik alandaysa, üretim etkinliğinin artmasına destek olması gerekir.

İşletmelerin erkinliğinin güçlenmesi, işçi kolektiflerinin özerk yönetim alanını genişletmekte ve aynı zamanda idarenin eylemi üzerindeki toplumsal kontrol mekanizmalarının yetkinleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. PBİP, işçi demokrasisi prensiplerinin etkin bir yönetimin istemleriyle güya çeliştiği iddiasındaki görüşlere kesinlikle karşı koymaktadır.

Memleketimizdeki uygulama tecrübesi, idare mekanizması ile toplumsal yönetim sistemi arasında partnörlük prensiplerini korumanın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. İdare ile işçi özerk yönetim organları, ortak hedeflere yönelimde ve toplumsal yararı azamiye çıkarmakta birbirlerine eş olurlar. Bu organlar, işletme yönetiminin eyleminde bürokratismi bertaraf etmenin önemli etkenidirler. Fakat bu organların kendileri ancak işçilerin inisyatif ve tecrübesine daimi surette başvurdukları takdirde, başarılı olabilirler. Günlük problemlerin çözümüne katılım, işçilere, kendi kişisel menfaatleri ile işletmelerin ve tüm toplumun menfaatleri arasında karşılıklı bir bağımlılık olduğunu göstermekte, onlara toplumsal kategorilerle birlikte düşünmeyi öğretmektedir.

Romanya Komünist Partisi MK'ne bağlı Tarihsel ve Toplumsal-Politik Araştırmalar Enstitüsü'nde şube yönetmeni G. şurpat da, işyeri (işletme-fabrika) demokrasisini derinleştirmenin ne kadar önemli olduğunu belirtti ve şöyle devam etti: Romanya'da işletmelerin yönetim organları emekçilerden veya emekçi temsilcilerinden oluşan komiteler, sanayi birliklerinde ise emekçi konseyleri (kurulları)'dır. Emekçi komite ve konseyleri, üretimde çalışan işçilerin, mühendis-teknisyen görevlilerin, parti, sendika ve gençlik örgütleri yöneticilerinin geniş ölçüde temsil edildikleri kolektif yönetim organlarıdır. Emekçi komite ve konseyleri danışıcı ve düzenleyici karakterli organlar olup, kanun çerçevesinde en önemli ekonomik sorunları çözerler.

İşçi demokrasisini derinleştirmek amacıyla, ekonomik ve sosyal eylemi denetlemekle görevli Merkez ve İl Kontrol Kurulları meydana getirilmiştir. İşletmelerde, emekçi komitelerinin toplumsal organları olarak, ekonomik ve sosyal eylem üzerinde işçi kontrolünü gerçekleştirmek üzere özel kurullar kurulmaktadır.

İşçilerle köylülerin ittifakı:

İşçi sınıfının yönetici durumunun sağlamlaştırılması için, köylülerle ve diğer emekçi tabakalarıyla ittifakının güçlendirilmesinin büyük bir önemi vardır.

Bulgaristan Toplumsal Bilimler ve Sosyal Yönetim Akademisi bilim işçilerinden doçent B. Boev, bu konuda şu konuşmayı yaptı: Bulgaristanda işçi sınıfı ve kooperatifçi köylüler sosyalist toplumun temel sınıflarıdır. Her iki sınıf da sosyalist mülkiyetle ilişikli olup, gelişmiş sosyalizm ve komünizm kuruculuğu gibi ortak bir amaca, ortak menfaatlere sahiptirler. Cumhuriyetin sanayi potansiyelinin hızla artması, ekonomik gelişmede, özellikle köy ekonomisi üretiminin hızını ve verimini artırmada ve bu alandaki eylemin tümüyle endüstriyel temeller üzerine geçirilmesinde işçi sınıfının yöneticilik rolünü yükseltmektedir. Parti ve devlet tarafından, ekonominin gelişmesini hızlandırmak, sosyalizmin maddi-teknik temelini kurma işini tamamlamak, sosyalist toplumsal ilişkileri yetkinleştirmek, kültürel devrimi ve yeni insanın eğitimini daha ileri doğru geliştirmek üzere alınan tedbirler işçilerle kooperatör köylülerin ittifakını daha fazla perçinlemektedir.

Polonya'da köy ekonomisinde özel sektörün korunmakta olmasının işçi sınıfının yönetici durumuna ve emekçi köylülerle ittifakına ne gibi bir etki yaptığı sorusuna cevap veren A. Verblan, köyün sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulmasının sosyalizmin geniş kapsamlı yasallığı olduğunu belirtti ve şöyle devam etti: PBİP'nin kanısınca, köy ekonomisini sosyalist temellere oturtmada Polonya için özđül denilebilecek bir yol

yoktur; ancak memleketimizde köyü sosyalistçe kurma tempoları bir ayrım göstermektedir. Bilindiği gibi, 1950 yılları ikinci yarısında küçük mal üretimine dayanan köy ekonomisinde sosyalist dönüşüm süreci bir hayli geçmiş ve hattâ bir gerileme görülmüştür. Uzun yıllar boyunca, tarım politikası, köy ekonomisi kaynaklarının serbest bırakılması ve bunlardan yararlanılması amacına yöneltilmiştir ve bu tutum doğrudur. Fakat bu gidiş içinde perspektif kaybedilmiş, gelecek gelişmeye ilişkin problemler tahlil edilmemiş ve böylece hataya düşülmüştür.

Köy ekonomisi üretiminde artışı hızlandırma ve köyü sosyalist temeller üzerinde yeniden kurma, komple yaşamı gerektiren iki problem olduğu için, 1971'de bu maksatla ve bu yaşamla bir eylem planı hazırlanmış ve bunun omurgası olan görüş PBİP VI. Kongresince onaylanmıştır. Bugünkü durum, eylemde de ardıcılık gerektirmektedir; zira tarımda küçük mülkiyetçi işletmecilik yapısı köy ekonomisi üretiminin modernleştirilmesine ve köyün toplumsal ilerlemesine engel olmaktadır. Kongrece kabul edilen yeni hareket hattı ve belirlenen yöntemlerin esnekliği PBİP'nin tarım politikasının özünü belirlemektedir.

Bu politikanın ana yönleri, birinci olarak, devlet köy işletmeleri ve tarım üretim kooperatiflerinin etkinliğini artırmak; ikincisi, köy işletmelerinin sosyalist setörle ilişkilerini daha fazla güçlendirmektir. Daha şimdiden, köylüler, ürettikleri tarım ürünlerini devlete satmakta ve çoğu hallerde bunu resmi sözleşmelerle yapmaktadırlar.

Bu tedbirler, köyün sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulmasının yerini tutmuyor, fakat bu yeniden kurulmayı kolaylaştıracak temeli oluşturuyor. PBİP'nin politikası, üretimde bütün toplumsal örgüt biçimlerinin durmaksızın güçlendirilmesine yöneliktir. Bu örgüt biçimlerinin en yaygın olanları, üretim araçlarının kamulaştırılmasında gitgide daha büyük bir rol oynayan köy ekonomisi kolektifleridir. Partinin politikası olumlu sonuçlar vermektedir. İşçi sınıfı ile emekçi köylülerin ittifakı güçlenmektedir.

YONETİCİ VE YONELTİCİ GÜÇ

İşçi sınıfının tarihsel ödevini ardıcıl olarak yerine getirmesi, bu sınıfın komünist öncüsünün eylemiyle sağlanmaktadır. Konferansa katılanlar, bununla ilgili olarak, parti yönetimini yetkinleştirme konusunda birçok aktüel problemlere değindiler.

Politik sistemin özü:

Sosyalist gelişmenin şimdiki aşamasında komünist partilerinin yönetici rolünü yükseltmek için ortada ne gibi objektif koşullar vardır?

K. F. Katuşev şunları belirtti: İşçi sınıfının yönetici rolü, bu sınıfın öncüsü olan komünist partisinin eyleminde en tam ve ardıcıl biçimde belirir. Gelişmiş sosyalizm aşamasında, topluma bilimsel olarak yön verme ve toplumsal gelişme kanunlarından bilinçli olarak yararlanma gerekleri artar ve olanakları genişler. Sosyalist üretim ilişkilerinin tam egemenliği, en etkin toplumsal gelişme biçimlerinin seçimine olanak vermektedir. Ulaşmaz zıtlıklarla çatışık sınıflar ve gruplar bulunmadığı için, çeşitli ve çok yönlü menfaatleri tarihin objektif kanunları bilimsellikle tanıma gereğince amaca yönelik biçimde koordine etmek suretiyle çelişkileri çözmeye elverişli ve prensip bakımından yeni bir temel yaratılmaktadır. İnsanların bilinç ve iradesi, tam anlamıyla, plânlı toplumsal gelişmenin en önemli etkenlerinden biri olmaktadır.

Toplumsal süreçlere yön verme işinin giderek karmaşıklaşması ve Sovyet insanların komünistçe eğitilmesi sorunları yeni ödevler ortaya koymakta, partinin tüm eyleminden daha yüksek sonuçlar beklememizi gerektirmektedir. Geniş emekçi yığınlarının menfaatlerini ilgilendiren sorumlu bir politik işlem olarak kararın alınmasından önce, bilimsel araştırma ve tahliller yapılmakta, tecrübenin ve objektif olanakların her yönüyle gözönüne alınması temeline dayanan varyantların işlenmektedir. SBKP'nin en önemli dokümanlarına, yani Sovyet toplumunun sosyal-politik gelişme perspektiflerini ve onun dış politika stratejisini belirleyen dokümanlara, yüksek politik sorumluluk duygusuyla bağdaştırılan bir bilimsel yaşamın temel olmaktadır.

Bütün bunlar, toplumsal süreçleri tek hedefe yöneltme, gelişmiş sosyalist toplumun bütün sınıf ve sosyal gruplarının ve bu toplumun politik sistemini oluşturan bütün halkalarının eylemini ahenkleştirme kabiliyetine sahip biricik örgüt sıfatıyla partinin rolünün artışı peşinen belirlemektedir. SBKP'nin her kademedeki yönetim organları ve örgütleri, memlekette halk ekonomisinin merkezi plânlı yönetimindeki üstünlüklerin yığınların yaratıcı girişimiyle etkin ve organik biçimde bağdaştırılmasını sağlayan yüksek politik otoriteye sahip bir kuvvet teşkil ederler.

Komünist parti toplumu bütün mânevî hayatına yön vermekte, Marksist-Leninist ideoloji ve komünist ahlâk normları temeli üzerinde yeni insanı eğitip yetiştirmektedir. Maddî üretimdeki süratli değişimler, ardı sıra, toplumsal bilinçte otomatik olarak aynı süratle oluşan değişimler getiremez. Bunun toplumsal yaşamdan geride kalması ve burjuva ideolojisiyle mücadele gereği, partinin ideolojik ve propaganda çalışmasının yetkinleştirilmesini ve Lenin'in öğrettiği gibi, bu çalışmanın yığınların komünist bilincine maledilmesini zorunlu kılar.

Zamanımızda bu hususun önemi bilhassa artıyor. Uluslararası gerginliğin azaltılması koşullarında, emperyalist gerici, sosyalist ülkeler halklarının düşman ideolojiye, öncelikle burjuva milliyetçiliğine «yatkınlık

kabiliyeti»nin artırılması ümitleriyle avunmaktadır. Partimizin ve diğer sosyalist ülkeler kardeş partilerinin tecrübesi, komünistlerin ideolojik etki gücünün doğrudan doğruya partinin teorik eylem düzeyine bağlı olduğuna tanıklık etmektedir. Kardeş partilerin ideolojik işbirliği, eylem koordinasyonu ve teorik olanaklarını birleştirmeleri ne kadar yoğun ve derin olursa, bu etki de o kadar daha önemli olur.

Sosyalist toplumda komünist partisinin yönetici rolünün artması ve halkın bütün sınıf ve tabakalarının menfaatlerini dile getirme kabiliyeti, kesinlikle, bu partinin sosyal yapısının, nitel terkinin ve kadro politikasının durmaksızın iyileştirilmesine bağlıdır. Her şeyden evvel öncü işçileri, en bilinçli işçileri kazanmak suretiyle saflarını genişletme eğilimi SBKP'nin gelişmesinde belirgin bir daimi çizgidir. Öyle ki, 1972 yılında partiye alınan aday üyeler toplamı içinde işçilerin nispi payı % 57,3'ü bulmuştur. Bu, son kırk yılda ulaşılan en yüksek düzeydir.

Kardeş sosyalist ülkelerde işçi sınıfı ve komünist partileri proletarya enternasyonalizminin başlıca iletkenleridir. Bu da yasal bir olgudur. Devrimci sınıf ve partileri, ortak sosyalist amaçlar uğrunda elbirliğiyle yürütülen mücadele ve yeni dünyayı kurma pratiği kadar birbirine yaklaştırıcı başka bir etmen yoktur. SBKP, emekçiler arasında enternasyonal dostluğu, sosyalist ülkelerin yekpâre birliğini bundan böyle de güçlendirmeyi ödev saymaktadır. Bu eylemi sosyalist ekonomik entegrasyonun gelişmesi tamamlamakta ve bu da komünist partilerinin yöneticilik rolünün artmasını peşinen belirlemektedir. Gerçekten de, ancak komünist partileri, sosyalist enternasyonalizmin sarsılmaz prensiplerine, tam hak eşitliğine, egemenliklere saygı göstermeye, karşılıklı yardıma, kardeşçe işbirliğine ve dış politikada sıkı bir koordinasyona dayanan yeni uluslararası ilişkilerin yaratıcıları olarak eylem göstermektedirler.

A. Verblan şunları söyledi: Partinin yöneticilik rolü, izlediği politik hattın doğruluğuna, bunun sosyalizmin evrensel yasallıklarına, zamanın ve bulunduğu yerin somut koşullarına uygunluğuna dayanır. Tüm toplum gelişmesinin olgunlaşmış ihtiyaçlarını yansıtacak, ayrı ayrı sınıf ve sosyal grupların menfaatlerini uyumlu biçimde bağdaştıracak bir politik hattı işleyip belirlemek partinin olağanüstü önemli ödevidir. Partice izlenen politikanın doğru olup olmadığının esas ölçütü, bu politikanın, toplumdaki durumu dolayısıyla tüm halk kapsamındaki sosyalist hedeflere ulaşılması için en çok çaba gösteren işçi sınıfının menfaatlerine uygunluğudur.

PBİP VI. Kongresinin sosyal-ekonomik programının ana doğrultusu, bütün EYK üyesi ülkeler kardeş komünist partilerinin politik hattına uymaktadır. SBKP XXIV. Kongresinin kararlarında en ardıcıl ifadesini bulmuş olan bu hattın karakteristik çizgisi, emekçilerin yaşama koşullarının sistemli olarak iyileştirilmesidir. Sosyal-ekonomik politikanın öncelik ve üstünlüğü, sosyalizmin şimdiki gelişme aşamasının yasalıdır.

Partimizin tecrübesi, işçi sınıfı ile ilişkiyi zayıflatmanın, onun rolünü ve ihtiyaçlarını önemsemezliğin toplum ve devlet gelişmesi üzerinde olumsuz bir etki yaptığını gösteriyor. PBİP VI. Kongresi, memleketimizde 1970 yılı sonunda başgösteren güçlükleri ve toplumsal çatışmaları doğru biçimde değerlendirdi. Parti bu güçlükleri yendi. Durumdan, işçi sınıfına dayanarak doğru bir çıkış yolu bulabildi.

Partinin yöneticilik rolünü gerçekleştirmede ekonomik ve sosyal politika arasında birliğin ne gibi bir önemi olduğu sorusuna cevap veren A. Verblan, memleketin 1970 yılında yaşadığı güçlüklerin temelinde, üretim güçlerinin gelişmesi ve toplumun ihtiyaçları ile Leninci yönetim prensiplerinin ihlali arasındaki çelişkinin bulunduğunu hatırlattı ve şunları ekledi: Leninci yönetim prensiplerinin ihlali, partinin yöneticilik rolünün zayıflamasına, sosyal-ekonomik politikada, ekonominin gelişmesi ile toplumsal ihtiyaçların giderilmesi arasındaki yasal bağlantıyı bozan iradeci kararlar alınmasına, nihayet partinin işçi sınıfıyla ilişkisinin zayıflamasına yol açıyordu. PBİP, biraz önce de belirttiğimiz gibi, güçlükleri yendi ve işçi sınıfına dayanarak durmadan doğru bir çıkış yolu bulabildi. Bu cümleden olarak, parti yönetim kurulu üyelerinin ve şahsan E. Gerek yoldaşın çeşitli işletmeler kolektifleriyle karşılaşmaları bilhassa verimli ve yararlı oldu. İş ücretleri ve fiyatlar sorunlarıyla ilgili iradeci kararların zararlı sonuçlarının kesinlikle ortadan kaldırılması — ki bu her şeyden önce Sovyetler Birliğinin kardeşçe yardımı sayesinde başarılmıştır —, memleketteki sosyal-ekonomik gerginliğin giderilmesi bakımından bir dönüm yarattı.

O bunalımlı Aralık ayı döneminde, partinin ve işçi sınıfının daha önceden revizyonizmi yenilgiye uğratmış ve geniş eylem olanaklarından yoksun etmiş olmalarının büyük bir önemi vardır. Bunun sonucu olarak, revizyonistler, kargaşa yaratmak ve emekçilerin yolu şaşırması kesimine karşıdevrimci ideolojiyi dayatmak üzere toplumsal hoşnutsuzluk belirtilerini sömürmeye muvaffak olamamışlardır.

Partinin geçmişin tecrübesinden çıkardığı başlıca sonuçlar ve ibret dersleri VI. Kongrenin kararlarında ifadesini buldu. Kongre, karar alırken, ekonomik ve sosyal politika arasındaki kopmaz bağlantıyı çıkış noktası yaptı. Partimizin eylemi, ekonomik gelişme tempolarının yükseltilmesine, sosyalist düzenin bütün üstünlüklerinin ve sosyalist bütünleşmenin muazzam olanaklarının tam olarak kullanılmasına yöneliktir. Yaşama düzeyinin yükseltilmesi sorunları, olanca dikkatimizle üzerinde durduğumuz sorunlardır. 1960 yıllarında Polonya'da iş ücretlerinin artışı diğer EYK ülkelerinde olduğundan daha küçüktü. Altıncı Kongre, iş ücretlerinin 1971–75 yılları döneminde % 17–18 oranında artırılmasını kararlaştırdı. 1971–72 yıllarında reel iş ücreti hemen hemen % 13 oranında yükseldi. Bu artışın reelliği, hayat değerinde istikrar sağlanmakla teminat altına alındı. Partimizin ve devletimizin sosyal politikası, emek verimliliğinin sistemli olarak

artırılmasıyla, emek disiplininin, hayatımızın her alanında güvenliğin güçlendirilmesiyle, emekçilerin politik ve üretimsel aktifliğinin yükseltilmesiyle sıkı sıkıya bağlıdır.

Sözcü şöyle devam etti: Sosyalizmde partinin ve devletin halk ile ilişkilerinde çeşitli mekanizmlerin fonksiyonu vardır. Son yıllarda, partimiz, toplumsal çevrelerle, bütün önemli politik ve sosyal-ekonomik problemler üzerinde danışmalarda bulunmaktadır. Bu danışmalar, hayattaki gerçekler üstüne bilgimizi zenginleştirmekte, doğru kararlar almamıza, aynı zamanda toplumda büyük ölçüde yaratıcı gücün tasarrufuna olanak vermektedir.

Partimiz komünistlerin diğer emekçiler üzerindeki dolaysız etkisine büyük bir önem veriyor. PBİP VI. Kongresinin parti terkiibini oluşturmaya, çalışma stil ve yöntemlerine ilişkin direktifleri bu etkiyi güçlendirmeyi hedef tutuyor. Parti saflarının nitel terkiibini iyileştirmek, üyelerden gitgide daha yüksek istemlerde bulunmak, ilerici emekçileri parti saflarına çekmek, adaylarla çalışmayı yetkinleştirmek partinin önemli ödevleri arasındadır.

Toplumun mânevi hayatında Marksizm-Leninizmin egemen olması, işçi sınıfının öncülük durumunun ve bu sınıfın partisinin yöneticilik rolünün temel koşuludur. Sosyalist ideolojinin toplumsal bilinçte yerleşmesi sosyalist ilişkilerin sağlamlığını yansıtır. Bu bilincin oluşması, partinin büyük çabalar harcamasını gerektiren sürekli bir tarihsel süreçtir. PBİP VI. Kongresindeki raporunda E. Gerek yoldaş şunları söyledi: «Zamanımızda, ideolojik mücadele, iki sistem, yani sosyalizm ve kapitalizm arasında, uzlaşmaz zıtlıklarla çatışık sınıflar arasında, yeni ile eski arasında sınıf savaşının en geniş alanı oldu. Bu, fikirlerin mücadelesidir, insanların görüş ve tutumları için mücadeledir. Bu mücadelede barış yoktu, yoktur ve olmayacaktır.»

PBİP, memlekette sosyalizmin genel yasallıklarını şüphe altına düşüren, anti-sovyetik milliyetçilik ve Batı taraftarı kozmopolitizmle bloklaşan revizyanizme karşı uzun yıllar boyunca çetin bir mücadele yürüttü. Revizyonizme, partinin, VI. Kongreden önce tespit edilen ve kongrenin kararlarında geliştirilen politikası ezici darbeyi indirdi.

Anti-marksist, oportünist görüşler, silâhlarının namlusunu hep Leninizmin evrensel değerlerine karşı yöneltiyor, Oktobr Devrimi tecrübesinin ve yolunun uluslararası önemini, SBKP tarafından işlenen, diğer kardeş partilerin tecrübesiyle de doğrulanan ve geliştirilen sosyalizm kuruluşu prensiplerini inkâr ediyorlar. Maoizm, bugün komünizmin bilhassa tehlikeli bir ideolojik düşmanı haline geliyor. PBİP Maoizmin anti-marksist özlüğünü tahlilden geçirmeyi ve açığa vurmaya önemli bir ödev sayıyor.

İşçi sınıfının ideoloji ve politikasının temel prensipi enternasyonalizmdir.

PBİP bütün politikasında ardıcıl olarak enternasyonalizm prensipini kılavuz edinmekte, Polonya'nın Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle birlik ve ittifakını her araçla güçlendirmektedir.

Tarih bilimleri doktoru *I. Şedivi* (Prag) şunları belirtti: Bilimsel-teknik devrim, sosyalist toplumun yönetiminde partinin rolünü zayıflatmaz. Bilimsel-teknik devrim koşullarında teknokratlar «saltanatı» başlıyamaz, toplum yönetimi sistemi de bir «hesaplama merkezi» haline gelemmez. Toplumun gelişmesine ilişkin bütün problemler, işçilerle diğer emekçi tabakalarının birlik ve ittifakını güçlendirme, sınıfların ve sosyal grupların yakınlaşmalarını sağlama açısından çözümlenmelidir. Bu iş komünist partinin politik yönetimini gerektirir. Ekonomik, politik ve mânevi hayatın enternasyonalizasyonu koşullarında, hangi memlekette olursa olsun, yeni toplumu kurmaya ilişkin hiç bir esaslı problem, sosyalist memleketler işçi sınıfı ve komünist partileriyle enternasyonal işbirliği yapılmadan başarıyla çözülemez.

Bizim enternasyonal hedef ve ödevlerimiz, objektif olarak, emperyalizmle mücadele, sosyalist devrim ve sosyalizm kuruluşu yasallıklarıyla belirlenmiştir. Proletarya enternasyonalizmi, yalnız ortak mücadele dayanışması değil, aynı zamanda her sosyalist ülkenin iç gelişme yasası ve ilerlemesinin koşuludur. Lenin'in partisi, Sovyetler Birliği işçi sınıfı ve Sovyet devleti sosyalist enternasyonalizmin canlı örneğidirler. Sovyetler Birliği ile işbirliği, kardeş ülkelerin yeni toplum kuruluşunda başarılar elde etmelerine, işçi sınıfı başta olmak üzere emekçiler iktidarını ve devlet egemenliğini güçlendirmelerine yardım etmektedir.

V. Kveş: Çekoslovakya'da 1968 yılındaki olaylar, sosyalist kuruculuk başarılarını, daha ileri doğru gelişme bakımından otomatik olarak eylem gösteren garantiler saymak gibi üstünkörü bir görüşün doğru olmadığını ortaya koymuştur. Bu başarıların pekişmesi için, komünist partisinden durmaksızın güçlendirilmesi, politikada, ideolojide ve kadro alanında Lenin prensiplerinin ardıcıl olarak uygulanması gereklidir. Bu bilhassa önemlidir, çünkü emperyalizm ayrı ayrı memleketlerde yeni düzeni içeriden yozlaştırmaya çalışmaktadır.

Çekoslovakya'da, daha 1968 yılından önceleri, partinin yönetici rolünü inkâr eden revizyonist görüşler yayılıyordu. Örneğin, işçi sınıfının yeterince yetişkin (kalifiye) olduğu ve parti tarafından yönetilmeye ihtiyacı olmadığı iddia ediliyordu. Diğer bazıları, toplumda yöneticilik durumunun aydınlarla ait olduğu bahanesiyle, işçi sınıfı partisinden yönetici rolünü reddetmeye çalışıyorlardı. Üçüncü revizyonist görüşün taraftarları da, işçi sınıfı ile komünist partisinden karşılıklı ilişkisi hakkındaki Leninci öğretiyi biçimsel olarak inkâr etmiyor, fakat gerçekte, bilimsel-teknik devrim boyunca aydınların, özellikle teknik aydınların işçi sınıfının bir parçası, onun yeni devrimci çekirdeği, dolayısıyla partinin çekirdeği haline geldiklerini

iddia ederek, bu karşılıklı ilişkiyi yozlaştırıyorlardı. Bu gibi görüşler, işçi sınıfının devrimci partisini bozup reformist parti haline getirmeyi hedef tutuyordu.

Revizyonizmin, Çin'deki «kültür devrimi»ni, güya yığınların girişimini ve merkezi yönetimden hoşnutsuzluklarını yansıttığını ileri sürerek idealize eden bir türü daha vardır. Bu görüş, bir avuç parti bürokratinin kendi iradelerini partiye ve halka dayattıkları mâhut kışla sosyalizmini gözlerden saklama çabasıdır.

Çekoslovakya Komünist Partisi geçmişten gerekli dersleri almıştır. Bu parti, şimdi, parti terkinin ayarlanmasına, işçi çekirdeğinin güçlenmesine, üyelerinin ideolojik-politik eğitime, yığınlar arasında parti çalışmasına büyük bir dikkat göstermektedir. 1973 yılı başında ÇKP'nin üye ve aday üyeleri sayısı 1 milyon 200 bini bulmuştur. Bunun % 44,1'i işçilerdir. Komünistlerin % 68,9'u işçi kökenlidirler.

G. Çimid: Emperyalist propaganda ve bir yandan sağ ve «sol» oportünistler, «eleştiri»lerinin sivri ucuncu hep işçi sınıfının ve partisinin yönetici rolüne yöneliyorlar. Maoistler, bu soruna küçük burjuva ve lümpen proletarya görüşü açısından yaklaşıyor; işçi sınıfının bilinçli ve örgütlü hareketi yerine, baltalama hareketlerinin, isyanların tercih edilmesini istiyor, zorkullanımı öğütüyorlar. «Politika komuta gücüdür» formülünü ileri süren Maoistler, toplumsal gelişmenin objektif kanunlarını ve koşullarını önemsemiyorlar.

Mao grubu, işçi sınıfının mevzilerinden, Marksizm-Leninizmin ve proletarya enternasyonalizmi prensiplerinden tâvizler vererek, sözümona «kültür devrimi» boyunca, «kızıl koruyucular» ve ordu birlikleri eliyle işçi sınıfının politik örgütlerini dağıttı, demokratik santralizm temeli üzerinde kurulmuş bulunan parti ve devlet örgütlerini bir askerî-bürokratik diktatörlük mekanizmiyle değiştirdi. Maoistlerin anti-sovyetizmi, onların uluslararası işçi sınıfına ve sosyalizme karşı tutumunu belirlemekte, her birini anti-komünizmin ve emperyalizmin aktif yardımcıları haline getirmektedir.

Bilimsel komünizmin kurucuları, işçi sınıfının komünist öncüsünün her şeyden önce proletarya enternasyonalizmi partisi olması gerektiğine işaret ediyorlardı. MDHP, SBKP'yle, uluslararası proletarya hareketiyle yakın temas kurmuş ve bu da memleketimizde anti-emperyalist, anti-feodal devrimin başarısını, Moğolistan'ın kapitalizmi atlayarak sosyalizme geçmesini sağlamıştır. Bugün EYK ülkelerinin kardeşçe desteği, MHC'nin bir sanayi-tarım ülkesi haline gelmesini çabuklaştırmaktadır.

Sınıfın ve bütün halkın öncüsü:

Konferansta, kardeş partilerin şimdiki gelişme aşaması ve bunların öncü karakterinin güçlendirilmesine yardım eden etkenlerin belirlenmesi sorunları üzerinde özel bir dikkatle duruldu.

K. Gaurov: İşçi sınıfının öncü durumunun sağlamaştırılması ve komünist partisinin yönetici rolünün yükseltilmesi, diyalektik biçimde bağımlı olan ve birbirini şartlıyan iki objektif yasallıktır. Bu yasallıkların Bulgaristanda gerçekleştirilmesine BKP'nin büyük tarihsel tecrübesi ve emekçilerin yüksek düzeyli ideolojik-politik birliği yardım etmektedir. BKP MK'nin tarihsel Nisan (1956) Plenumu, memleketimizde kişiyi putlaştırma belirtilerini bertaraf etti ve Leninci sosyalist kuruculuk prensiplerini yaratıcı biçimde uyguluyarak doğru bir politik hat işleyip belirledi. BKP'nin daha sonraki kongreleri ve MK plenumları tecrübesinin teorik olarak genellenmesi süreci boyunca geliştirilip zenginleştirilen Nisan hattı, partinin eylem temeli ve sosyalizm kuruluşu mücadelesinde büyük başarıların garantisi oldu.

İşçi sınıfının terkindeki değişimler, partinin kendi gelişmesine de yansıyor. BKP X. Kongresi, partinin sosyal terkinin toplumun sosyal yapısındaki gelişmeyi yansıtacak biçimde ayarlanması gerektiğini belirtti. Bu ayarlama partinin işçi kesimi çekirdeğinin güçlenmesine ve onun yönetici rolünün yükselmesine yardım etmektedir. Bu kongreden sonra partiye alınan yeni üyelerin % 47'si işçilerdir. Bugün memleketimizde sanayide her dokuzuncu işçi parti üyesidir; yapıcılık alanında her onbeşinci, ulaştırma ve ticaretle her yedinci, tarım kooperatiflerinde her onbirinci kişi partilidirler. Parti üyelerinin % 43 kadarı yüksek veya orta öğrenim yapmışlardır.

Sınıfların ve sosyal grupların yakınlaşmaları ve toplumun ideolojik-politik birliğinin güçlenmesi sürecinde, işçi sınıfının partisi tedricen tüm halkın partisi haline gelir. Bu, halkın diğer tabakalarının işçi sınıfı mevzilerine geçmelerinin belirtilerinden biridir.

İşçi sınıfının ve komünist partisinin öncülük rolünün artmasına, sosyal yönetim sistemini geliştirme ve yetkinleştirme yolunun ardıcılıkla izlenmesi de yardım etmektedir. Devlet organlarının çalışmasında toplumsal inisyatif gitgide daha çok genişletilmekte, bazı devlet fonksiyonları rızaları alınmak suretiyle toplumsal örgütlere devredilmekte ve bunların yasa inisyatifleri (kanun teklif etme hakları) genişletilmektedir. BHC hükümetinin birçok komitelerinin eylemi toplumsal-devletsel çalışma temeline dayanmaktadır.

Partimiz, genel (enternasyonal) olanla somut (ulusal) olanın otomatik biçimde bağdaşmadığı, bunda yaratıcı bir maharet gerektiği prensipini kılavuz ediniyor. BKP, gelişmiş sosyalist toplumu kurma mücadelesinde daima SBKP'nin ve uluslararası komünist hareketinin tecrübesinden azami ölçüde yararlanmaya, bu tecrübeyi ulusal gelenekler ve koşullarla elden geldiği kadar bağdaştırmaya çalışmıştır ve çalışmaktadır. BKP, bütün milletçilik ve anti-sovyetizm belirtilerine karşı mücadele etmeyi kutsal bir ödev saymaktadır.

H. Volf: Sosyalizmin gelişmesi tarihi, Lenin'in düşüncesinin, yani «parti,

proletaryanın doğrudan doğruya yön verici öncüsüdür, bizzat yöneticidir»⁽²⁾ fikrinin önemini doğrulamaktadır. Sosyalizmde işçi sınıfının rolü üzerinde bilimsel incelemenin, partinin rolünün incelenmesinden ayrılmaması gerekir. Tarihsel tecrübe, Lenin'in, parti ile sınıf ve halk arasında sıkı bir bağ bulunması gereği hakkındaki yönergelerinin önemini de doğrulamıştır. Bu istem, ASBP VIII. Kongresinin kabul ettiği sosyal-ekonomik programda da ifadesini bulmuştur. ADC işçi sınıfı, kongrenin belirlediği hattı, kendi menfaatlerine uygun bir politikaya dayandığını görerek, onaylamıştır. Partiye güven artmış ve dolayısıyla partiye bağlantı daha güçlenmiştir.

Partinin öncülük rolünün güçlenmesinde, onun sosyal terkinin büyük bir önemi vardır. ASBP'nin üye ve aday üye sayısı 1 milyon 950 bini geçiyor. Parti saflarının büyümesi bizim için sonucu sadece kendine dönük bir amaç değildir; biz ilerici emekçileri parti saflarına çekmeye çalışıyoruz. Parti üye ve aday üyeleri arasında işçiler % 56,6 oranındadır. Yalnızca 1972 yılında partiye alınan adayların ise % 79,5'i işçilerdir.

Ş. Yakab: İşçi sınıfının temel menfaatlerinin ve perspektif hedeflerinin gerçekleştirilmesi parti politikasıyla sağlanır. MSİP, 1956 karşı-devriminden gerekli dersleri çıkardıktan sonra, işçi sınıfı ile bağlantıları geliştirme ve güçlendirme sorunu üzerinde büyük bir dikkatle durmuştur. Bu, sosyalizmi başarıyla kurmanın ana koşuludur.

Partinin sosyal terkihi onun sınıfsal karakterini mekanik olarak belirlemez. Önemli olan, partinin izlediği politikadır. Parti eğer işçi sınıfının menfaatlerini dile getiriyorsa, bunların gerçekleştirilmesi için mücadele ediyorsa, işçi partisidir. Bu yargı, partinin saflarında işçi olmayan tabakalar kesiminin daha ağır bastığı ahvalde de doğrudur ve değişmez. Fakat sınıfsal karakter bakımından, partinin sosyal terkinin nasıl oluştuğuna ilgisiz kalamayız. Geniş parti yığınları, izlenecek politikanın işlenip belirlenmesinde, ardıcıl olarak gerçekleştirilmesinde kesinlikle etkili olurlar. Ve işte bundan ötürü, asıl sorun, partide işçi sınıfının hangi oranda temsil edildiği sorunudur. MSİP, saflarında işçi üyeler sayısını artırmayı daimi ödevlerinden biri saymaktadır.

Sözcüye, komünist partisinin öncülük rolü ile üye sayısı arasında ne gibi bir bağlantı bulunduğu soruldu. Ş. Yakab bu soruyu şöyle cevapladı: Partinin öncü karakteri, toplumun en iyi insanlarını, partinin politikası için vargüçleriyle mücadele eden, yöneticilik rolünün gerçekleştirilmesine aktif biçimde yardımcı ve destek olan Marksist-Leninistleri birleştirmekte olmalıdır. İşçi sınıfının ve diğer emekçi tabakalarının en iyi temsilcilerinin kazanılması suretiyle parti saflarının sayıca büyümesi olumlu bir olgudur. Doğal olarak, bu büyüme, Leninci parti kuruluş normları gözetilerek, par-

(2) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 42, s. 294.

tinin işçi çekirdeğinin güçlendirilmesi öngörülerek gerçekleştirilmelidir. Kaldı ki, işçi olmayan tabakaların en iyi temsilcileri işçi sınıfının tarihsel hedeflerini tamamiyle benimsedikleri ve bu sınıfın menfaatlerinin gerçekleştirilmesi yolunda canla başla çalıştıkları takdirde, partiye bu gibi insanların gelip katılmaları, onu zayıflatmaz, güçlendirir. Bu durumda, parti, yığinsal örgüt haline gelir ve işçi sınıfının öncüsü olma rolünü yitirmez.

Tarih bilimleri doktoru F. F. Petrenko (Moskova) şunları belirtti: Partinin kendi gelişmesine özgü belirli yasallıklar vardır. Muazzam toplumsal dönüşümlerin yönetimi ancak yığinsal partilerin harcıdır. Bu durum ve aynı zamanda işçi sınıfının köylülerin ve aydınların sosyal-politik olgunluğunun süratle artması, sosyalist ülkelerde kardeş partilerin sayıca bir hayli büyümelerini sağlamıştır. Emekçilerin yığınla komünist partisine celdilmeleri ve partinin etkisini genişletme objektif ihtiyacı, bir yandan partinin büyümesinin ayarlanması gereğini dikte eden bazı karmaşık problemler de doğurmaktadır. Bu hususta en genel istem, komünist partisinin her ahvalde politik öncü, yönetici ve önder olarak kalmasıdır. Eğer parti, işçi sınıfının ve diğer emekçi tabakalarının en iyi temsilcilerini saflarına çekerek büyürse, bu pekâlâ olanaklıdır.

SBKP'nde yaşlı kuşağın oranı % 9'dur; yahutta parti saflarında her onbir kişiden biri yaşlıdır. Parti, saflarının büyümesine hız vermek gibi bir hayata düşmemeye çok dikkat etmekte, bütün örgütlerini, yeni üye alınmasında ilerici işçileri, kolhozcuları ve aydınları birer birer ve titizlikle seçmeye, saflarının nitel terkinin iyileştirmeye yöneltmektedir. SBKP, sosyal terkihi, hedef ve idealleri, örgütlenme biçimleri bakımından işçi sınıfının partisisi olarak oluşmuş ve bu özellik sosyalizmin üstün gelmesinde kesin bir rol oynamıştır.

Parti içinde işçilerin nispi payının, işçi sınıfının toplumdaki nispi payına uygun olması gereği bir yasallıktır. SBKP içinde işçilerin payı, 1952-58 yıllarında % 32 kadarken, 1972 yılında % 40,7'ye çıkmıştır. Partiye yeni üye alınmasında daha çok işçilerin tercih edilmesi, her adayın toplumsal-politik olgunluk derecesinin gözönüne alınmasına imkân vermektedir.

Çeşitli çalışma alanlarında vukuf, işçi sınıfından olduğu kadar, köylülerden ve aydınlardan da en bilinçli ve politik bakımdan en olgun temsilcilerin partiye alınmasıyla sağlanmaktadır. Yüksek öğrenimli ve düşük öğrenimli komünistler oranı 1961'de 16,2 kadarken, 1972'de artık % 23'e; orta öğrenimliler 1961'de % 26,2'den, 1972'de % 35'e çıkmıştır. SBKP'de yaklaşık olarak 15.600 üyenin bilimsel doktor unvanı, 132.700 üyenin de bilimler adayı unvanı vardır.

BKP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler ve Sosyal Yönetim Akademisi bilim işçilerinden doçent Y. Serkeciev, işçi sınıfı partisinin oluşması boyunca

tüm halkın partisine nasıl dönüştüğü sorusuna cevap vererek şunları belirtti: Bu süreç, bütün ülkelerde gelişmiş sosyalizmin kurulması aşamasında gerçekleştiriliyor. Partinin sınıfsal karakterini belirleyen en önemli ölçütleri şöyle sıralıyabiliriz: Birincisi ideoloji; ikincisi örgüt prensipleri; üçüncüsü sosyal terkip ... Şimdi, bu bakımdan, gelişmiş sosyalizmin kurulması aşamasında ne gibi değişimler olduğunu gözden geçirelim. İlk önce, işçi sınıfının sosyalist ideolojisi ve bunun bilimsel ifadesi olan Marksizm-Leninizm, tedricen tüm halkın ideolojisi haline geliyor. Parti kuruluşunun temel prensipi olan demokratik santralizm, parti-içi demokrasinin yaygınlaştırılması, partinin halkla gitgide daha sıkı bağlar kurması anlamına geliyor. Sınıfların ve sosyal grupların yakınlaşmaları partinin sosyal terkibine yansıyor. Böylelikle de, parti, sınıfsal karakterini yitirmeden, gitgide bütün emekçilerin, tüm halkın partisi haline geliyor.

Parti yönetimi biçim ve metotları:

Bu konuda ilk konuşmayı Ş. Voyku yaptı ve özetle şunları söyledi: Partinin yöneticilik rolünü gerçekleştirme tarzları, sınıfsal ilişkilerin özelliğine, şu veya bu ülkenin koşullarının başkılığına bağlıdır. Bu tarzları, partinin kendisi ve toplumun sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulmasında menfaati olan diğer politik güçler belirler.

Şimdiki aşamada partinin başlıca ödevi, toplumu geliştirme stratejisini tespit etmek, gelişmiş sosyalist toplumun yaratılmasını sağlaması gereken politik, sosyal-ekonomik, örgütsel ve ideolojik tedbirleri gerçekleştirmektedir. Bizim koşullarımızda, partinin yönetici rolü bütün alanları kapsayan bir karakter taşır ve toplumsal hayatın bütün alanlarında aktif olarak kendini hissettirir. Toplumun parti tarafından yönetimi, yalnız yığınlar üzerinde ideolojik zayıflamasına meydan verilmesi bir kendiliğinden-gelmelik ortamı yaratabilir. Şu da var ki, partinin yöneticilik rolü idari metotlarla gerçekleştirilemez ve bunun iradecilikle de ilişkisi yoktur.

Toplumsal hayatın yönetimi düzeyinin yükselmiş olması dolayısıyla, memleketimizde, partinin, devletin ve toplumsal örgütlerin eylemi, kaçınılmaz olarak belirli ölçüde birbirine örüldü. Bu örülme, parti ve devlet katlarının belirli kesimlerinin bağdaştırılmasında, parti-devlet karma organları kurulmasında, kadroların parti ve devlet işinde sırayla görev almaları prensibinin kabulünde, toplumsal örgütlerin devlet organlarında temsil edilmesinde vb. ifadesini buluyor. Görevlerin bağdaştırılması, şüphesiz ki, parti organları ile devlet organlarının birbirine katılması, çalışma biçim ve metotlarının birbirinin aynı olması demek değildir. Burada diyalektik sözkonusudur; parti ve devlet organlarının karşılıklı olarak birbirlerinin işlerine nüfuz etmeleri sözkonusudur.

1972 sonu durumuna göre Romanya Komünist Partisinin 2 milyon 280 bin üyesi vardır. Bu miktar bütün çalışan nüfusun % 22'si kadardır. RKP üyelerinin 1 milyondan fazlası işçidir; bütün üyelerin % 70'i maddi üretim alanında çalışmaktadırlar.

Son yıllarda, bütün önemli toplumsal eylem alanlarına ilişkin her türlü karar tasarılarının toplumca görüşülmesi pratiğine geçilmiştir. Parti yönetimi ile üyeler arasında, parti ile sınıf, parti ile halk arasında diyalog ve birlikte hareket uygulaması yaygınlaşmaktadır.

Sözcüye şu soru yöneltildi: Romanyada artık birkaç yıldan beri bölge parti komiteleri sekreterleri ile yerli egemenlik organları yöneticilerinin fonksiyonlarını bağdaştırma pratiği vardır. Bu uygulama ne gibi sonuçlar vermiştir? Ş. Voyku şöyle cevap verdi: Biz bu uygulamayı ve sonuçlarını olumlu sayıyoruz. Bu uygulama, parti komitelerinin devlet organlarındaki çalışmalarla ilgili sorumluluğunu artırmakta; parti yönetimi ve denetim daha somut bir karakter almaktadır. Bir yandan, toplumsal-politik hayatın hem parti, hem devlet organlarıncaya yönetilen alanlarında biçimselliğe, birbirinin işini tekrarlamaya, bürokratizme son verilmektedir. Bu, parti ile devlet arasındaki sınırların kaldırılması demek değildir. Parti ve devlet organları kendilerine özgü metotlar kullanarak başka başka ödevleri yerine getirmektedirler.

Ş. Yakab: MSİP partisi kendi politikasını belirlemede Marksizm-Leninizm prensiplerini, Macaristan ve uluslararası işçi hareketinin tecrübesini, Sovyet halkının paha biçilmez tarihsel tecrübesini kılavuz edinmektedir.

İdeolojik-politik hayatın yönetimini parti gerçekleştiriyor. Partinin politikasını eylemde hayata geçirmenin çözümleyici etkeni, kararların aynı biçimde anlaşılması ve fikir birliğinin güçlendirilmesi için sürekli olarak mücadeledir. MSİP devlet dairelerinin ve toplumsal kurumların yetkilerine saygı gösteriyor. Görevlerin ayrılıp belirlenmesi sonucu olarak, her organ, ancak yerine getirmek üzere kurulmuş bulunduğu ödevle meşgul olmaktadır.

Biz iş hayatında paralelizmden kaçınmaya çalışıyoruz. MSİP'nin ideolojik-politik yönetim direktifleri temeli üzerinde, devlet ve iktisat organları ile toplumsal örgütler başlıbaşına kararlar almakta ve bunların yerine getirilmesi tedbirlerini de belirlemektedirler. Bu, partinin eylemsel yönetimden vazgeçtiği anlamına gelmez. Eğer her hangi bir sorun önemli bir politik mahiyet alırsa, parti bunun çözümüne doğrudan doğruya el koyabilir.

Partinin politikasını aynı biçimde anlama ve gerçekleştirme, ardıcıl ve ciddi bir parti kontrolü gerektirir. Kararların yerine getirilişi üstüne – taban örgütlerinden en yüksek parti örgütüne kadar – hesap verme usulü kontrolün temel taşıdır. Parti taban örgütlerinde kontrol işlevlerinin geliş-

tirilmesi bilhassa önemlidir. Her parti üyesi, işletme direktörü veya sıradan işçi olduğuna bakılmaksızın, her şeyden önce kendi taban örgütü karşısında politik sorumluluk taşımaktadır. Buraya iktisadi hayata özgü hiyerarşinin, itaat sisteminin sokulması gereksizdir. Bizim tecrübemiz, parti yönetim kadrosunun etkinliğinin, bu görevin taban örgütleri tarafından da aynen yüksek organlardaki kesinlikle yerine getirilip getirilmediğine bağlı olduğunu göstermektedir.

Parti geniş bir yığın örgütleri sistemine dayanarak toplumu yönetmektedir. Memleketimizde proletarya diktatörlüğü mekanizmi tek partili sistem çerçevesinde eylem gösterdikçe, MSİP toplumsal örgütlerin ve hareketlerin desteğine özellikle ihtiyaç duymakta, politikanın belirlenmesi çalışmalarına onları da çekmekte, onların görüşlerini de dikkate almaktadır.

F. F. Petrenko: Sosyalizmin daha yüksek gelişme aşaması, partinin, devletin ve toplumsal örgütlerin görevlerinin açıkça ayrılıp belirlenmesini, partinin yönetim eylemi metotlarında bazı düzeltmeler yapılmasını gerektirdi. Geçmişte bir kısım kadroların zayıflığı yüzünden ortaya çıkmış olan ihtiyaç, yani devlet ve iktisat yönetiminin şu veya bu halkasının eylemindeki yetersizliklerin parti müdahalesiyle telâfi edilmesi gereği artık önemli derecede azalıyor. Bunun sonucu olarak, parti ve bütün parti organları, toplumsal gelişme perspektifleri üzerinde, ana problemler üzerinde, devlet ve toplum örgütlerinin çabalarını birleştirme işi üzerinde dikkatlerini daha çok yoğunlaştırma olanağı buluyorlar.

Parti kontrolü yalın idari kontrolle karıştırılmamalıdır. Parti yönetiminin anlam ve nedeni bakımından, bu her şeyden önce, parti politikasının nasıl yürütüldüğünün, işçi sınıfı ideallerinin, sosyalizm prensipleri ve normlarının her alanda ve her kesimde nasıl gerçekleştirilmekte olduğunun kontrolüdür. Parti organlarının, kendilerine özgü olmıyan devletsel, iktisadi ve toplumsal fonksiyonlar yükümlendikleri hallerde böyle bir kontrolü gerçekleştirme olanağından yoksun kaldıkları ve böylelikle de partinin yöneticilik rolünün zayıfladığı apaçık ortadadır.

B. Hurmetbek: MDHP, eyleminde, yığınlar arasında politik ve örgütsel çalışmanın çeşitli biçim ve metotlarından yararlanıyor, yığınlarla ilişkilerini her araçla güçlendiriyor. Yönetim görevlilerinin işletme kolektifleriyle sohbetleri, milletvekillerinin kendi seçmenlerine sistemli olarak hesap vermeleri, emekçilerin nelere ihtiyaçları olduğunun ve nelerle ilgilendiklerinin daha iyi bilinmesine, henüz yararlanılmamış kaynakların meydana çıkarılmasına, olgunlaşmış ekonomik ve sosyal problemlerin daha çabuk ve etkili biçimde çözümlenmesine olanak veriyor. Son yıllarda parti örgütleri somut sosyolojik araştırmalar üzerinde büyük bir dikkatle duruyorlar. Bu araştırmalar, emekçilerin ruh halinin yoklanmasına, alınan her hangi bir tedbiri nasıl karşıladıklarının öğrenilmesine yardım ediyor. Toplumsal işlerin yönetime yığınların katılımını genişletmek, partinin yığınlarla bağ-

larını güçlendirmenin önemli bir yolu olarak yerleşiyor. Biz, sendikaların, üretim danışmalarının ve emek kolektifleri toplantılarının rolünü yükseltmeye çalışıyoruz.

Y. Serkeciev: Politik ve bilimsel yaşamın parti yönetiminin özlüğü ve başlıca belirtisidir. Bulgaristanda, BKP MK Sekreterliğinin kararıyla, «partisel-örgütsel çalışmada bilimsellik düzeyinin yükseltilmesi» konulu, parti çapında bir teorik konferans açıldı. Konferansın 1972 yılındaki ilk aşamasında, taban örgütlerinde 34 bin toplantı ve birkaç yüz kadar da parti aktifi toplantısı tertiplendi. Bu yıl devam etmekte olan ikinci aşamada 5 bölge toplantısı yapıldı. Sonuç olarak komünistlerin aktifliği arttı, sosyolojik araştırma ve incelemeler için birçok bilimsel-metodik kurullar ve merkezler meydana getirildi. Halen tarımsal-sanayi komplekslerinde parti örgütlerinin yeni yapısı üzerinde deneme çalışmaları devam ediyor. Parti çapındaki teorik konferansın son aşaması Varna'da yapılacak Ulusal Konferans olacak ve bu da parti kuruluşunun bir bilim olarak gelişmesine yardım edecektir.

PBİP MK üyesi ve PBİP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Yüksek Okulu rektörü prof. V. Zastavni, partinin büyük sanayi işletmelerinde çalışma tecrübesine değinerek şunları anlattı: 1971 yılı ortalarında, PBİP MK Sekreterliği, il ve ilçe komitelerinin sorumluluğunu kaldırmadan, 163 kadar büyük işletmede parti örgütlerinin şefliğini yükümlenmeye karar verdi. Bütün sanayi işçilerimizin dörtte biri bu işletmelerde çalışmaktadır.

Merkez Komitesi'nin bu şefliği, işletmenin ve tüm memleket hayatının en önemli problemleri üzerinde kolektifin görevlileriyle danışmalar, işletme parti komiteleri sekreterleriyle MK yöneticilerinin karşılaşmaları ve ideolojik-politik çalışmalara yardım gibi çeşitli biçimlerde gerçekleştiriliyor. Merkez Komitesi Sekreterliği zaman zaman bu örgütlerden birinin parti çalışmalarını tahlil ediyor. Bu temaslarda işçilerin ileri sürdükları fikirler, Merkez Komitesi ve diğer parti ve devlet organları tarafından kararlar belirlenir ve kabul edilirken dikkate alınıyor, büyük işletmelerin çalışmasında elde edilen olumlu tecrübe öteki işletmelere de aktarılıyor. Bütün bunlar, partinin ve parti yönetiminin işçi sınıfıyla ilişkilerinin sağlamlaştırılmasına yardım ediyor.

PBİP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Yüksek Okulu bilim işçilerinden *Y. Baran*, partinin yöneticilik eyleminin çok önemli bir biçimi olan ideolojik-eğitimsel çalışmalar üzerinde durdu ve özetle şunları söyledi: Sosyalizm kuruluşu yalnızca maddi temelin yaratılmasından, sosyal-ekonomik ve politik dönüşümlerin gerçekleştirilmesinden ibaret olmayıp, aynı zamanda insanlarda yeni bilinci oluşturma sürecidir. Sosyalist dünyanın insanı, bilimsel-teknik devrim çağının insanı, her bakımdan gelişkin, hem çalışmaya, hem de toplumsal-politik ve kültürel hayata aktif olarak katılmaya hazır olan kişidir.

Sosyalist çok partililik:

Konferansta bazı sözcüler, sosyalist çok partililik koşullarında komünist partisinin yöneticilik rolünün özelliğine de değindiler. Bu cümleden olarak, *A. Verblan* şunları belirtti: Polonyada, diğer bazı sosyalist ülkelerde olduğu gibi, işçi sınıfının partisi, partiszlerle eylembirliğini genişleterek, Halk Birliği Cephesi çerçevesinde müttefik partilerle – Birleşik Köylü Partisi (BKP), Demokrat Parti (DP) – işbirliği yapmaktadır. Memleketimizde mevcut çok partililik, burjuva çok partili sisteminden ilkesel olarak ayrılmaktadır. Bizdeki çok partililik sosyalizm kuruculuğu yıllarında meydana getirilmiştir. BKP ve DP, işçi sınıfı partisinin Marksist programını sosyalizm kuruculuğu programını ve yöneticilik rolünü tasvip etmektedir.

PBİP, toplumun, bütün halk ve müttefik partiler tarafından kabul edilen yönetici gücü, politik inisiyatif ve kararların ana merkezidir. Halen 2 milyon 200 binden fazla üye ve aday üyeye sahip olan parti, işçi sınıfına dayanmakta, fakat bütün emekçilerin menfaatlerini temsil etmektedir ve bütün halkın partisidir. Müttefik partiler, bütün halkı ilgilendiren ödevlerin gerçekleştirilmesine katılmakta, bununla beraber, eylemlerini tarihsel olarak bağlı buldukları belirli çevrelerde yoğunlaştırmaktadırlar. Netekim, 400 bin üyesi olan Birleşik Köylü Partisi'nin eylem ortamı köylü halkın geleneksel olarak köylü hareketiyle bağlı bulunan kesimidir. Demokrat Parti (90 bin üyeli) daha çok esnaflar arasında, aynı zamanda geçmişte «hür sendikalar» adı verilen örgütlerle bağlanmış bulunan bir kısım aydınlar arasında çalışmaktadır.

Partimiz, müttefik BKP ve DP ile birlikte, Polonya'nın Marksist-Leninist gelişme programı temeli üzerinde halkın birliğini sağlamlaştırmaktadır. Her üç parti, bu birliği sarsmaya çalışan bütün eğilimlere ve kuvvetlere karşı, aynı zamanda sosyalist çok partililik prensiplerini yozlaştırmayı amaçlayan bütün denemelere karşı, Marksist-Leninist partinin yöneticilik rolüne yöneltilen bütün hücumlara karşı elbirliğiyle hareket etmektedirler.

B. Boev: Bulgaristan Komünist Partisi, gelişmiş sosyalist toplum kuruluşunu Bulgaristan Halk Çiftçi Birliği (BHÇB) ile sıkı bir işbirliği yaparak yönetiyor. Üye sayısı, çoğu kooperatif üyesi köylüler olmak üzere, 120 bini bulan BHÇB, vaktiyle kendi yönetimi altında faşizme karşı savaşmış olan ve sonra da köy ekonomisinin sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulması hareketine katılan bir kısım köylüler arasında çalışıyor. BKP ile BHÇB'nin işbirliği memleketimizde Marksizm-Leninizmin etkisini genişletiyor, zira Çiftçi Birliği BKP'nin programını kendi programı olarak kabul etmekte ve bu programın gerçekleştirilmesi için çabayı esirgememektedir. BHÇB, bir kısım kooperatör köylülerin temsilcisi olarak, BKP'nin bu köylüleri gelişmiş sosyalizmin kuruluşu sorunlarının çözümü çabalarına çekmesini kolaylaştırıyor. Köy ortamındaki sosyal değişimler Çiftçi Birliği'nin

terkibine de yansıyor, halkın ideolojik-politik birliğini güçlendirme çabalarında onun aktifliğinin ve oynadığı rolün yükselmesine yardım ediyor.

BKP MK Politbüro'su ile BHÇB Daimi Bürosu'nun 1971 yılının ilkbaharında yapılan karma toplantısında bir ortak eylem protokolü kabul edildi. Bu protokolde, Çiftçi Birliği'nin, örgütleri ve üyeleriyle, sadece Komünist Partisinin kararlarının yerine getirilmesi çalışmalarına katılmakla kalmayıp, onun politikasının işlenip belirlenmesine, kararların hazırlanmasına da katılması gerektiğine işaret ediliyordu.

Bu konuda söz alan diğer temsilciler de, Marksist-Leninist partilerin yöneticilik rolünü yükseltmenin ve yığınlarla ilişkilerini güçlendirmenin, yeni toplum kuruculuğundaki başarılar için çözümlenici koşul olduğu kanısını oybirliğiyle belirttiler.

★

Konferansın kapanış konuşmasını yapan «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi başyazarı, tarih bilimleri doktoru *K. I. Zarodov*, sosyalist ülkeler işçi sınıfının ve komünist partilerinin, üç alanda, yani ülke içinde sosyalizm kuruluşunu örgütleme; tüm sosyalist ülkeler topluluğu çapında toplumsal ilişkiler meydana getirme; dünya sosyalist sisteminin yeryüzündeki bütün devrimci güçlerle ittifakını güçlendirme alanlarındaki rolüne değindi.

Sözcü, birinci alandan bahsederken, sosyalizmde, emeğin tedricen insanın en önemli hayatı ihtiyacı haline geldiğini, dolayısıyla hem çalışma sürecini, hem de insanı değiştirmekte olan ekonomik-örgütsel eylemin ilkesel bakımdan yeni karakterini belirtti ve şöyle devam etti: Bu koşullarda, işçi sınıfı, yöneticilik rolünü, bilhassa politik ve örgütsel bakımdan gelişmiş ve sağlamlaşmış, kendi sosyalist aydınlarını yaratmış ve kendisi de toplumun yüksek öğrenimli ve gelişimli kısmı haline gelmiş olduğu için hakkıyla yerine getirebilir. Bununla ilgili olarak, konferansımızda, gelişmiş sosyalizm ve bilimsel-teknik devrim koşullarında işçi sınıfının ve partisinin yöneticilik rolünü yerine getirme biçim ve metotlarına dair ilginç sorunlar ileri sürülmüştür.

Bundan sonra ikinci problemler kümesine değinen sözcü, önce şu soruyu ortaya koydu: İşçi sınıfı niçin her ülkenin kendi iç sorunlarının çözümünde olduğu gibi, sosyalist ülkelerin birliğinin güçlendirilmesinde de sonuç belirleyici bir güç olarak beliriyor? Bunun cevabı şudur: Çünkü, birincisi, ekonomik gelişme düzeyleri çeşitli ve ulusal özellikleri ayrı ülkeler arasında işbirliğini ve ekonomik yardımlaşmayı başarıyla geliştirmek için işçi sınıfının yüksek bilinçliliği ve disiplin titizliği gereklidir. İkincisi, büyük bir devletler grubu çapında ortak plânlı üretimi örgütlemenin yeni problemlerini çözebilmek için işçi sınıfının yaratıcı enerjisi ve akli gereklidir.

Üçüncüsü, uluslar arasında yeni tip ilişkilerin oluşması arasında güçlüklerle karşılaşıldığı zaman sınıf hattından şaşmamak için işçi sınıfına özgü azim ve sebat gereklidir.

Sosyalist ülkelerin birliğini perçinliyen güç, Marksist-Leninist partilerin örgütleyici ve aynı zamanda yüksek derecede sorumlu rolüdür. İşçi sınıfına özgü enternasyonalizm, bu sınıfın devletsel, yersel ve bencil önyargılara kapılmaksızın sınıfsal ideallere sadakati elbette parti politikasında ifadesini bulmaktadır.

Sözcüye göre, bütün bunlar, çağdaş toplum bilimine son derece önemli bir ödev, yani yeni sosyal-tarihsel kuruluş sorunlarını, daha açık bir deyişle sosyalist topluluk ülkeleri işçi sınıfının oluşması ve rolü sorunlarını, bu ülkelerin ekonomik ve politik bakımdan kenetli bir birlik meydana getirmelerinde Marksist-Leninist partilerin rolü sorunlarını bundan böyle de inceleme ödevini yüklemektedir.

Öte yandan, dünyanın iki sisteme ayrılmışlığı, bütün dünyada ve sosyalist toplulukta alıp yürüyen bütünleşme süreçleri koşullarında sosyalist ülkeler tarafından proletarya enternasyonalizmi prensiplerinin nasıl uygulanacağı sorunu; kardeş ülkelerin ve partilerin sosyalist sistemde her hangi bir zayıf halka belirmesini bertaraf eden ortak mücadele stratejisi ve taktiği sorunu; bilimsel-teknik devrimin başarılarını sosyalist ortak işletmeciliğin üstünlükleriyle en iyi birleştirme yollarının bulunması sorunu gibi problemler de ileri sürülmektedir.

Sözcü şöyle devam etti: Nihayet, biz, sosyalist ülkelerin dünya devrimci süreciyle ilişkilerini sağlamlaştırma gibi olağanüstü önemli bir ödevini sözkonusu ettiğimiz zaman da, keza işçi sınıfının ve bu sınıfın partisinin yönetici rolü mutlak surette gereklidir.

Bugün uluslararası işçi sınıfı ve bu sınıfın komünist partisi, uluslararası durumda görülen ve kapitalist memleketler liderlerini dünyada gerginliği belirli ölçüde azaltmaya yönelmek zorunda bırakan olumlu değişimleri pekiştirmeyi devrimci savaşın çok önemli bir ödevi saymaktadırlar. Esasen, komünistler, daima, harbin ve silâhlanma yarışının hiç kimseye işçi sınıfına olduğu kadar ağır gelmediği, uluslararası gerginliğin hafifletilmesinden de hiç kimsenin işçi sınıfı kadar kazanmadığı görüşünden hareket ediyorlar. Kapitalist memleketlerdeki kardeş partiler, uluslararası ilişkilerde şimdi yaratılmış olan dönümü daha ileri doğru geliştirmek için mücadelenin, halkların devrimci, sosyalist hareketle kopmaz biçimde bağlı olan genel demokratik savaşının son derece önemli bir organik parçası olduğunu gayet iyi anlıyorlar.

Ortada daha da işlenmesi gereken birçok problem, dünya sosyalist sisteminin anti-emperyalist savaşın çözümleyici gücü haline geldiği koşullarda devrim sürecini geliştirmenin yeni yolları; uluslararası gerginliği

daha da azaltma ve sınıfsal işbirliğini koruma; sosyal düzenleri ayrı ülkelerin devletlerarası ilişkileri konusunda proletaryanın ölçütleri ve yapısını vb. gibi problemler vardır.

K. İ. Zardov sözlerini şöyle bitirdi: Sosyalist ülkeler işçi sınıfının tecrübesi, bu ülkelerdeki Marksist-Leninist partilerin tecrübesi evrensel karakterlidir. Öyle ki, bu tecrübeyi inkâr eden veya küçümseyen, yoksullaşır, çoktan geçilmiş yollar arama gafletine düşer. Sosyalist ülkelerde yaşayan ve çalışan bizlere gelince, ödevimiz, reel sosyalizmin başarılarını en açık ve etraflı biçimde genellemek ve bunları maharetle propaganda etmektir.

Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler

Belçika Komünist Partisi (BKP)

Belçika Komünist Partisi, 4 Eylül 1921'de, komünist grupları ile Belçika İşçi Partisi'ndeki sol muhalefetin birleşmesi sonucunda kuruldu.

1972 yılı durumuna göre, Belçika Komünist Partisi'nin 15 bin üyesi vardı.

Çoğu komünist partileriyle benzer yapıda olan BKP de, hücreler (taban örgütleri), seksiyonlar (şubeler), federasyonlar, ve Merkez Komitesi halinde çalışır. Bunun yanı sıra, partinin örgüt yapısında, ülkede Fransızca ve Flâmanca konuşan iki topluluğun varlığını gözönüne alma gereği ortaya çıkmıştır. Yakın geçmişte, Flândriya'da, Valonya'da ve aynı zamanda Brüksel'de istişari karakterli bölge konseyleri kurulmuştur. Bu konseylere, BKP Merkez Komitesi'nce belirlenen genel hattı her bölgenin somut koşullarına göre uygulama ödevi verilmiştir.

Parti basını:

Belçika Komünist Partisi'nin iki tane haftalık yayını vardır: «Le Draplau Rouge» («Kızıl Bayrak») – Fransızca – ve «De Rode Vaan» («Kızıl Bayrak») – Flâmanca – gazeteleri. «Le Draplau Rouge» 1 Ocak 1974'ten itibaren günlük gazete olacaktır.

Teorik yayınlar: «Vlaams Marxisch-tiche Tijdschrift» (Flâmanca «Flâman Marksist Dergisi») ve «Cahiers Marxistes» (Fransızca «Marksizm Defterleri»).

Partinin aktivistler için çıkardığı «Fait et Erguments» (Fransızca ve Flâmanca «Gerçekler ve kanıtlar») dergisinde, günlük politik mücadele konularıyla ilgili haberler ve yorumlar verilmektedir.

Yerli örgütler ve bölge örgütleri, çokluk yılda altı defa olmak üzere, yirmi kadar gazete çıkarmakta ve bunlar parasız dağıtılmaktadır.

Araştırma merkezleri:

«Joseph-facquemotte» Fonu ve bir de yakın geçmişte kurulan «Mase-reel» Fonu. Her ikisi de Belçika Komünist Partisinin tarihine dair materyaller toplamakta, arşivlerini düzenlemekte, araştırma ve incelemeler yapmakta ve partinin eylemine ilişkin materyaller yayımlamaktadır.

BKP'nin parlâmentoda bir senatör ve beş milletvekili olmak üzere altı temsilcisi, dokuz il konseyinin üçünde üyeleri ve belediye konseylerinde de yirmi-otuz kadar üyesi vardır. Fakat bu mütevazı temsil oranı, partinin politik mücadelede ve özellikle işçi sınıfının mücadelesindeki reel etkisini yansıtmaktan elbette uzaktır.

Bolivya Komünist Partisi (BKP)

Bolivya Komünist Partisinin oluşması, diğer Lâtin Amerika memleketlerindekinden epeyce daha uzun sürdü. 1930 yılları başından beri eylemde bulunan küçük anti-emperyalist grupları 1940 yılında birleştirdiler ve Sol Devrimci Parti'yi meydana getirdiler. Bu parti, Bolivya'da Marksizmin yayılmasına yardım etmiş olmakla beraber, kesin bir Marksist-Leninist, enternasyonalist doğrultu izlemiyordu. Bu yüzden, zamanla oportünizm ve milliyetçilik batağına düştü. Bolivya Komünist Partisi 17 Ocak 1950'de kuruldu (Sol Devrimci Parti'nin Marksist-Leninistleri de Komünist Partisi'ne katıldılar).

Bolivya Komünist Partisinde taban örgütleri (hücreler) en az üç üyeyi bir araya getirir. Hücreler oturma veya çalışma yerlerinde kurulur. Her ilde ve aynı zamanda en önemli maden merkezlerinde kongre ile seçilen bölge komiteleri vardır. Bölge komitesi, sekreterliği ve çalışma komisyonlarını tâyin eder.

Partinin en yüksek organı, delegeleri bölge kongreleri tarafından seçilen Ulusal Kongre'dir. Bolivya Komünist Partisinin kuruluşundan beri üç kongresi (sonuncusu 1971 Haziranında) yapılmıştır. Üçüncü Kongre'nin en önemli kararları arasında, partinin bugüne bugün kılavuz edindiği program tezleri vardır.

Ulusal Kongre Merkez Komitesini seçer. MK, kongreler arasındaki dönemde parti işlerini yönetir, Politik ve Kontrol-Teftiş Komisyonu'nu ve aynı zamanda Birinci Sekreteri seçer. Merkez Komitesi, Ulusal Kongre toplanmasını gerektirmiyen günlük örgütsel ve politik sorunların görüşülmesi için ulusal konferanslar tertipler. Bölge komiteleri Merkez Komitesi'nin uygun görmesiyle bölge konferansları tertipliyebilir.

Partinin bugüne kadarki eylemi genellikle gizlilik koşulları içinde geçmiştir. BKP memleketin politik hayatına yalnız bazı seçim kampanyalarında açık olarak katılabiliştir. Parti halen yine gizlilik koşulları altında çalışmaktadır.

Parti «Unidad» («Birlik») adlı bir haftalık dergi ve sendika üyeleriyle köylüler arasında dağıtılan bültenler yayımlamaktadır.

10 Eylül 1973 günü türkiye komünist partisinin 53. kuruluş yıldönümü dolayısıyla yaptığı konuşma

Yoldaşlar,

Bugün TKP'nin kuruluşunun 53. yıldönümü. TKP'nin politikası hakkında gerek burjuva tarihçileri ve komünist düşünürler çok şey yazmış, onun politikasını, programı ve tutumlarını incelemişlerdir. Komünist Partisi'nin halkçı, demokratik, sosyalist ve devrimci programına karşı, burjuvazi de kendi sınıfsal çıkarlarına göre bir program ve politika ile çıkmıştır. Burjuvazinin bu programının ve politikasının Cumhuriyetin 50. yıldönümü münasebetiyle özetle de olsa bir bilançosu yapılabilir.

Bugün Türkiye az gelişmiş bir ülkedir. Az gelişmiş ve emperyalizmin hegemonyasına girmiş bir ülkedir. Milli Kurtuluş Harbi, emperyalizme karşı kazanılan zafer, topraklarımızın emperyalizmden temizlenmesi bir tarihtir, bir müzede, nihayet bir anma, tören vesilesidir. Topraklarımızın stratejik yerleri Amerika'nın, NATO'nun üsleri haline getirilmiştir. Bu üsler emperyalizmin Türkiye'deki politik hegemonyasının temel dayanaklarıdır. Fakat emperyalizmin en büyük politik üssü iktidarlar, bu iktidarları oluşturan AP, CGP, DP gibi politik akımların yöneticileri, Demirel, Fezioğlu, Satır, Bozbeyli gibi politik gruplar, Sancar gibi Holdingçi paşalardır. Emperyalizm, militarist klikle büyük toprak beylerini, tekelleri, bankaları ve bu zümrelerin politik çıkarlarını savunan grupları bütünleştirmek yoluna gitmiştir.

Emperyalizm bu politik üslere dayanarak Türkiyeyi askeri ve ekonomik bloklarına çekmiş onu sömürü ve talan haline getirmiştir. İşbirlikçi burjuvazinin emperyalizme teslimiyeti NATO içinde bile emperyalizmin kucağına düşmüş öteki ülkelere kıyasla daha yüksektir. Emperyalizm, Türkiye'deki sanayileşme sürecini hedefinden şaşırtmış, onu daha çok bir tüketim sanayiine yöneltmiştir. Kurulan enfastrüktür sanayii daha çok bir tüketim sanayiini besler niteliktedir. İstatistiklere bakılırsa Türkiye'de otomobil, kamyon, traktör üreten bir otomotiv sanayii vardır. Fakat bu sanayi Fransız, İtalyan, İngiliz, kısmen Amerikan ve Batı Alman firmalarının montajcılığından başka birşey değildir. Türkiye'de bugüne kadar fabrikasyon yöntemleriyle hâlâ motor üretilmemektedir. Enerji politikası işbirlikçi burjuvazinin etkisiyle ırmaqlara veya kömüre dönük değil, ithal malı olan FUEL Oil'e döndürülmüştür. Yol ve ulaştırma politikası da öyle. Demiryolu, suyuulları ulaştırması geri bırakılmıştır, buna karşılık ithal malı olan kamyon, benzin ve mazota dayanan kara yolları nakliyatı geliştirilmiştir.

Kurulan sanayiinin hızı da niteliği gibi, her yıl emek pazarına inen gücü emecek nitelikte değildir. Üretim araçları üreten üretim sanayiinin yeteri derecede kurulmaması, kurulan tüketim sanayiinin makine, ham madde, yedek parça yönlerinden dışa bağılı kalması bu gibi sonuç doğuruyor. İşsizler ordusu kabarıyor, halk yığınlarının yoksullaşma süreci artıyor. Emperyalizme bağıllık şartlarının kaçınılmaz sonucudur bu. Burjuva ideologları sürekli olarak halk yığınlarını sanayileşme ve kalkınma sorunlarında aldatıyorlar. Kalkınma, sanayileşme, nurlu ufaklara doğru yönelme edebiyatı, burjuvazinin, ideologları vasıtası ile halk yığınlarına sunduğu afyonlardan biridir.

Emperyalizmin hegemonyasında kalkınmanın mümkün olmadığı evrensel bir gerçektir. Bu bakımdan gerçek bir kalkınma programı uygulayabilmek için emperyalizmin hegemonyasına son vermek gerekmektedir. Fakat emperyalizmin hegemonyasına bağılı olmak şartlarında bile bazı farklar vardır. Meselâ Yunanistanla Türkiye'nin durumunu mukayese ederken bu farkları görüyoruz. Birleşmiş Milletler rakamlarına göre, 1952'de Yunanistan ve Türkiye'de kişi başına düşen milli gelir 210 dolardır, yani eşittir. Son rakamlara göre ise Yunanistanda kişi başına düşen milli gelir 1.220 dolar, Türkiye'de ise 360 dolardır. Bu fark, emperyalizmin hegemonyasında bulunan, NATO'ya üye olan Yunanistan'ın kalkındığını değil, Yunan burjuvazisinin Türk burjuvazisine nisbeten emperyalizme daha az teslim olduğunu, veya Yunan milyonerlerinin yapma bir şekilde olağanüstü yatırımlara giriştiğini gösterir.

Yine Birleşmiş Milletler rakamlarına göre, 1950 ile 1969 dönemini kapsayan 20 yıllık bir dönem içinde kişi başına düşen kalkınma hızı Bulgaristanda % 4,35, Yunanistanda 2,66, Yugoslavyada 2,63, Irakta 2,45, İranda 2,04, Türkiye'de ise 1,88'dir. Bu demektir ki, kalkınma hızı açısından Türkiye en yakın komşularına kıyasla sürekli olarak zaman kaybetmekte ve Türkiyeyi komşularından ayıran mesafe gittikçe büyümektedir. Birleşmiş Milletlerin bu rakamları Bulgaristanın İkinci Dünya Harbi'nden sonra sosyalizm yoluna girmesinden bu yana, kapitalist yolda kalmış bütün komşularına kıyasla iki misli fazla gelişme hızı sağladığını da gösteriyor.

Türkiye'de egemen çevreler, sınıfsal çıkarları ve emperyalizmin menfaatine olan programlarının doğurduğu yıkımı engellemek için sıkıyönetimle, yani devletin elinde bulunan bütün baskı araçlarını, polisini, adalet cihazını, silâhlı kuvvetleri iki yılı aşkın bir zamandan beri halkın üzerine sürmekte, kara bir terör sürdürmekte, bilim kitaplarını, ilerici, devrimci eserleri yakmakta, Aynştayn'ın «İzafiyet Nazariyesi»ne bile tahammül edememekte, onbinlerce yurttaşı, devrimciyi zindanlara atmakta, Anayasayı çiğnemekte, demokratik hakları kaldırmakta, faşist kanunlar çıkarmaktadırlar.

50 yıl içinde burjuvazinin ulaştığı düzey, Cumhuriyetin 50. yıldönümünde memleketin görünüşü kısaca budur.

Burjuvazinin bu program ve politikasına karşı TKP'nin program ve politikası duruyor. Bu program ve politikanın esasını özetle şu şekilde sıralamak mümkündür:

– Ulusal bağımsızlığı tekrar kazanmak, emperyalizmi ekonomik, politik, askeri bütün etkileri ile paktları, ikili anlaşmaları ve üsleri ile Türkiyeden uzaklaştırmak.

– Emperyalizmin müttefiki, ajanları, ortakları, simsarları durumunda olan işbirlikçi zümrelerin ekonomik, politik ve sosyal varlığına son verecek bütün devrimci, demokratik reformları başarmak. Demokratik toprak reformu, demokratik bir Anayasa reformu, faşist kanunların temizlenmesi, işçi sınıfının bütün demokratik haklarının kabulü, barışçı, bağımsız ve anti-emperyalist bir dış politika, işçi sınıfının öncü örgütlerinin de katılımıyla demokratik ulusal güçlerden kurulu bir iktidar, büyük üretim araçlarının, bankaların ve kredi müesseselerinin, yabancı sermayenin, yerli yabancı karma ortaklıkların, büyük iç ve dış ticaretin devletleştirilmesi, sosyalizme açılan ileri demokratik ve kapitalist olmayan toplum düzenine yönelmek.

– Halk egemenliğinin kurulması ve kuvvetlendirilmesi için gereken bütün ekonomik, politik, sosyal tedbirlerin alınması, eğitim, kültür sisteminin egemen zümrelerin tekelinden kurtarılması ve geniş halk yığınlarına açık duruma getirilmesi.

– Harp masraflarına son verilmesi, silâhlı kuvvetlere, ulusal, demokratik ve barışçı gayeler için, demokratik, halkçı anti-emperyalist bir yön verilmesi.

– Sağlık ve sosyal sigorta teşkilâtlarına halk yığınları yararına işler bir nitelik verilmesi.

– Kazançla gerçekten orantılı adaletli bir vergi sistemi kurulmalı.

– İdare, adalet ve polis mekanizmaları yeniden, halkçı ve demokratik bir anlayışla düzenlenmeli. Halk düşmanları bu gibi organlardan titizlikle temizlenmeli.

– Gerek bir sanayileşme politikasıyla memleketi kalkındırmalı. İç ve dış göçler engellenmeli. Fakat o zamana kadar dış ülkelerde bulunan işçilerimizin sorunları ciddiyetle ele alınmalı ve işçilerimiz yararına çözümlenmelidir.

Bu program ve politika geçmişten ders almak, yapılan hataları tekrarlamamaya çalışmak ve ileriye doğru perspektifler açmak esasına dayanıyor. TKP'nin programını lâyikiyle uygulayabilmek için TKP ve onun safalarında örgütlenmiş olan komünistler artık dedi-kodu, fraksyonculuk gibi esasında burjuvazinin işine yarayan tutumları bir yana bırakıp partinin önünde duran büyük ödevleri başarmak zorundadırlar. Tarihsel sorum-

luğu duyan her komünist bu zorunluğa uymak zorundadır. Burjuvazinin TKP'yi vurmak, onu felce uğratmak için kullandığı yöntemler değişiktir. Ve yalnız teröre dayanmaz. Burjuvazinin, daha ustaca bir taktikle komünistler arasında ikilik, militanları arkadan lekelemek, fraksyonlar-gruplar, iç kavgalar yaratmak, böylece Komünist Partisinin hareket kabiliyetini azaltmak, savaş potansiyelini emperyalizme, burjuvaziye karşı değil, iç boğuşmalara yöneltmek yoluna gittiği sık sık görülmüştür.

Komünistler bu gibi yöntemlere karşı her zaman sürekli olarak savaşmış, grupçuları, likidatörleri, burjuvazinin ajanlarını demaske etmişlerdir. Bundan sonra da edeceklerdir.

Burjuvazinin TKP'ye karşı uyguladığı taktiklerinden biri de partiyi işçi sınıfından, yığınlardan tecrit etmek, onu bir sekta, bir münakaşa klübü durumuna getirmektir. Burjuvazinin bu taktiğine parti içinde bazı oportünistler alet olmuşlardır, partinin yığınlara inmesini, işçi sınıfını örgütlemesini ulusal ve sosyal kurtuluş hareketine öncü olmasını engellemeye çalışmışlardır. Bu gibi oportünistler TKP'ne, işçi sınıfına, halkımızın özgürlük ve kurtuluş savaşına büyük zararlar vermişlerdir.

Parti içindeki gerçek militanlar her zaman burjuvazinin bu taktiğine karşı çıkmış, bu taktiği yürütenleri demaske etmiş ve partinin işçi sınıfı ile bütünlenmesine, fabrikalarda, işletmelerde işçi sınıfının ekonomik ve politik savaşlarının örgütlenmesinde de öncü olması uğrunda gayret göstermişlerdir. Gerçek devrimci yol budur, Marksist-Leninist örgütlenme prensibi budur, ileri doğru perspektifli adımlar atarken bu tarihsel gerçeği bir daha hatırlamak, partiyi işçi sınıfının bulunduğu yerlere götürmek, komünistlerin ve bütün militan kadronun hiçbir zaman unutamıyacağı temel bir prensiptir.

Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin ortak gayreti ile Avrupa ve dünyada bir yumuşama oluşmaktadır. Barış içinde yanyana yaşama politikasının başarı ile uygulanması sosyalist sistemin kapitalizme üstün gelme sürecinin hızlanmasının bir sonucudur. Bu sürecin hızlanması ulusal kurtuluş savaşına girişmiş olan halkların savaşının başarıya ulaşmasını sağladığı gibi, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının ve öteki demokratik güçlerin tekellere karşı savaşında başarıya ulaşmaları için elverişli şartlar yaratıyor. Yani barış politikasının üstün gelmesi, harpçi güçlerin gerilemesi demokratik sosyalist güçlerin de gelişmesini sağlıyor. Soğuk harbin gerilemesinde Sovyetler Birliği Komünist Partisinin ve bizzat Brejnev yoldaşın elde ettiği büyük başarılar, Alman Demokratik Cumhuriyetinin otoritesini dünya ölçüsünde kabul ettirmesi, tekellerin hegemonyasını, harpçileri, intikamcılarını geriletken dolayısı ile baskı rejimlerini, faşist iktidarları zayıflatan güçlü unsurlar olarak beliriyor. Pekin yöneticilerinin, Maocuların dünya komünist hareketine ve en başta sosyalist ülkelere, Sovyetler Birliğine karşı, emperyalizmin yanında yer alması, ulusal kur-

tuluş hareketlerini dünya komünist ve işçi hareketlerini baltalamak amacını güdüyor. Fakat Maocuların emperyalizme attıkları «Cankurtaran» simiti emperyalizmin bunalımlarını gidermesinde ve çökme sürecini yavaşlatmasına yaramıyor. Aksine emperyalizmle beraber Maocuların da tecritini ve zayıflamasını hızlandırıyor. TKP emperyalizmle ve onun müttefikleri haline gelen Maoculara var gücüyle savaşmayı bir ödev bilir.

Dünya sosyalist sisteminin barış içinde yanyana yaşama, soğuk harbi ortadan kaldırma yönünde elde ettiği başarılar Türkiye'deki azıllı gerici ve faşist yöntemlerle halk yığınlarına saldıran iktidarın çökmesi ve onun yerine sosyalizme açılan ileri, demokratik bir iktidarın kurulması için elverişli şartlar yaratılıyor. Ne var ki, bu şartlardan istifade etmek, onları kıymetlendirmek ve demokratik bir iktidar kurma işini TKP dahil Türkiye'deki bütün demokratik güçler başaracaklardır.

TKP bu mücadelede başarı gösterebilmek için iç birliğini sağladıktan sonra işçi sınıfının örgütleyicisi ve onun içinde sağlam temelleri olan bir parti haline gelmesi gerekiyor. Günümüzde sıkıyönetimin en ağır baskı şartları altında bile işçi sınıfının sürekli devrimci bir güç olduğu görüldü, anlaşıldı. Ağustos ayının grev olayları bile işçi sınıfının yabancı tekelere, sıkıyönetim iktidarına, satılmış paşalara karşı temel, devrimci, ilerici bir güç olduğunu gösterdi.

TKP'nin yeni program tasarısında bugünkü durum, işçi sınıfının niteliği hakkında şu hükümler var: «Sömürüye dayanan, anti-demokratik düzenin yapısındaki ana çelişkiler biteviye ve daha da sertleşti. Emekle sermaye arasındaki uzlaşmaz savaş, ulusun büyük kesimi ile, geniş halk yığınları ile emperyalizm arasında çelişkiler gerginleşti, sertleşti; Amerikan köleliğine karşı, ulusal bağımsızlık için, başına buyruk yaşamak için mücadele giderek genişledi. İşçi sınıfının, emekçi yığınların sömürü düzenine, anti-demokratik rejime karşı mücadelesi, büyük burjuva-ağa ikilisinin diktatorasına karşı savaşla, bütün ilerici ve ulusal güçlerin çıkışları ile kenetlendi. Türkiye üzerindeki Amerikan hegemonyasına, NATO'ya, kölelik anlaşmalarına karşı değişik ulusal güçlerin yığınsal protesto ve gösteri yürüyüşleri, giderek çatışmalı, sert, kanlı biçimler, geniş ölçüler aldı. Bu ulusal direniş, işçi sınıfının sürekli, gittikçe güçlenen savaşları, grevleri, 15-16 Haziran 1970'teki 100 binlik işçi yürüyüşü, bu tür heybetli, burjuvazinin içine korku salan örgütlü, bilinçli işçi hareketleri üzerinde yükseldi. Ve işçi sınıfı halk düşmanı rejimine, Amerikan köleliğine karşı, ulusal bağımsızlık, demokrasi, barış ve sosyal kurtuluş için giden bu savaşta başı çeken devrimci ana güç olarak kendisini tanıttı.

Böylece, işçi sınıfının kendini kurtarıırken milleti de, halk yığınlarını bütünün ile beraber kurtarma niteliği bir daha beliriyor ve emperyalizme, büyük burjuvaziye karşı sınıf savaşında, işçi sınıfı köy emekçilerini, bütün emekçileri, orta tabakaları da eğitiyor, ulusal ve sosyal kurtuluş fikirle-

rini onlara taşıyor, sosyalizmi yayıyor. Halk yığınlarının sürekli olarak yoksullaşması, milli gelirin büyük sermayecilere ve tekellere gittikçe artan birikimler sağlaması, yerli yabancı tekelin devlet organlarına hakim olma sürecini arttırmaları, devlet organları vasıtası ile devlet bütçesine ve ulusal gelire gittikçe daha fazla el koymaları, milli burjuvazi ve orta tabakaları da karşılığın çıkarıyor, tekelci burjuvazinin, emperyalizmin ajanlarının tecrit sürecini hızlandırıyor. Büyük askeri masraflar, silâhlanma yarışı ve NATO harcamaları ve ayrıca devlet bütçesinin komprador militarist klik tarafından yağma edilmesini sağlayan, ekonomik gelişmeyi baltalayan ayrı bir unsur olarak beliriyor. NATO için bugüne kadar 173 milyar lira harcadığı gözönünde tutulacak olursa, bu yağmanın ne kadar büyük ve memleket ekonomisini baltalama bakımından ne kadar yıkıcı olduğu kolayca anlaşılır. Devlet borçlarının da 112 milyar liraya yükselmiş olması burjuvazinin dayattığı düzenin ağır yükleri arasındadır.

Bütün ulusal güçleri emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye karşı seferber etmek, anti-emperyalist savaş, anti-feodal, demokratik devrimlere dönüştürmek TKP'nin değişmez politikası olduğu gibi bütün ulusal demokratik anti-emperyalist güçleri bu hedefler etrafında bir cephede birleştirmek de TKP'nin amaçları arasındadır. Fakat bu politikanın uygulanabilmesi için TKP'nin işçi sınıfı içinde yığınsal bir şekilde örgütlenmiş bir parti niteliğini kazanması gerekmektedir. Bu hedefe ulaşmak zordur, ama imkânsız değildir.

Batı Almanya'da ve Avrupanın öteki kapitalist ülkelerinde yığınsal bir emigrasyon var. Bu emigrasyonun büyük kısmını işçiler teşkil etmektedir. Yani işçi sınıfının önemli bir kısmı Batı Almanya'da ve öteki kapitalist ülkelerdedir. Bu ülkelerde partiyi işçi sınıfı arasında kökleştirmek, parti örgütlerini, Marksizm-Leninizmle bilinçlendirilmiş işçileri Batı Almanya ve öteki kapitalist ülkelerden Türkiye'ye aktarmak için büyük imkânlar açılmıştır. TKP'nin bu imkânlardan istifade etmek ve işçi sınıfı arasında sağlam temeller atmak üzere elinde birçok imkânları vardır. Bu imkânlardan bugüne kadar gereği kadar istifade edilmemiştir. Bundan böyle bütün militanlar var güçleriyle işçi sınıfının yoğun bulunduğu yerlere, fabrikalara, işletmelere girmeli, işçilerin bütün sorunlarının çözülmesini ele almalı, bu çözümlemede öncü olmalı ve işçi sınıfının davaları etrafında onu örgütlü savaşa sevk etme yollarını aramalıdır. Ayrıca işçileri emperyalizme karşı ulusal bağımsızlık savaşının öncüleri haline getirmek, enternasyonalist dayanışmaya alıştırmak ve proletarya enternasyonalizmini pratik savaşta uygulayarak kadroları terbiye etmek partinin başlıca ödevleri arasındadır. Bu yolda bazı teşebbüslere girilmiş ve bazı başarılar da kaydedilmiştir. Batı Almanya'daki faaliyetlerimiz, işletmelere, fabrikalara, Türk işçilerinin yoğun olduğu yerlere yöneltilmiştir. Bu yöneliş militan kadrolar tarafından büyük bir memnurlukla karşılanmıştır. Militan kadrolarımız heyecanla Batı Almanya'daki işçilerimizi tekelere ve Türkiye'deki ege-

men çevrelere, iktidarlara karşı örgütlenme işine koyulmuşlardır. Öte yandan bütün demokratik güçleri tek cephede emperyalizme, faşizme karşı birleştirmek hareketine de kuvvet verilmektedir. Fakat bu hareketin Komünist Partisinin güçlendiği oranda başarıya ulaşacağını ve sürekli bir nitelik kazanacağını bilmek gerek. Şüphesiz ki, bu hareketin kuvvetlenmesi, Komünist Partisine yığınlara inmek, sosyalist fikirleri daha fazla yaymak ve yeni yeni müttefikler kazanmak yolunda yeni kazanımlar sağlayacaktır. Fakat dünya işçi hareketi tarihi, ancak Komünist Partilerini güçlü olduğu yerlerde cephe politikasının sürekli bir nitelik kazanabildiğini ve gerçek hedeflerine varabildiğini göstermektedir.

TKP proletarya enternasyonalizmine, Marksizme-Leninizme ayrılmaz bir şekilde bağlı bir partidir. Dünya komünist ve işçi hareketinin birliği için, Maoizm-Troçkizm ve anarşizm gibi ters akımlara karşı sürekli savaşmak, dünya komünist ve işçi hareketinin birliğini sağlamak maksadıyla elimizden geleni yapmak değişmez şiarımızdır.

TKP dünya komünist ve işçi hareketi içinde en çok terör görmüş, en çok kanlı baskılara uğramış partilerden biridir. 1920'de kurulan parti 1923'te yani Milli Kurtuluş Harbinin bitmesi ile burjuva iktidarı tarafından kapatılmıştır. Kanlı terörün ayrıntılarını arkadaşlar biliyor. Bu kanlı terörle beraber, burjuvazi, yukarıda da sözünü ettiğimiz hedefinden ayırma, fraksiyonlar yaratma gibi taktikler de uygulamıştır. Böylece komünistler birçok cephede birden savaşmak, çok ağır şartlar altında eylem yürütmek zorunda kalmışlardır.

Fakat TKP'nin böylesine zor şartlar altında da savunduğu fikirlerin önemli bir kısmı, emperyalizme karşı mücadele, işçi sınıfının bütün demokratik haklarının savunulması, demokratik bir toprak reformu, sosyalizmin ana ilkeleri, bütün demokratik anti-emperyalist güçlerin tek cephede birleşmesi, gerçek bir sanayileşme ve kalkınma, barışçı ve bağımsız bir dış politika ilkeleri hemen hemen bütün gerçek devrimcilerin hatta önemli ölçüde yığınların malı olmuştur.

Bu, TKP'nin varlığı boyunca kaydettiği büyük bir başarıdır.

53. yıldönümünde TKP'nin önünde açılan yollar, başarılması gereken ödevler, elde edilen başarılar özetle bunlardır. Ödevlerin başarılması, başarıların sürdürülmesi, hataların düzeltilmesi için çok çaba, enerji ve sabır gerekecektir. TKP saflarında bu güç mevcuttur.

Bütün yoldaşlara parti çalışmalarında başarılar dilerim.

Yurtta

● 17 Eylül günü partilerin resmi seçim propagandası başladı. Parti liderleri, adayları memleketi karış karış gezmeye, değişik yön ve yöntemlerle yurttaştan oy istemeye başladılar.

Seçim kampanyası sırasında enflasyon daha da şiddetlendi. Fiyatların artışı daha da hızlandı. Eylül ayında altı gün içinde sebze, meyve, et ve bakliyat fiyatlarında yüzde 100'den fazla bir yükselme kaydedildi. Hükümet tereyağı ve nebati yağ fiyatlarındaki artışı «önlemek» için bu maddeleri ithal etmeyi kararlaştırdı. Bilindiği gibi, hükümet geçen ay içinde et, bakliyat, hububat ve yağlı maddelerdeki artışları önlemek için de ithal kararı almış ve ithalat da başlamıştı. Fakat bu tedbir fiyat artışlarını önleyeceğine, onların daha da artmasına sebep olmuştur.

Öte yandan sosyalist akıma karşı terör hiç eksilmeden devam etmiştir. TIP yöneticileri ceza evinde zindana atılmış, «yasak» kitap okuyanlara, ilerici devrimcilere karşı yığınsal tutuklamalar ve yargılamalar devam etmiştir.

Kaldırılan sıkıyönetimin yerini hemen Güvenlik Mahkemeleri almıştır. Sıkıyönetim mahkemeleri de ellerindeki davaları sürdürmektedirler.

Seçim kampanyası bu hava içinde başlamıştır. Kampanya AP, DP, CGP, MSP ve MHP gibi partiler için çok daha önceden başlamıştır. Bu partilerin yöneticileri devletin olanaklarından da istifade ederek her zaman istedikleri gibi seçim propagandası yapmışlardır.

AP, CGP, DP, MHP, MSP yöneticileri sıkıyönetime Mecliste oy verdiklerini, «partilerüstü» hükümetlere katıldıklarını unutmış gibi göstererek, muhalefette imişler gibi konuşmaya koyulmuşlardır. Kendi eserleri olan pahalılık ve enflasyonu sıkıyönetim iktidarlarına yüklemek ve temize çıkarmak taktiğini uygulamışlardır. Sıkıyönetim iktidarları Demirel hükümetlerinin enflasyonist politikasını sürdürmekten başka birşey yapmamışlardır.

Gerici parti yöneticileri bir de anti-komünizmi körüklemek, kamuoyunu bu tarafa çekerek yanıltmak, sebep oldukları bütün yıkımları komünistlere ve öteki devrimcilere yüklemek taktiğini uygulamak istediler. Bu şarşırtmaca taktiği genel olarak seçim toplantılarında yürümedi. Yer yer halk Demirel ve onun doğrultusunda olan politikacıları yaptıklarının hesabını sordu.

● Seçim kampanyasının devam ettiği sürede Akdenizde NATO'nun manevraları başladı. Manevraların adı «Çağrı Gücü-73» tü. Türk, Ameri-

kan, Yunan, İtalyan, İngiliz kuvvetlerinin katıldığı manevralar genellikle Ege denizinde geçti. Türkiye ve Yunanistan'a denizden çıkarma, havadan indirme denemeleri yapıldı. Bundan başka yine seçim kampanyası sırasında «Deniz Kurdu-73» manevraları, SENTO'nun hafif silâhları deneme oyunları ile birlikte 15 gün süren bir de genel seferberlik provası uygulandı. Böylece seçim kampanyası sırasında yoğun askeri manevralarla soğuk harp körüklendi. Soğuk harbi körüklemek, daha çok, sosyalist ülkelere ve Arap memleketlerine karşı bir tehdit ve kuvvet gösterisiydi. Ayrıca da bütün anti-emperyalist, demokratik güçlere de gözdağı vermeyi hedef ediniyordu. Çünkü milli burjuvazinin çıkarlarını temsil etmeye doğru yönelen CHP, seçim kampanyası sırasında «topraklarımızdaki yabancı askeri üslerin devletin kontrolüne» verilmesini, TBP ise doğrudan doğruya NATO, SENTO'dan ve Ortak Pazardan çıkılmasını istiyordu.

● Seçim kampanyasına katılan ve sol cephede bulunan akımların ve partilerin tutumları da ilginçtir. CHP milli burjuvazinin politik örgütü olarak, bazı reformlarla ve sınırlı da olsa anti-emperyalist bir plâformla seçim kampanyalarına katıldı. CHP yöneticileri, 1961 Anayasasına dönüşmesini, demokratik hakların geri verilmesini, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılmasını, gösteri, toplantı ve yürüyüş haklarına konan kısıtlamaların kaldırılmasını istiyorlardı. TBP'si ise, TIP'in eski başkanlarından Mehmet Ali Aybar'la bir anlaşma sonucunda, Aybar TBP'nin bağımsız İstanbul milletvekili adayı oldu. Aybar bu şekilde bir daha politik sahneye çıkıyor, özellikle TIP'in mirasçısı olduğu kanısını uyandıracak bir kampanya yürütüyordu. Aybar seçim kampanyasında bütün gücü ile sol güçleri, anti-emperyalist ve demokratik akımları parçalamak taktiğini uyguluyor, durmadan CHP'ye saldırıyordu. Aybar için baş düşman emperyalizm ve AP, CGP, DP yöneticilerinin teslim ettiği işbirlikçi burjuvazi değildi, CHP yöneticileriydi.

Oysa parlamentoyu gericilerin, işbirlikçilerin elinden alabilmek için anti-emperyalist, demokratik güçler arasında bir eylem birliği gerekirdi. Aybar bu gerçeği hiç bir zaman anlamamış, solu parçalamak için elinden geleni yapmıştır. Bundan ötürü de büyük burjuva çevrelerinin dolaylı veya dolaysız yardımlarını görmüştür. Bu burjuvazi, sıkıyönetimin en kara terörü sırasında bile Aybar'a dokunmamış, seçim kampanyasından çok önce radyo, televizyon gibi yığınsal propaganda araçlarının kapılarını Aybar'a açmıştır.

TIP eski Onur Kurumu Başkanı Nimetullah Haydaroğlu ile TIP eski genel sekreterlerinden Mehmet Selik verdikleri demeçlerle, Aybarın TIP mirasına konmaya hakkı olmadığını ve TIP adına konuşamayacağını belirtmişlerdir.

● Türkiye Odalar Birliği başkanı Sezai Dıblan İzmir'de verdiği bir demeçte enflasyonun yıkıcı bir nitelik kazandığını söyledi ve «fiyatlar

böyle artarsa dayanılmaz» dedi. Dıblan, hükümetin bu yıl enflasyon oranının %10'u aşmayacağını söylediğini, oysa daha şimdiden bu oranın çok gerilerde kaldığını da belirtti. Dıblan büyük burjuvazinin temsilcisidir. Onun çıkarlarını savunur, Enflasyonun bütün ölçüleri aşması burjuva düzeninin temellerini sarsıcı bir tehlike olarak belirttiği için Dıblan endişe duyuyor ve bu gidişe çare aramak gerektiğini duyuyor. Ne var ki, enflasyon boşlukta gelişen bir olay değildir. Emperyalizme bağlılığın, işbirlikçi burjuvazinin uyguladığı politikanın, kapitalizmin doğurduğu kaçınılmaz bir sonuçtur. Türkiyede yarı sömürge kapitalizminin doğurduğu sert bir enflasyondan başka, bağlı olduğu gelişmiş kapitalist ülkelerde şiddetlenen enflasyonu da çekiyor. Türkiyenin enflasyonda Brazilya'dan sonra dünyada ikinci ülke oluşunun nedeni budur.

● DİSK'e bağlı Maden-İş'in Ereğli Demir-Çelikte yönettiği grev Eylülde de devam etti. Demir-Çelik üretimi gibi ekonominin kilit noktasını ilgilendiren bir alanda meydana gelen grevi, iktidar çevreleri ve Erdemir yönetimi genel bir kaygısızlıkla karşıladılar. Ne sendika ile temasları sürdürmeye, ne de Bursa Otomatik grevinde olduğu gibi arabulucu eliyle anlaşmazlığı çözümlene yöntemlerine başvurmazdılar. Aksine hükümet Erdemir'e, dış ülkelerden kütük demir ithal etmek izni verdi. Erdemir de bu yola saptı. Böylece Türk işçisinin hakları çiğnendi, yabancı tekellere, yerli komisyonculara büyük kârlar sağlamak, vurgunlar vurmak imkânları açıldı. Ayrıca demir ve çelik karaborsaya düştüğü için karaborsacılar da büyük voliler çevirdiler.

Talu hükümeti Erdemire demir ithal etmek veya ithal edilmiş demiri piyasaya sürmek imkânını vermekle, Grev ve Toplu Sözleşme Kanunu'nu çiğnemiştir. Bilindiği gibi bu kanun grev süresi içinde işletmeye grevi sekteye uğratabilecek hertürlü ekonomik eylemi yasaklamaktadır.

Talu hükümeti, Erdemirin Amerikalı yönetimi Koppersle elele DİSK'i yıpratmak için bu taktiği uygulamaktadır. Egemen çevreler grevi uzatmak, DİSK'i ekonomik bakımdan yıpratmak ve sonra da Erdemir işçilerine isteklerini dikte etmek taktiğini uyguluyorlar.

Öte yandan, Erdemir grevini desteklediğini ilân eden Türk-İş yöneticilerinden iktidarın, Amerikan Koppers tekelinin bu taktiğine karşı herhangi bir tepki gelmemiştir.

● Türkiye Toprak, Su ve Tarım İşçileri Sendikasının Adanadaki Toprak-Su Plânlama Müdürlüğündeki grevi devam etti. Greve 1.700 işçi katıldı. Sendika ile Genel Müdürlük arasında süregelen toplu sözleşme konuşmalarında, müdürlüğün sendikanın asgari denebilecek isteklerini bile kabule yanaşmaması üzerine grev kararı alınmıştır. Grev kararı 72 iş yerinde 15 bin işçiyi kapsıyor.

Sendikanın bu kararlı tutumu karşısında Müdürlük bazı istekleri kabul

etmek zorunda kalmıştır. İmzalanan yeni toplu sözleşmeye göre işçi ücretlerine birinci yıl 8 lira, ikinci yıl 4 lira zam yapılacaktır.

● 3 Eylül tarihinde Ankarada başlayan Yol-İş Federasyonunun Genel Kurul toplantısında bir konuşma yapan federasyon başkanı Halit Mısırlıoğlu lokavtları sert bir dille yermiştir. Mısırlıoğlu özetle şunları belirtmiştir: «Hükümetin desteğiyle patronlar tarafından uygulanan lokavtlarla güdülen amaç işçi direnişlerini kırmaktır. Artan hayat pahalılığı ile işçi ücretlerine yapılan zamları karşılaştırsak, görürüz ki, ücretlere yapılan zamlar hayat pahalılığı karşısında devede kulak kalmaktadır. Bir yandan lokavtlar devam ederken, öte yandan da 274 ve 275 sayılı Sendikalar, Grev ve Toplu Sözleşme Kanunları değiştirilmekte, 1961 Anayasasında yer alan en basit haklar kaldırılmakta ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurulmaktadır. Bütün bunlarla güdülen amaç, işçilerin haklı direnişini yozlaştırmaktır.»

Yol İş genel kurulunda söz alan Petrol-İş başkanı Topkar'la, Harp-İş başkanı Kenan Durukan da lokavtları ve iktidarın işçi sınıfına karşı tutumunu yermişlerdir.

● Türk-İş Üçüncü Bölge Temsilcisi Doğan Üstkanat İzmir'de fiyat artışları ile ilgili olarak yapılan bir incelemeyi açıklamıştır. Araştırmaya göre, «normal gıda alabilmek için 4 kişilik bir ailenin günlük normal mutfak masrafı 52 lira 36 kuruştur. Orta ağırlıkta işde çalışan bir işçinin mutlaka yemesi gereken besin maddeleri için günde 13 lira 50 kuruş ödemesi lâzımdır. Oysa işçilerin aldığı ücretler, aileleri bir yana kendilerini bile beslemeye yeterli değildir. Son üç yıl içinde ana ihtiyaç maddelerindeki genel fiyat artışı yüzde 50'yi geçmektedir.»

● Temmuz ayında başlayan Gebze Bayer-Tarım İlaçları Fabrikasındaki işçilerin grevi Eylül ayında da devam etti. Batı Alman olan Bayer firmasının patronu grevi kırmak için fabrikayı kapatmak tehdidinde bulunmuştur. Bu tehdit bile Batı Alman firmasının ucuz iş gücü bulmak için Türkiye'ye geldiğini göstermektedir.

● Eskişehirde işden atılan 20 arkadaşlarının işe alınması için Eskişehir Belediye Otobüsleri şoförleri grev ilân ettiler. İşçiler hem arkadaşlarının işe alınmasını hem de sürüncemede kalan toplu sözleşme konuşmalarının bir an önce sonuca bağlanmasını ve toplu sözleşmenin imzalanmasını istemektedirler.

Eskişehir Belediye Başkanı grev yapan 95 işçiyi işinden çıkarmıştır. Eskişehir belediye şoförlerinin grevini yöneten Tüm-Tis Sendikası Genel Sekreteri Osman Zeki Demirer, Eskişehir belediye başkanının işçi düşmanlığı yaptığını, tutumunun 275 sayılı kanuna aykırı olduğunu söylemiştir.

● Bursa'daki OYAK ve TOFAŞ montaj fabrikalarında ilân edilen grev ve lokavt sonucunda sözle anlaşmaya varıldığı halde, yazılı anlaşma, yani

toplu sözleşme Eylül ayı içinde imzalanmadı. OYAK ve TOFAŞ patronları yani Genel Kurmay Başkanı Sancar, OYAK'ı yöneten öteki generaller ve Fransız Renault firması, Vehbi Koç holdingi ile İtalyan Fiat firması, kabul ettikleri şartlarla toplu sözleşme imzalamaya yanaşmamaktadırlar. Türk-İş yöneticileri de yerli yabancı patronların bu savsaklama politikasına tamamen uymaktadırlar.

● Türkiye Maden-İş Sendikası, İzmit Köseköy'deki Filips Ampul Fabrikasında grev kararı almıştır. Hollanda şirketinin yöneticileri lokavta gideceklerini ilân etmişlerdir.

● Deri-İş Sendikasının genel başkanı Başbakanı, Devlet Plânlama Teşkilâtına, Ticaret Bakanlığına çektiği telgraflarla, ayakkabı ithali için verilen müsadeyi yermiş ve bunun kundura sanayiinde 55 bin kişinin işsiz kalmasına yol açacağını belirtmiştir.

● Petrol-İş Sendikası TPAO'ya bağlı iş yerlerinde aldığı grev kararını uygulamaya kararlı olduğunu bir daha açıklamıştır. Bilindiği gibi Petrol-İş'in grev kararını Bakanlar Kurulu, yani Talu hükümeti ilk defa 30, ikinci defa da 60 gün ertelemişti. Bu son erteleme süresi 8 Ekimde sona erecektir. Bu vesile ile Petrol-İş Başkanı İsmail Topkar şunları belirtmiştir: «Grev gitme zorluğunun doğmaması için her türlü anlayışı gösterdik. Ancak TPAO yetkilileri haklı isteklerimizi sürekli olarak reddettiler. Batman işçisini bir dilim ekmeğe ve bir baş soğana çalıştırmak istediler.»

● Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçi Sendikaları Federasyonu TES-İş 32 iş yerinde grev kararı almıştır. Grev kararının nedeni, toplu sözleşme konuşmalarının, Genel Müdürlüğün işçi isteklerini kabul etmemesinden ötürü çıkmaya girmesidir.

● Batı Almanya'nın Köln şehrindeki Ford Fabrikasında Ağustos ayında meydana gelen olaylar sırasında çıkarılan 500 kadar Türk işçisi haklarını savunmak için bir komite kurdular. Bilindiği gibi Ford fabrikası yönetimi izinlerin müddetlerini geçirdiler bahanesiyle 500 kadar Türk işçisini işden çıkarmıştı. Türk işçileri ve onlarla dayanışma halinde olan Batı Alman ve öteki yabancı işçiler grev ilân etmişlerdi. 15'i Türk olmak üzere 25 işçi de tutuklanmıştı.

Batı Alman sendikalarının greve sahip çıkmamaları, Türk-İş yöneticilerinin, Batı Almanya'ya giden Demirsoy ve Tunç'un demagoji ile sorunu atlatma taktiğini uygulamaları, el altından Ford yöneticilerine yamamaları, işçilerimizin sorunlarının çözümlenmemesi ile sonuçlanmış, 500 kadar Türk işçisi tekrar Ford'daki işine kavuşamamıştır. Batı Alman, Amerikan tekellerinin, Batı Alman hükümetinin ve sarı sendikacıların kurbanı olan bu işçiler hem işsiz kalmış hem de Batı Alman polislerinin sınır dışı etme tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. Ford yönetimi işden çıkardığı işçi-

leri «heim» lardan da atmış, böylece işçiler polis tarafından «yersiz yurt-suz» sayılmaya başlanmıştır.

Durumun bu şekilde gelişmesi ne Türk-İş'in başını tutanları ne de Talu hükümetini hiç ilgilendirmemiştir. Gerek Demirsoy gerekse Halil Tunç 500 kadar Türk işçisinin işten ve yurtlardan çıkarılmalarına, işsiz ve perişan kalmalarına karşı etkili bir tedbir almadan Türkiye'ye dönmüşlerdir. Talu hükümeti ve çalışma bakanı Ali Naili Erdem döviz makinesi gözüyle baktıkları işçilerimizin bu durumu ile ilgilenmemişlerdir.

DÜNYADA

● 9 Eylül günü Paktlar dışı ülkelerin Cezayir toplantısı sona erdi. Konferans sonunda yayınlanan ortak bildiriye, Paktlar dışı ülkelerin, emperyalizme ve siyonizme karşı elbirliği ile savaşmak kararında oldukları belirtiliyor ve bu ülkeler arasındaki dayanışmanın gereği belirtiliyordu.

Cezayir toplantısı Paktlar dışı ülkelerin dördüncü konferansıydı. Bu ülkelerin ilk toplantısı Endonezyanın Bandung şehrinde yapılmıştı. Bandung toplantısından bu yana bu ülkelerin emperyalizme karşı tutumlarında önemli gelişmeler kaydedildi. Güney Amerika'nın birçok ülkelerinde ilerici, demokratik, anti-emperyalist hükümetler işbaşına geldi. Viyetnam, Laos ve Kamboç'ta Amerikan emperyalizmi ağır yenilgilere uğradı ve burarlardan önemli ölçüde çekilmek zorunda kaldı. Emperyalizm bu yenilgilerine rağmen saldırganlığını azaltmadı. Aksine fırsat bulduğu her yerde saldırılarını daha da şiddetlendirdi. Amerikan emperyalizmi Boliviya'da darbe ile gerici bir iktidarı işbaşına getirdiği gibi, Şili'de de kanlı bir faşist diktatür kurdu. Aynı saldırıyı Endonezya halkına karşı da uyguladı. Yunanistan'da kara albayların darbesi ile faşist bir iktidarı işbaşına getirdi. Türkiye'de işbirlikçi burjuvazinin aracılığı ile hegemonyasını daha da kuvvetlendirdi. 12 Mart darbesini tertiplede. Kanlı bir yöntemle anti-emperyalist, demokratik akımları ezmeye koyuldu.

Emperyalizmin bu saldırılarına rağmen, Paktlar dışı ülkelerin sosyalist ülkelerle bağları gelişti. Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin yardımı ile bu ülkeler ekonomik, politik alanlarda büyük başarılar elde ettiler. Meselâ bunlardan Arap ülkeleri, emperyalizmin Siyonizmin sürekli baskı ve saldırılarına konu olmalarına rağmen ekonomik alanda başarılar elde ettiler. Son yirmi yıl içinde ortalama gelişme hızı Irak, Mısır ve Suriye'de % 2,45 civarındadır. Türkiye'de ise % 1,88.

● Sovyetler Birliği Dışleri Bakanı Gromiko, Birleşmiş Milletler genel kurulunun 28. dönem toplantısında söylediği nutukta silahsızlanma ve az gelişmiş ülkelerin kalkınması ile ilgili önemli bir teklif ileri sürdü. Gromiko Güvenlik Konseyine üye beş büyük devletin silahlanma masrafların-

dan % 10 kısıntı yapmalarını ve bu yolla sağlanacak paraların az gelişmiş ülkelerin kalkınması için bir fona ayrılmasını teklif etti. Sovyetler Birliği Dışleri Bakanının bu teklifi dünya kamuoyunda derin ve olumlu yankılar uyandırdı. Çünkü bu teklif evvelâ genel silahsızlanma politikasında ileri bir adım teşkil ediyor, bir yandan da az gelişmiş ülkeler için politik şartı olmayan önemli bir kredi kaynağı sağlıyordu.

Gromiko'nun bu teklifi emperyalist çevrelerin kaygısızlığı, Pekin yöneticilerinin de düşmanca saldırıları ile karşılaştı. Emperyalist ülkeler kamuoyunun baskısından çekindiklerinden Gromiko'nun teklifine karşı unutturma taktiğini uyguladılar. Maocularsa bu teklife karşı cephe aldılar. Çin Başbakanı Çu En Lay Fransız gazetelerine verdiği bir demeçte, silahlanma yarışında, gerginlik ve soğuk harpten çok hoşlandığını söyledi.

AYIN YORUMLARI

Şili'de üç yıl önce yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri ile işbaşına gelen Unidad Popular (Halk Birliği) hükümeti bazı generaller tarafından 11 Eylül günü yapılan bir hükümet darbesiyle devrildi. Halkın seçtiği demokratik hükümetin yerine askeri bir cunta kuruldu. Cunta sıkıyönetim ilân etti. Parlamentoyu dağıttı. Halk Birliğine dahil bütün sosyalist ve burjuva partilerini yasakladı. Sorumlularını tutsak etti.

Cumhurbaşkanı Salvador Allende cumhurbaşkanlığı «La Moneda» sarayında, cuntacıların teslim olma tekliflerini reddetti. Halkın emanetini sonuna kadar savunacağını belirtti. Şili halkına yaptığı son konuşmasında yakında belki de öleceğini, fakat Şili halkının kurtuluş savaşının ölmeyeceğini belirtti. Sonuna kadar Şili halkının savaşının içinde kalacağını söyledi.

Allende bu konuşmasından kısa bir zaman sonra saraya dalan faşist birlikler tarafından öldürüldü.

Cumhurbaşkanı Allende'nin yönetimindeki Unidad Popular hükümeti, Şili Komünist, Sosyalist, Radikal ve Hristiyan Demokrat Partisi'nin sol kanadından kuruluydu. Üç yıl önce yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Allende bu partiler koalisyonun ortak bir seçim mücadelesi sonucunda cumhurbaşkanlığını kazanmıştı. Allende yeni Şili hükümetini bu partilerden kurmuştu. Bu partilerle cumhurbaşkanı ortak bir eylem programını kabul etmiş ve uygulamaya koyulmuşlardı. Bu programın en ilgi çekici tarafı anti-emperyalist ve halkçı tarafıydı.

Bütün yabancı tekeller bu arada dünyanın en zenginleri arasında sayılan ve Amerikan Konnekt bakır tekelinin elinde bulunan bakır madenleri devletleştirildi. Amerikan ITT (Uluslararası Telefon Telgraf) tekelinin Şili'deki işletmeleri, yabancı bankalar ve bütün yabancı tekellerin şubeleri

devletleştirildi. Demokratik bir toprak reformu ile büyük toprak beylerinin hegemonyasına son verildi. İşçi ve emekçiler yararına eğitim ve sosyal alanlarda temelli tedbirler alındı. Gerek Amerikan emperyalizmi gerekse Şili'deki işbirlikçiler Unidad Popular'ın demokratik ve halkçı programının uygulanmasını engellemek için ellerinden geleni yaptılar. Patronlar işbirlikçilerin teşvikiyle memleketin ekonomik hayatını felce uğratmak için harekete geçtiler, zincirleme grevler, sabotajlar tertipletiler. Bu grev ve sabotaj hareketlerini Amerikan bakır tekeli, İTT tekeli ve CIA ortaklaşa tertipliyorlardı. İTT tekeli Allende iktidarını devirme işine 1 milyar dolar ayırmıştı.

Amerikan emperyalizminin elinde bir darbe aracı haline gelmiş olan Şili ordusunun başını tutan bazı generallerin, 11 Eylülde kanlı faşist darbesi ile kurdukları terör idaresine, Komünist Partisi genel sekreteri Korvalan'ın tutsak edilmesine karşı dünya demokratik kamuoyunun tepkisi sert oldu. Sovyetler Birliği, Alman Demokratik Cumhuriyeti, Bulgaristan, Macaristan, Çekoslovakya gibi sosyalist ülkeler Şili'deki cunta idaresiyle diplomatik ilişkilerini kestiler. Bu olay bile sosyalist ülkelerin dış politikalarının proletarya enternasyonalizmine dayandığını gösteren bir delil oldu. Sosyalist ülkelerin faşist cuntaya karşı başlattıkları protesto hareketi dünya kamuoyunu kısa zamanda kapsadı. Fransa cumhurbaşkanı Pompidou, Finlanda Cumhurbaşkanı Kekkonen, Batı Almanya hükümeti cuntaya baş vurarak Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri Korvalan'ın serbest bırakılmasını istediler. Sendikalar, işçi ve öğrenci örgütleri yığınsal protestolar tertipleterek emperyalizmin Şili'de halkın seçmiş olduğu demokratik bir iktidara karşı tertiplediği faşist darbeyi protesto ettiler.

Şili olayları, dünya kamuoyuna bir daha, işçi sınıfının, emekçi halkın elde ettiği kazanımlarını savunmak, orduyu, idare mekanizmasını düşmanın, emperyalizmin ajanlarından temizlemenin kaçınılmaz bir zorunluk olduğunu bir daha doğrulamıştır.

SIKIYÖNETİM KALKTI TERÖR YERLEŞTİ

Ankara ve İstanbul'da 29 ay süren sıkıyönetim 26 Eylül günü, hükümet tarafından uzatılmadığı için kendiliğinden kalktı. Sıkıyönetim 26 Nisan 1971'de Erim hükümeti tarafından ilân edilmiş, Mecliste AP, GP ve DP oyları ile onaylanmıştı. Bir kısım CHP'liler, meselâ o zaman partinin genel başkanı olan İnönü ve taraftarları sıkıyönetimi onaylamış, bir kısmı CHP'lilerse, oylamaya katılmamak yoluyla sıkıyönetime karşı olduklarını açığa vurmuşlardı. Parlamentoda TIP'li senatör Fatma İşmen sıkıyönetime hem karşı konuşmuş, hem de ona karşı oy kullanmıştı.

Türkiye Komünist Partisi 20 Mayıs 1971 tarihinde yayınladığı bir çağrı ile, sıkıyönetimin memlekette sömürücü sınıf ve zümrelerin egemenliğini

faşist yöntemlerle ayakta tutmak için ilân edildiğini belirtmiş, bütün yurtseverleri, devrimci ve demokrasiden yana olanları elbirliğiyle sıkıyönetime karşı direnişe çağırılmıştı.

Gerçekten de sıkıyönetim devrinde işbirlikçi burjuvazinin emperyalizmle bütünleşmesi daha da arttı. Emperyalizme ekonomik, politik ve askeri yönlerde daha büyük tavizler tanındı. Topraklarımızda NATO'nun atom başlıklı füze yığınları bu dönemde yapıldı. Bakır madenleri, demir-çelik ve petrol sanayii ve öteki madenler sıkıyönetim devrinde daha geniş ölçüde Amerikan, İngiliz, Batı Alman, Fransız, İtalyan, İsviçre tekellerine peşkeş çekildi.

Emperyalizmin hegemonyasının artmasına paralel olarak halkın elde ettiği demokratik haklara da şiddetle saldırıldı. Bu saldırıyı perde arkasından kuvvet kumandanlarından, genel kurmay başkanından kurulu askeri cunta idare etti. Erim, Melen ve Talu hükümetleri de uyguladılar. Anayasa iki kez değiştirildi. Demokratik hakların önemli bir kısmı budandı. Yurttaşın 15 gün poliste, yargıç önüne çıkarılmadan tutsak edilebileceği, gazete ve basım evlerinin kapatılabileceği, üniversite özerkliğinin kaldırılabileceği, derneklerin kontrol altına alınabileceği, gösteri, toplantı ve yürüyüş haklarının kısıtlanabileceği, bunların mülki amirler tarafından 30 gün ertelenebileceği gibi anti-demokratik hükümler Anayasaya geçirildi. Anayasadaki bu değişikliklerle paralel olarak birçok faşist kanunlar çıkarıldı.

Üç genç idam edildi. Yüzden fazla yurttaş da ya idama mahkûm edildi veya hâlâ idam isteği ile yargılanmaktadır. Ömür boyunca hapsi istenenler veya ağır hapis cezasına çarptırılmak istenenlerin sayısı da kabarıktır. İşkence odalarında, vilalarında işkence görenlerin sayısının 20 bini bulunduğu söylenmektedir. Bu sayı ve işkence altında ölenlerin sayısı tam olarak bilinmemektedir.

Anayasa değişikliğine sıkıyönetim mahkemelerinin sıkıyönetimden sonra da ellerindeki işler bitinceye kadar devam edeceğine dair bir madde konduğundan, bu askeri mahkemeler «çalışmaya» devam ediyor.

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulması da Anayasaya geçtiğinden sıkıyönetim kalkar kalkmaz, bu mahkemeler değişik illerde kuruldu. Memleketin bütün illeri bu mahkemeler arasında paylaşıldı. Güvenlik Mahkemeleri bütün ülkeyi kapsamaktadır. Böylece 11 ilde ilân edilmiş olan sıkıyönetim pratikte bütün ülke ölçüsünde uygulanır hale getirildi.

TIP kapatıldı. TIP başkanı Behice Boran ve Yönetim, Yürütme Kurulu üyelerinin bir kısmı ağır hapis cezalarına çarptırıldı. Sosyalist parti ile birlikte sosyalist basın da yasaklandı. Yurtsever basın, yazar ve gazeteciler de aynı yazgıyı paylaştılar.

Ote yandan 8 yılı bulan iktidarı devrinde Anayasayı çiğneyen, bunu

açıkça da ilân eden, hazineyi yakınlarına soyduran, 35 yurtsever genç ve sendikacıyı öldürten Demirel ve grubu sıkıyönetim devrinde «resmen» temiz çıkarıldı. İşbirlikçi burjuvazinin bu politik grubunun yani AP yöneticilerinin tekrar iktidara gelmesini sağlamak için ne gerekirse askeri cunta ve hükümetler tarafından yapıldı.

Sıkıyönetim terörü işçi hareketini başedemedi. Yığınsal tutuklamalara, bomba ve sabotaj davalarında olduğu gibi sendikalara karşı tertiplenen provokasyonlara TIP'in kapatılmasına, lokavtlara rağmen işçi ve sendika hareketi çok zor şartlar altında gelişmek, güçlenmek olanaklarını buldu. İşbirlikçi burjuvazinin, yerli yabancı tekellerin enflasyonla, emekçi yığınları, işçi sınıfını daha esaslı bir şekilde soymak politikasına karşı, işçi sınıfı zincirleme grevlerle savaştı, bilinçlenmek, örgütlenmek ve sınıf savaşını örgütlü bir şekilde yürütmek yönünde büyük tecrübeler elde etti. TKP sosyalistler, gerçek sendikacılar bu gelişmeyi sağlamada tarihsel denecek bir rol oynadılar.

29 ay süren sıkıyönetimin kısa tarihçesi budur. Sıkıyönetim devrini bütün ayrıntıları ile incelemek, sebep olduğu yıkıntıları hesaplamak, büyük burjuvazinin, emperyalizmin sıkıyönetimle neyi kazandığını, neyi kaybettiğini, sınıf savaşında kuvvetler dengesinde bu dönemde ne gibi gelişmeler kaydedildiğini inceden inceye hesaplamak ve ileriyle doğru sonuçlar çıkarmak, tarihçilerin, bilim adamlarının ödevi olarak kalıyor.

«Yeni Çağ» dan Okuyuculara

Sayın Okuyucular,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Ve biz, bunları elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okuyucularımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Çünkü bu numaralarda, genellikle adreste küçük bir hata, derginin elinize geçmesini engellemektedir. Sonra, adres değiştirdiğinizde, yeni adresinizi bize derhal bildirmeniz gerekir.

Dergiyi arkadaşlarınız arasında da tanıtmak ve okutmakla ulusal ve sosyal kurtuluş davamızın saflarına yeni savaşçılar kazandırmış olursunuz.

Dergiye henüz abone olmıyanlar, arzu ettikleri takdirde, adresimize bir mektup yazarak isteklerini bildirebilirler.

Bundan başka, aşağıdaki kitapları edinmek isteyenler de bu dileklerini bir mektupla adresimize yazabilirler.

1. DAVA VE MÜDAFAA (1951 tevkiflerinde Türkiye Komünist Partisi yönetiminin başında bulunan Zeki Baştımar'ın Askeri Mahkeme önünde yaptığı müdafaa),
2. SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİNİN PROGRAMI,
3. NAZIM HİKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 8 cilt çıkmıştır),
4. BİLİMSEL KOMÜNİZM,
5. LENİN (Biyografisi),
6. S. Üstüngel'in Sovyetler Birliği'ni anlatan «GÜNEŞLİ DÜNYA» adlı eseri,
7. Ahmet Saydan'ın, Alman ulusunun sosyalist devletini bütün yönleriyle tanıtan «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ» adlı eseri,
8. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA.

Adresimiz:

Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi 26 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 5 lira